

SM
supernova

ROBERT HAJNLAJN

ČOVEK
KOJI JE PRODAO MESEC

Robert Hajnlajn
Čovek koji je prodao Mesec

Robert A. Heinlein
THE MAN WHO SOLD THE MOON
1951.

1

— Moraš verovati, Džordže!

Džordž Strong je uzdahnuo na ovu izjavu svog partnera.

— Zašto ne odustaneš, Delose? Tu pesmu pevaš već godinama. Ljudi će jednog dana možda stići na Mesec, mada ja u to sumnjam, ali ti i ja to sigurno nećemo doživeti. Gubitak energetskog satelita je definitivno zbrisao tu mogućnost za našu generaciju.

D. D. Hariman je nezadovoljno mrmljao.

— Naravno da nećemo doživeti ako budemo i dalje sedeli na svojim debelim stražnjicama i ne budemo preduzimali ništa da se to ostvari. A mi to možemo!

— Pitanje broj jedan: kako? Pitanje broj dva: zašto?

— Zašto? Ovaj čovek pita zašto? Zar ti, Džordže, nemaš ništa u svojoj glavi osim računa i kamata? Zar nikada nisi sedeo u toploj, letnjoj noći sa devojkom i gledao u mesec, čežnjivo se pitajući šta li je tamo?

— Jesam. Jednom. I tada sam se prehladio.

Hariman je sa uzdahom upitao svemogućeg zašto ga je dao u ruke Filistejcu. Okrenuo se prema svom partneru.

— Ja bih ti mogao reći zašto, stvarno zašto, ali ti to ne bi razumeo. Ti želiš da znaš zašto, samo ako se to može izraziti u gotovom novcu, zar ne? Želeo bi da znaš koliko će Preduzeće Hariman i Strong i Hariman, na tome zaraditi, je li tako?

— Tačno tako — složio se Strong — i nemoj me zamajavati pričama o turističkim putovanjima ili čuvenim mesečevim draguljima. Toga mi je dosta!

— Tražiš da ti dam podatke o jednom sasvim novom tipu posla, jer dobro znaš da ja to sada ne mogu. To je kao da si pitao braću Rajt da procene koliko će jednog dana njihova korporacija da zaradi na proizvodnji aviona. Ali, objašniću ti na drugom primeru. Ti nisi hteo da uđemo u posao oko izgradnje plastičnih kuća, zar ne? I da si ostao pri svom, mi bismo još i danas bili u Kansas Sitiju, delili bismo prostrane pašnjake i davali ih u zakup.

Strong je slegnuo ramenima.

— Koliko je preduzeće »Domovi novog sveta« zaradilo do danas?

Strong je poprimio odsutan izgled, dok je ispoljavao svoj neobični dar računanja koji je uneo u ovo partnerstvo.

— Pa... 172.946.004,62 dolara, uzimajući u obzir i plaćeni porez do kraja prošle godine. Procena do današnjeg dana je. ..

— Nije važno! Koliki je naš deo u celom tom poslu?

— Zajedničko preduzeće je, izuzimajući deo koji si ti lično uzeo, a kasnije ga prodao meni, profitiralo od »Domova« za sve ovo vreme tačno 13.010.437,20 dolara, bez ličnog poreza. Delose, ta dupla oporezivanja moraju prestati. Oporezivati štednju je siguran put koji će odvesti ovu zemlju u...

— Ostavi to sada! A koliko smo zaradili na Brzom vazдушnom prevozu i Antipodima magistrala?

Strong je brzo sračunao.

— A koliko mi je muke trebalo dok te nisam nagovorio da daš neki dolar za kupovinu kontrole nad patentom za punjenje! Govorio si da su rakete prolazna moda.

— Imali smo sreće — protivio se Strong. — Niko nije mogao predvideti da će u Australiji doći do tog velikog uranijumskog buma. Bez toga, posao sa vazдушnim putevima bi nas odveo u čist gubitak.

Isto bi se dogodilo i sa Domovima da se nisu razvili ti novi gradovi i obezbedili nam tržište van postojećih standarda gradnje.

— Koješta! Brzi prevoz bi se isplatio. Oduvek se isplatio. A što se tiče Domova, i tu je sve jasno: ako deset miliona porodica čeka nove kuće, a mi im to nudimo jeftino, onda će oni kupovati. Neće dozvoliti da ih neki standardi gradnje spreče u tome, bar ne zadugo. Mi smo se kockali na sigurno.

Razmisli, Džordže, na kojim smo poslovima izgubili, a na kojim smo dobili? Sve moje uvrnute ideje su donele novac, zar ne? A gubili smo na sigurnim, konzervativnim investicijama.

— Zaradili smo i na takvim poslovima dosta para — protestovao je Strong.

— Ali ne dovoljno da bi isplatili tvoju jahtu, recimo. Budi pošten Džordže! Kom panija Razvitak Anda, patent integracionog pantografa, svaka moja zamisao u koju sam jedva uspevao da te ubedim, — na kraju se ipak isplatila.

— Samo ja znam koliko sam krvi pro pljuvao dok se nisu isplatile — mrmlijao je Strong.

— Pa zato smo mi partneri. Moje je da uhvatim divlju zver za rep, a ti je moraš ukrotiti i naterati je da radi za nas. A sada, idemo na Mesec. Ti treba da učiniš sve da se to isplati!

— Govori samo u svoje ime. Ja ne idem na Mesec.

— A ja idem!

— Hmm... Delose, čak i da se složim da smo se obogatili zahvaljujući poslovima koji su se oslanjali na tvoje intuicije, savršeno je jasno, da ćeš, ako nastaviš da se kockaš, jednog dana izgubiti.

— Dođavola, Džordže! Ja idem na Me sec. Ako nećeš da me podržiš, hajde da lik vidiramo sve i ja ću sam preuzeti taj posao.

Strong je dobio prstima po stolu.

— Stani, Delose. Niko nije rekao da neću da te podržim.

— Uzmi ili ostavi! Sada je prilika i ja sam odlučio. Ja ću biti prvi čovek na Mesecu.

— Dobro... Sad moramo krenuti. Za kasnićemo na sastanak.

Dok su izlazili iz kancelarije, Strong, koji je oduvek bio izuzetno pedantan, pažljivo je ugasio svetlo. Hariman ga je stotinu puta video kako to radi, ali je sada primetio.

— Džordže, šta misliš o automatskom gašenju kad izlaziš iz sobe?

— Hmm... ali, šta ako neko ostane u sobi?

— Pa... sredi tako da se ne gasi ako ima nekog u sobi. Napravi prekidač osetljiv, recimo, na toplotu ljudskog tela.

— To bi bilo suviše skupo i komplikovano.

— Ne mora biti. Spomenuću tu ideju Fergusonu. Ne srne biti veći od sadašnjeg prekidača, ali mora biti dovoljno jeftin da se isplati kroz uštedu struje za godinu dana.

— A kako bi radio? — upitao je Strong. — Otkud znam. Nisam ja inženjer. To je pitanje za Fergusonu i ostale učene momke.

— To se neće isplatiti — primetio je Strong. — Gašenje svetla prilikom izlaska iz prostorije je stvar navike. Ja je imam, a ti je nemaš. Ako je čovek nema, ne može ga niko zainteresovati za takav prekidač.

— Može, ako i u buduće bude ograničeno korišćenje energije. Znaš da vlada nestašica, a biće još i gore.

— Samo privremeno. Već na ovom sastanku to će se razrešiti.

— Džordže, ništa na ovom svetu nije tako permanentno kao sadašnja nestašica. Prekidač će se sigurno isplatiti.

Hariman je već sledećeg momenta zaboravio celu stvar, da je se više nikada ne seti. Stigli su na krov: Mahnuo je taksisti, a zatim se okrenuo Strongu.

— Koliko bismo, mogli skupiti ako ras prodamo sve naše akcije u Transportnoj korporaciji i Vazдушnim putevima pa i u Domovima novog sveta?

— Šta kažeš? Je si li ti poludeo?

— Verovatno, ali biće mi potreban novac, sve što mi možeš sakupiti. Od tih preduzeća i tako nema više mnogo koristi. Trebalo ih je prodati mnogo ranije.

— Ti si lud! To su bili jedini pravi konzervativni poslovi koje si ti organizovao i vodio.

— Ali, oni nisu bili konzervativni kad sam ih započinjao. Veruj mi, Džordže, ti gradovi su na umoru. Narasli su do krajnjih granica kao i same veze. Za sto godina, na kontinentu neće ostati ni jednog više. Koja je formula za pravljenje novca, Džordže?

— Kupi jeftino, prodaj skuplje.

— To je samo jedna polovina... i to tvoja polovina. Čovek mora da pogodi u kom pravcu se stvari kreću, da im da reklamu, i da zna da ih dočeka na pravi način. Likvidiraj sve to, Džordže, Trebaće mi novac za rad.

Taksi se prizemljio, oni su ušli i krenuli. Odneo ih je do krova višespratnice Energija hemisfere. Išli su u sedište sindikata za energiju koje se nalazilo duboko pod zemljom, iako je platforma za spuštanje bila visoko na krovu. U to doba, uprkos dugih godina mira, finansijski magnati su smešteni tako da budu što je moguće bolje zaštićeni od eventualnih udara atomskih bombi. Prostorija, doduše, nije podsećala na sklonište, naprotiv, bila je to luksuzna dvorana, a prozor »s pogledom« iza predsednikovog sedišta na kraju dugog stola, otvarao je vidik visoko iznad grada u živoj stereo tehnici, što je emitovano sa krova.

Ostali direktori su već bili na okupu. Dikson je klimnuo glavom kada su ušli i pogledao je na svoj sat na prstu.

— Pa, gospodo — rekao je — pošto je naš nevaljali dečko stigao, možemo početi.

Seo je u predsedničku fotelju i kucnuo zahtevajući tišinu.

— Zabeleške sa poslednjeg sastanka su pred vama, kao i obično. Dajte znak kad budete spremni.

Hariman je letimično bacio pogled na podsetnik ispred sebe i odmah pritisnuo dugme na vrhu svoga mesta za stolom. Slaba zelena svetlost je zasijala. Većina direktora je učinila to isto.

— Ko zadržava? — upitao je Hariman i prešao pogledom duž celog stola. — Oh, Džordže, hajde pritisni!

— Želeo bih samo da proverim brojke — mrzovoljno je odgovorio njegov partner, a zatim je upalio svoje svetlo. Jače zeleno svetlo pojavilo se ispred predsednika Diksona, koji je zatim i sam pritisnuo svoje dugme. Zasvetlela je oznaka »Uključeno«.

— Izveštaj o radu — rekao je Dikson i dodirnuo drugo dugme.

Začuo se ženski glas. Hariman je pratio izveštaj sa sledećeg lista hartije koji se nalazio ispred njega na stolu.

Trinaest energetskih centrala Kiri-tipa bilo je trenutno u pogonu. U odnosu na prethodni sastanak, sada je radilo pet više. Dve centrale su nadoknadile energiju koje su pozajmile od Atlantika i linije toga grada su ponovo dostigle normalni napon. Očekuje se da će linija Čikago — Anđeles u toku sledeće dve nedelje biti dovedena na normalni napon. Energija će i dalje biti ograničena, ali je kriza prevaziđena.

Sve je to bilo vrlo interesantno, ali Harimana nije direktno zanimalo. Kriza energije, koja je bila prouzrokovana eksplozijom energetskog satelita, bila je na zadovoljavajući način prebrođena — što je svakako bilo dobro, ali je za Harimana bila jedino važna činjenica da je ideja o interplanetarnom putovanju time dobila udarac od koga će se veoma teško oporaviti.

Kada je pre tri godine otkriveno Harper — Eriksonovo veštačko izotopsko gorivo, izgledalo je, pod uslovom da se reši problem jakog zračenja pri reakciji, da je konačno pronađen način da se ostvari interplanetarni let.

Teški problem je rešen tako što je centrala Arizona bila instalirana u najveću Antipodovu raketu, snabdevenu izotopskim gorivom, koje je proizvela sama centrala u njoj, a cela stvar je lansirana u orbitu oko zemlje. Mnogo manja raketa-šatl je saobraćala između satelita i zemlje. »Šaron« je snabdevao centralu materijalom potrebnim za

njen rad, a na zemlju je vraćao proizvedeno radioaktivno gorivo za energijom gladnu tehnologiju kontinenta.

Kao direktor Sindikata za energiju, Hariman je podržavao izgradnju energetskeg satelita — ali i iz sasvim sebičnih, ličnih razloga. Nadao se, naime, da će svoj mesečev brod moći da opskrbi gorivom proizvedenim u energetskeg satelitu i da tako ostvari prvo putovanje na Mesec, tako reći odmah., U svojim planovima nije čak ni nameravao da budi Ministarstvo odbrane iz njegovog dubokog sna. Nije želeo vladinu pomoć. Posao je bio siguran. Svako je to mogao da uradi — i Hariman bi ga sigurno uradio. Brod je već tako reći imao, a i problem goriva samo što nije bio rešen.

Brod je bio iz reda njegove sopstvene Antipod linije. Njegovi motori na hemijsko gorivo bili su zamenjeni, a krila su bila uklonjena. Brod je još uvek čekao jer je nedostajalo samo gorivo. Bila je to »Santa Marija« čiji je raniji naziv bio »Siti of Bris-bejn«.

Ali, gorivo je teško pristizalo. Prvo je trebalo obezbediti dovoljno goriva za šatl, a zatim je usledilo ograničenje energetske potrošnje na kontinentu — jer su potrebe rasle brže nego što je energetske satelit mogao da proizvede goriva. Sindikat nije bio spreman da mu obezbedi potrebnu količinu goriva za »nekorisnu« mesečevu avanturu«, niti je bio spreman da izgradi i pošalje u orbitu oko Zemlje više satelita. Opremio se za bezbedan, ali mnogo manje efikasan Kiri tip elektrana u kojima se uranijum direktno koristio za dobijanje energije za kojom su potrebe neprekidno rasle.

Na žalost, Kiri-elektrane nisu mogle da stvore vasijske uslove potrebne za proizvodnju izotopskog goriva koje je bilo neophodno za atomsku raketu. Hariman se teška srca pomirio sa činjenicom da će morati da upotrebi politički pritisak da bi iznudio neophodni prioritet za gorivo koje je želeo za svoju »Santa Mariju«.

A tada je energetske satelit eksplodirao.

Iz takvih razmišljanja, trgao ga je Diksonov glas.

— Izveštaj o radu izgleda zadovoljavajuće, gospodo. Ako nema primedbi, smatraće se usvojenim. Videli ste da ćemo u sledećih devetnaest dana dostići energetske nivo koji je postojao pre nego što smo bili primorani da obustavimo rad u »Arizona«-centrali.

— Ali smo bez zaliha za buduće potrebe — ubacio je Hariman. — Mnogo se dece u međuvremenu rodilo, dok smo mi ovde sedeli.

— Da li je to primedba na izveštaj?

— Nije.

— Dobro. A sada izveštaj propagande. Dozvolite da vam skrenem pažnju na prvu tačku, gospodo. Predsednik nudi plan renti, beneficija, školarina i tako dalje, za najbliže rođake osoblja energetskeg satelita i pilota »Šarona«: vidite dodatak C.

Direktor, koji je sedeo preko puta Hari mana, Fines Morgan, je protestovao. — Šta je sad, to Edi? Loše je, naravno, što su ti ljudi stradali, ali mi smo im davali vrlo visoke plate i obezbedili im maksimalno osiguranje. Zašto sada još i ovo?

— Platite to. To su sitnice — promrmljao je Hafiman.

— Ja ne bih zvao sitnicom devetsto hiljada — bunio se Morgan.,

— Samo trenutak, gospodo! — bio je to glas potpredsednika za resor propagande, koji je i sam bio direktor. — Ako pogledate pažljivije, gospodine Morgan, videćete da se 85% sume daje kao poklon.

Morgan je pogledao u brojke. — Oh, zašto to niste odmah kazali? Pa, mislim da pokloni mogu da se smatraju kao neizbežni režijski troškovi, ali je to ipak loš presedan.

— Bez ovoga nemamo ništa da ponudi mo javnosti.

— Da, ali.

Dikson je kucnuo olovkom. — Gospodin Hariman je dao svoj pristanak. Molim vas, signalizirajte svoje stavove.

Zasvetlela su zelena svetla, čak je i Morgan, posle kratkog oklevanja, dao svoj pristanak.

— I sledeća tačka ima veze sa prethodnom — rekao je Dikson. — Izvesna gospođa. .. Garfild, preko svojih advokata, tvrdi da smo mi odgovorni za urođenu manu kod njenog četvrtog deteta. Navodi se činjenica da je njeno dete rođeno u trenutku kada je satelit eksplodirao, a gospođa Garfild se nalazila na meridijanu ispod satelita. Traži da joj sud dodeli pola miliona.

Morgan je pogledao u Harimana.

— Delose, pretpostavljam da ćeš predložiti da se ovo sredi izvan sudnice.

— Ne budi lud! Borićemo se.

Dikson ga je iznenađeno pogledao. — Zašto? Pretpostavljam da bismo to mogli da sredimo sa deset ili petnaest hiljada. Ja sam na

toliko računao. Čudim se što je to uopšte i prebačeno iz resora pravosuđa u propagandu.

— Sasvim je jasno zašto. Puno je ek sploziva. Ali mi ćemo ići na sud uprkos lošoj reklami. To nije isto kao prethodni slučaj. Gospođa Garfield i njeno derišće nisu naši ljudi. Ako ovo pustimo, bićemo u buduće u velikom sosu. I zato se moramo braniti, ne smemo dati ni jednog centa za ovakve kompromise.

— To nas može mnogo koštati — primetio je Dikson.

— Biće još skuplje ako se ne budemo borili. Ako baš budemo morali, potkupi ćemo sudiju.

Šef propagande je nešto šapnuo Diksonu, a zatim je glasno rekao. — Ja podržavam stav gospodina Harimana. To je i predlog mog resora.

Predlog je prihvaćen.

— Sledeća tačka — nastavio je Dikson — je ceo niz sličnih zahteva koji su prouzrokovani smanjenjem energije za vreme krize. Navodi se gubitak poslova, gubitak vremena, gubitak ovog ili onog, ali sve po tiče iz istog izvora. Najosetljiviji su, možda, vlasnici hartija od vrednosti, koji tvrde da su transportno preduzeće i ova kompanija toliko povezani da odluka o preraspodeli energije nije bila doneta u skladu sa njihovim interesima. Delose, to je tvoje područje. Hoćeš li da odgovoriš?

— Odbaci sve zahteve.

— Zašto?

— To su ćorci. Ova korporacija nije od govorna za to. Ja sam se lično za to postarao. Transportno društvo je dobrovoljno prodalo energiju, a takve zahteve sam ja već predvideo. Ni rukovodstva nisu povezana, bar ne na papiru. Odbaci ih sve. Za svaki zahtev preduzeće ima bar tuce pravovaljanih odgovora. Te sporove ćemo dobiti.

— Šta te čini tako sigurnim?

— Pa — Hariman se zavalio u fotelju i stavio noge na naslon — pre mnogo godina bio sam momak za prenošenje poruka u »Western unionu«. Dok sam se muvao po kancelarijama, čitao sam sve što mi je došlo pod ruku, uključujući i ugovor na pozadini obrasca za telegrame. Sećate li se toga? Obično su ti obrasci dolazili u velikim blokovima žute boje. Dok ste ispisivali poruku na prvoj strani

obrasca, prihvatili ste i ugovor, koji je finom štampom bio utisnut na poledini — ali mnogi ljudi uopšte nisu bili svesni toga. Da li znate šta je taj ugovor obavezivao kompaniju.

— Da dostavi telegram, petpostavljam.

— Ni slučajno! Kompanija je nudila poruku, karavanom, na leđima puža ili na bilo koji drugi način ako je to moguće, ali u slučaju da ipak ne uspe, Kompanija nije bila odgovorna. Čitao sam to bezbroj puta, dok ga nisam naučio napamet. To mi je najslađe parče proze koje sam ikada u životu pročitao. Otada, svi moji ugovori su sačinjeni po istom obrascu. I svako ko tuži Transportno preduzeće otkriće da ono ne može biti tuženo po pitanju vremena, jer vreme nije predmet ugovora. U slučaju, potpunog neispunjenja — što se do sada još nije dogodilo — preduzeće je finansijski odgovorno samo za teret ili za cenu karte za lični prevoz. Te zahteve, dakle, slobodno odbacite.

Morgan je ustao. — Delose, pretpostavimo da večeras otputujem za moje rodno mesto i dogodi se neki kvar, pa ne stignem tamo sve do sutradan, hoćeš da kažeš da preduzeće ne snosi za to nikakvu odgovornost?

Hariman se nasmejao. — Preduzeće neće odgovarati sve da ti do smrti ostaneš na tom putu. Bolje koristi svoj helikopter.

Okrenuo se prema Diksonu. — Predlažem da odbijemo sve zahteve. Preduzeće će se izboriti samo.

— Redovni dnevni red je iscrpen — oglasio se nešto kasnije Dikson. — Reč je tražio naš kolega gospodin Hariman. Nije podneo zahtev unapred ali mi ćemo ga saslušati, osim ako ne želite da prekinemo sednicu.

Morgan je tužno pogledao u Harimana. — Ja se slažem sa prekidom.

Hariman mu je uzvratio smeškom. — I ja se slažem. Pustiću vas da umrete od radoznalosti.

Drugi se nisu složili i Hariman je ustao.

— Gospodine predsedniče, prijatelji, — pogledao je u Morgana — i ostali prisutni, kao što već znate, ja se interesujem za sve mirska putovanja.

Dikson je oštro pogledao u njega. — Nemoj opet o tome, Delose. Da nisam predsednik i ja bih tražio prekid.

— Opet o tome — ponovio je Hariman.

— Sada i zauvek. Slušajte me. Pre tri godine, kad smo započeli posao oko slanja energetske centrale »Arizona« u svemir, izgledalo je da smo našli rešenje za interplanetarna putovanja. Neki od vas su mi se pridružili i stvorili smo korporaciju »Svemirski putevi« za eksperimentalna istraživanja i eksploataciju.

— Izgledalo je da je svemir osvojen. Rakete koje su mogle biti izbačene u orbitu oko Zemlje, mogle su se prepraviti tako da stignu i do Meseca, a odatle bilo kuda. Bilo je samo pitanje trenutka kada će se to sve ostvariti. Ostali su problemi finansijske i političke prirode.

— Jer, u suštini, pravi tehnički problemi svemirskih putovanja bili su rešeni još od drugog svetskog rata. Osvajanje svemira je već duže vremena stvar novca i politike. Izgledalo je da je Harper-Eriksonov proces, koji se obavlja u raketi koja kruži oko Zemlje, i stvara praktično i ekonomsko raketno gorivo, najzad doprineo da takvo putovanje postane sasvim izvesno i tako blisko da se ja nisam ni protivio kada su prve količine goriva iz satelita bile korišćene za energiju u industriji.

Pogledao je okolo.— pogrešio sam. Nije trebalo da ćutim, trebalo je da galamim i da izborim pravo na to gorivo. Jer sada smo propustili najbolju priliku koju smo do sada imali. Satelit se raspao, izvor goriva je nestao. Čak je i šatl uništen. Opet smo tamo gde smo bili 1950. godine. Zato... — zastao je za momenat — ja se nadam da će te me podržati i da ćemo napraviti drugi vasijski brod i poslati ga na mesec.

Dikson je prekinuo tišinu koja je usledila.

— Delose, da li si ti pri sebi! I sam si upravo rekao da to više nije moguće. A od nas tražiš da napravimo brod.

— Ja nisam rekao da je to nemoguće. Rekao sam da smo propustili najbolju priliku. Međutim, pravo je vreme za svemirska putovanja. Ova kugla je svakim danom sve nastanjenija. Uprkos tehničkim dostignućima, dnevna proizvodnja hrane na ovoj planeti je niža nego pre trideset godina. A svakog minuta rodi se četrdesetšest novih beba, šezdeset i pet hiljada svakog dana, dvadeset i pet miliona svake godine. Čovečanstvo mora da krene u svemir.

— Da, propustili smo najbolju priliku, ali se sve teškoće što se tehničkih problema tiče, mogu razrešiti. Jedino je pitanje: ko će

platiti? Zato se ja obraćam vama, gospodo, jer je finansijski kapital ove planete skoncentrisan baš u ovoj prostoriji.

Morgan je demonstrativno ustao. — Gospodine predsedniče, ako smo pitanja vezana uz našu kompaniju iscrpli, molio bih za izvinjenje...

Dikson je klimnuo glavom. Hariman je rekao. — Doviđenja Fines, Nemoj dozvoliti da te ja zadržavam. Kao što sam rekao, problem je novac. A novac je ovde. Ja predlažem da finansiramo put na Mesec!

Predlog nije izazvao neko posebno oduševljenje. Ovi ljudi su dobro znali Ha rimana. Dikson je najzad rekao.

— Da li se slažete sa predlogom?

— Samo trenutak, gospodine, predsed niče — bio je to glas Džeka Entenze, pred sednika Kompanije »Zabava na dva konti nenta«. — Želim da postavim Delosu neko liko pitanja. — Okrenuo se Harimanu. — Delose, ti znaš da sam te ja podržao kada si započeo projekat »Svemirski putevi«. Iz gledalo je da je to pametno ulaganje i verovatno isplativo u okviru obrazovnih i naučnih vrednosti. Nikada, međutim, nisam ni pomišljao na uspostavljanje vasijskih linija između planeta. To je čista fantazija! Ja nemam ništa protiv da te pratim u tvojim maštarijama do neke granice, ali, kaži mi, kako nameravas da stigneš na Mesec? Kao što si maločas rekao, nemaš goriva.

— Ne zasmekjavaj me, Džek — rekao je Hariman uz smešak — ja dobro znam za što si me podržao. Daleko od toga da si zainteresovan za nauku, za to ti ne bi dao nijednog centa. Očekivao si da dobiješ monopol na radio i TV-prenos za svoju korporaciju. Dobro, i dobićeš ga ako mi se pridružiš. Inače ću ga dati tvojim konkurentima. Oni će platiti koliko god tražim samo da tebe istisnu.

Entenza je zabrinuto gledao u njega. — Koliko će me to koštati?

— Mnogo. Moraćeš i venčani prsten svoje žene da prodaš, jer će oni biti spremni da plate mnogo više.

— Do đavola, Delose. Ti si jedan pokva renjak.

— Ako ti to kažeš, Džek, onda je to kompliment. Sklopićemo mi posao, ne brini. A sad, što se tiče pitanja kako ću stići na Mesec — ono je potpuno besmisleno, jer među nama nema ni jednog čoveka koji se razume u tehničke stvari. Složićete se da ne vredi svakom levaku pričati ni o mašinskom pogonu, a kamoli o vasijskom brodu.

Pa ipak, reći ću vam kako ću stići na Mesec. Zaposliću pametne momke koji imaju dobre vijuge, daću im sve potrebne uslove, staraću se da im obezbedim novaca koliko im je potrebno i puno lepih razgovora u dugim časovima nedoumice, a zatim ću se povući i čekati da vidim šta će stvoriti. Organizovaću to kao »Menheten projekt« — mnogi se od vas sećaju sigurno posla oko A— bombe. Momak koji je stajao na čelu te ekipe nije znao tajnu od Nemaca, ali je postigao cilj. Oni su rešili taj problem čak na četiri načina. Zato se ja ne brinem za gorivo. Imaćemo goriva. Imaćemo, ako treba, i više vrsta goriva.

— Pretpostavljamo da sve to tako i funkcioniše — rekao je Dikson — meni se čini da nam ti predlažeš da likvidiramo našu kompaniju za jedan poduhvat koji nema neke stvarne vrednosti, osim naučne, naravno, i jednokratno korišćenje u reklamne svrhe. Ja nisam protiv tebe, nemam ništa protiv da uložim deset, petnaest hilja da da poduprem svaki vredniji posao, ali ja celu tu stvar ne vidim kao neki unosan poslovni poduhvat.

Hariman se naslonio na vrhove svojih prstiju i pogledom prešao duž stola.

— Deset ili petnaest hiljada! Dene, ja od tebe nameravam da izvučem nekoliko miliona, a pre nego što završimo posao daćeš i više. Ovo je najveći poslovni poduhvat još od vremena otkrivanja Novog sveta. Ne pitaj me na čemu ćemo zaraditi. Ne mogu ti još precizno navesti sve mogućnosti, ali ti, u najgrubljem, mogu reći da je dobitak cele Zemlje — cela planeta. To se do sada još nikada nije dogodilo. A pored toga, tu su i druge planete... Možda ćeš razumeti ako ti kažem da je to, otprilike, kao da su ti ponudili ostrvo Menheten za 20 dolara i flašu viskija.

— Ti to predstavljaš kao životnu priliku — mrmljao je Dikson.

— Životna prilika. Gluposti! To je najveća šansa u istoriji. Hvataj za sebe što uspeš.

Pored Entanze je sedeo Gaston Džons, direktor Transameričke i pola tuceta drugih banaka, jedan od najbogatijih ljudi u toj prostoriji. On je pažljivo otresao dva centimetra dug pepeo sa svoje cigarete i suvo rekao. — Gospodine Hariman, ja ću vam prodati sav moj profit, sadašnji i budući u tom preduzeću, za pedeset centi.

Hariman ga je pogledao veselo. — Prodato! — viknuo je.

Entenza je pažljivo slušao. Iznenada je progovorio. — Samo trenutak, gospodine Džons. Ja vam nudim dolar.

— Dolar i pedeset — odgovorio je Hariman.

— Dva dolara — rekao je Entenza polako.

— Pet.

Nastavili su da senadmeću. Kod deset dolara, Entenza je odustao. Zavalio se u stolicu, duboko zamišljen. Hariman je pogledao oko sebe.

— Ko je od vas pravnik? — upitao je. Pitanje je bilo samo retoričko, jer od sedamnaest direktora, jedanaest su bili pravnici.

— Hej, Toni — nastavio je Hariman — napiši mi odmah ugovor koji će legalizovati ovu transakciju, tako da se ne može raskinuti ni pred božijim prestolom. Sve Džonsove kamate, prava, vlasništvo, buduća prava, kamate koje potiču direktno ili preko vlasništva nekih roba koje trenutno ima ili će imati, itd. itd. Ubaci mnogo latinskih reči, ali suština je da su svi prihodi gospodina Džonsa od prava na Mesec, koje sada ima ili bi ih mogao imati moje — za deset dolara u gotovom. Plaćeno — Hariman je izvadio novčanicu i stavio je na sto.

— Da li je tako dobro, gospodine Džons?

Džons se smeškao. — Tako je, mladi prijatelju.

Stavio je novac u džep. — To ću sačuvati za moje unuke, da im pokažem kako se lako novac može zaraditi.

Entenza je očima prelazio od jednog do drugog.

— E, pa dobro — uzviknuo je Hariman.

— Gospodin Džons je opredelio cenu pojedinačnog uloga u naš prirodni satelit. Ako uzmemo da na zemlji ima oko tri biliona ljudi, to određuje cenu Meseca na oko trideset biliona dolara.

Iz džepa je izvadio jednu hrpu novčanica. — Ima li još naivčina? Kupujem sve što se ponudi za deset dolara.

— Ja plaćam dvadeset — ubacio je Entenza.

Hariman ga je sažaljivo pogledao. — Nemoj to da radiš, Džek. Mi smo na istoj strani. Dobićemo za deset.

Dikson je zatražio mir. — Gospodo, obavljajte takve transakcije kad sastanak bude okončan. Imamo li podršku za predlog gospodina Harimana?

— Da glasamo! — rekao je Gaston Džons.

Nije bilo prigovora i oni su glasali. Rezultat je bio jedanaest protiv, tri za. Hariman, Strong i Entenza su glasali za, ostali protiv. Hariman je skočio pre nego što je bilo ko mogao da ustane i prekine sednicu.

— To sam i očekivao — rekao je. — Moj pravi cilj je sledeći: pošto kompanija nije zainteresovana za svemirska putovanja, tražim da mi izađete u susret. Prodajte mi sve što bi mi moglo biti potrebno: patente, procese, opremu itd, koju sada imamo, a koja se isključivo odnosi na svemirska putovanja, a ne na proizvodnju energije na ovoj planeti. Naš medeni mesec sa energetske satelitom ostavio je dosta toga što bih ja želeo da upotrebim. Ništa zvanično mi nije potrebno — samo glasanje da je to stav kompanije da će mi pomagati na svaki način, ako to ne protivreči njenim osnovnim interesima. Šta mislite o tome, gospodo? Tako ćete me najlakše skinuti s vrata.

Džons je opet proučavao svoju cigaretu. — Ne vidim razloga zašto mu ne bismo izašli u susret, gospodo... ja govorim kao sasvim nezainteresovana strana.

— Mislim da to možemo da prihvatimo, Delose — složio se i Dikson. Ništa ti nećemo prodati, samo ćemo ti pozajmiti. Pa, ako se dogodi da uspeš, kompanija još uvek zadržava svoj dobitak. Ima li ko primedbu?

Nije bilo. Stvar je utvrđena kao politika kompanije i sastanak je bio završen. Hariman je zastao da nešto prišapne Entenzi i da ugovori sastanak. Gaston Džons je stajao kraj vrata u privatnom razgovoru sa predsednikom Diksonom. Obratio se Strongu, Harimanovom partneru.

— Džordže, mogu li te nešto pitati? Sasvim lično.

— Nisam siguran da ću odgovoriti. Pitajte.

— Uvek sam te smatrao razboritim čovekom. Kaži mi, zašto si se udružio sa Harimanom? Pa on je sasvim lud!

Strong ga je lukavo pogledao. — Trebalo bi da to poričem, jer je on moj prijatelj, ali neću. Neka ga vrag nosi...kad god je Delos imao neku suludu ideju, pokazalo se da je to prava stvar. Mrzim da se vezujem, to me čini nervoznim, ali ja sam naučio da verujem njegovim intuicijama više nego zvaničnim finansijskim izveštajima.

Džons je podigao jednu obrvu. — Midin kompleks, a?

— Nazovite to kako hoćete.

— Ali, setite se šta se dogodilo kralju Midi. Do viđenja, gospodo.
Hariman je ostavio Entenzu i Strong mu se priključio. Dikson je stajao na vratima i zamišljeno ih pratio pogledom.

2

Harimanova kuća je bila izgrađena u vreme kada je svako ko je to mogao, gradio pod zemljom. Iznad zemlje se nalazila manja brvnara čije su daske sakrivale armirane ploče. Bila je okružena divnim zemljištem. Ispod zemlje je bilo četiri ili pet puta više životnog prostora, građenog da bude otporan na sve osim direktnog pogotka. Imao je obezbeđen rezervoar vazduha za oko hiljadu časova potrošnje. U vreme ludih godina stari zid koji je ograđivao celo imanje, bio je zamenjen novim koji je samo po izgledu podsećao na prethodni, ali je mogao zaustaviti svaki projektil. Ni kapija nije bila slaba tačka; njene obe strane su bile sigurnije i od najbolje istreniranog psa čuvara.

Uprkos izgledu koji je podsećao na tvrđavu, kuća je bila ugodna. Bila je, međutim, vrlo skupa za izdržavanje, ali Hariman nije mario za izdatke. Šarlota je volela kuću i u njoj je bila stalno zauzeta. Kad su se venčali, živeli su u iznajmljenom malom stanu u blizini pijace. I nije bilo loše, ali ako je Šarlota volela da ima kuću kao zamak, Hariman se nije protivio. Ali, sada je započinjao novi posao. Nekoliko hiljada mesečno, koliko je bilo potrebno za održavanje domaćinstva, moglo je nešto da znači. Te večeri, posle jela, kada je devojka poslužila kafu i piće, Hariman je prešao na stvar.

— Draga moja, razmišljao sam o tome da provedeš nekoliko meseci na Floridi. Da li bi to želela?

Njegova supruga je začuđeno pogledala u njega.

— Florida! — povikala je — Delose, je si li ti pri sebi? Florida je nepodnošljiva u ovo doba godine.

— Pa onda Švajcarska. Ili, sama izaberi. Uzmi jedan pravi, dugački odmor.

— Delose, ti nešto nameravaš?

Hariman je klimnuo glavom. — Na neki način, možda. Oboje smo se već davno složili da je ova kuća kao beli slon. Razmišljao sam da je zatvorimo, čak možda i da je prodamo. Zemljište je sada mnogo skuplje nego kada smo ga mi kupovali. A ako se odlučimo na to, možemo izgraditi nešto modernije i manje nalik na sklonište.

Gospođa Hariman je bila raspoložena za takav predlog.

— I ja sam razmišljala o tome da počnemo da gradimo drugu kuću. Recimo neku manju, u brdima. Ništa razmetljivo, poslugu da svedemo na dva ili najviše tri čoveka. Ali, ne možemo nikako zatvoriti ovu kuću, dok se nova ne dovrši. To ne! Moramo negde živeti, zar ne?

— Nisam nameravao baš odmah da počnemo graditi — odgovorio je Hariman.

— Zašto da ne? Nismo više tako mladi, Delose. Ako želimo da uživamo u dobrim stvarima koje život pruža, ne smemo od gađati. Ti ne treba da brineš, ja ću to sve sama da sredim!

Hariman je na brzinu pretresao u svojoj glavi mogućnost da je pusti da gradi kako bi bila što više zauzeta. Ako joj on obezbedi novac za novu kuću, ona će se sigurno preseliti u najbliži hotel i tamo će živeti, a on će moći nesmetano da proda ovaj monstrum u kome sada žive. Najbliži grad je bio udaljen jedva desetak kilometara, a to je sigurno značilo da će samo zemljište, doneti više nego što će koštati nova Šarlotina kuća. Uz to, rešiće se velikih mesečnih troškova oko održavanja.

— Možda si u pravu — složio se. — Ali, ako pretpostavimo da ćeš odmah početi sa gradnjom, nećeš valjda ovde živeti. Moraćeš pažljivo da nadgledaš svaki detalj nove kuće, a to ne možeš raditi odavde. Kažem ti, ovu kuću treba što pre prodati!

Ona jede svoju vrednost kroz porez, održavanje i tekuće troškove.

Gospođa Hariman je zavrtela glavom.

— Ne dolazi u obzir, Delose! Ovo je moj dom.

On je ugasio upravo pripaljenu cigaretu. — Žao mi je, Šarlota, ali ne možeš imati obe stvari. Ako ćeš da gradiš, ne možeš ostati ovde. Ako ostaneš ovde, zatvorićemo ove podzemne katakombe i živećemo u kući na površini. Moramo početi malo da štedimo.

— I da otpustim poslugu, hoćeš da kažeš? Delose, ako misliš da ću ja prihvatitida stvorim dom za tebe bez odgovarajućih uslova... možeš —

— Prekini, viknuo je ustajući. — Nije potrebno imati gomilu posluge da bi se stvorio dom. Kad smo se uzeli sama si prala i peglala moje košulje. Ali, tada smo imali pravi dom. Ova kuća je opskrbljena svim što si smatrala da je neophodno, pa opet nije pravi dom. Oslobodićemo se svega toga, ostaće samo kuvarica i spremačica.

Ona kao da nije slušala. — Delose, sedi i smiri se — rekla je. — Šta znači ta iznenadna štednja? Jesi li u nekim neprilikama? Jesi li? Odgovori mi!

On je lagano seo. — Mora li čovek da bude u neprilikama, ako poželi da preseče nepotrebne troškove.

— Kad si ti u pitanju, da. A sada mi reci o čemu se radi? I ne pokušavaj da vrdaš.

— Vidi, Šarlota, mi smo se davno dogovorili da ću poslovne brige ostavljati u kancelariji. A što se tiče kuće, nama ovako velika kuća jednostavno nije potrebna. Drugačije bi bilo kada bismo imali gomilu dece da je ispune.

— Oh! Opet me zato okrivljuješ.

— Ne, Šarlota. Nikada te nisam ni krivio — nastavio je pomirljivije — pa to ne činim ni sada. Sve što sam ikada pokušao, bio je predlog da zajedno odemo kod lekara i da utvrdimo problem zašto nemamo dece. A ti mi to već dvadeset godina prebacuješ. No, to je već prošlo, i ja sam se s tim pomirio. A sada sam prosto naveo da dva čoveka ne mogu da ispune dvadeset soba. Obezbediću ti neku razumnu sumu za novu kuću, ako je ti želiš, i daću ti za izdržavanje — zaustio je da kaže koliko, ali se brzo predomislio. — Ili zatvori ovu kuću i preseli se u gornju. Moramo prekinuti sa razbacivanjem novca, bar za sada.

Ona se uhvatila za poslednje reči. — Za sada? Šta se događa, Delose? Reci mi, na čega ćeš da utrošiš taj novac.

Pošto on nije odgovorio, ona je nastavila. — Dobro, ako nećeš ti da mi kažeš, ja ću pozvati Džordža. On će mi reći.

— To nemoj da radiš, Šarlota, Opominjem te, ja ću...

— Šta ćeš? — pažljivo je posmatrala njegovo lice. — Ne moram ni da razgovaram sa Džordžom. Sve mi je jasno čim sam te bolje pogledala. Imaš isti pogled kao kad si došao kući i rekao mi da si uložio sav naš novac u te lude rakete.

— Šarlota, to nije fer. Vazdušni prevoz se isplatilo. Doneo nam je gomilu novaca.

— To sada nije važno. Znam zašto se ponašaš tako čudno. Opet te je uhvatila stara, luda ideja o odlasku na Mesec. Pa, ja se s tim ne slažem, čuješ li me? Ja ću te zaustaviti. Neću da čujem o tome baš

ništa! Odmah sutra idem kod gospodina Kemensa da vidim šta se može učiniti da se ti privedeš svesti.

Dok je govorila, puls na njenom vratu je brzo udarao. On je ćutao pribirajući svoje strpljenje i najzad je rekao.

— Šarlota, ti nemaš razloga za paniku. Bez obzira što se meni dogodi, tvoja budućnost je osigurana.

— Zar ti misliš da ja želim da budem udovica?

— Bog zna — zamišljeno je gledao u nju. — Pitam se.

— Ti... ti bezdušna životinjo! — ustala je. — Nećemo više o tome — rekla je uzrujano. — Da li se slažeš?

Izletela je iz sobe ne čekajući odgovor.

»Sluga« ga je čekao kada je ušao u svoju sobu. Dženkins je brzo ustao i počeo da priprema kupatilo.

— Ostavi to — promrmljao je Hariman.

— Mogu i sam.

— Da li vam nešto treba, gospodine?

— Ne treba mi. Ali, ostani malo, ako možeš. Sedi i sipaj sebi jedno piće. Koliko si dugo oženjen, Ede?

Edi se poslužio pićem. — Ne moram da žurim, gospodine. — Otpio je gutljaj. — Oženjen sam dvadeset i tri godine...

— Kako je bilo, ako smem da pitam?

— Nije bilo loše. Bilo je, naravno, peri oda...

— Znam šta hoćeš da kažeš, Ede. A da ne radiš kod mene, šta bi radio?

— Pa, moja supruga i ja smo razgovarali o tome da bi rado otvorili jedan mali restoran. Ništa pretenciozno, ali dobro. Jedno mesto gde bi gospoda na miru mogla da uživaju u dobrom jelu.

— Zabava samo za muškarce, Ede?

— Ne to, gospodine. Ali, zaista bi bila jedna sala samo za gospodu. Čak ni konobarice ne bi bilo. Ja bih lično posluživao.

— Možeš početi da tražiš lokaciju, Ede. Praktično si već u tom poslu.

3

Sledećeg jutra, Strong je ušao u njihovu zajedničku kancelariju tačno u 9 h, kao i obično i veoma se iznenadio kada je tamo zatekao Harimana. Bio je duboko zanet proučavanjem globusa i neke knjige. Strong je brzo utvrdio da je to Nautički almanah. Hariman mu se jedva javio.

— Dobro jutro, Džordže. Kome smo dali liniju u Brazilu? — upitao je bez ikakvog uvoda.

— Zašto?

— Potrebno mi je nekoliko dobro obučenih ljudi koji govore portugalski. Eto, zato. A i nekoliko koji govore španski. Da ne pominjem da mi treba bar tri-četiri tuceta takvih stručnih ljudi raštrkanih po ovoj zemlji. Otkrio sam nešto vrlo interesantno. Pogledaj... Prema ovim mapama Mesec se okreće po 28. i samo malo po 29. stepenu severne i južne širine.

Držao je olovku na globusu i okretao ga. — Evo ovako — pokazivao je. — Govori li ti to nešto?

— Ne.

— Šta čovek dobija kada kupi parče zemlje, Džordže?

— Zavisi od ugovora. Obično su mineralna prava i ostala prava pod zemljom...

— To sad nema veze. Pretpostavimo da je kupio bez tih prava. Koliko duboko je njegovo? I koliko iznad zemlje?

— Pa, poseduje klin sve do centra zemlje. Teorijski, poseduje i prostor iznad zemlje, takođe, do beskraj. Ali, to je u poslednje vreme malo izmenjeno, posle brojnih presuda od kada su komercijalne avionske linije ušle u život. A to je dobro i za nas, inače bismo morali da plaćamo prolaz svaki put kad naše rakete krenu za Australiju.

— Ne, ne Džordže. Ne tumačiš te presude pravilno. Uspostavljeno je pravo prolaza, ali je vlasništvo iznad zemljišta ostalo netaknuto. Čak ni pravo prolaza nije apsolutno. Čovek može da izgradi visoki toranj na svom posedu, baš na mestu gde avioni ili rakete, ili bilo šta drugo, imaju uobičajeni koridor; oni će morati da ga prelete ili zaobiđu i tu niko ništa ne može.

Strong je zamišljeno rekao. — Da, shvatam tvoju misao. Stari princip stvarnog prava ostaje netaknut — dole do centra zemlje, a gore do beskonačnosti. Ali, šta s tim? To je čisto teoretisanje. Ne planiraš valjda da naplaćuješ prolaz tim svojim svemirskim brodovima, kojima se stalno zanosiš? — sam se nasmejao svojoj šali.

— Ne na taj bezvezni način. U pitanju je sasvim nešto drugo. Čiji je Mesec, Džordže?

— Delose, šališ se?

— Ne, ne šalim se. Pitam te ponovo: ako osnove prava kažu da čovek poseduje nebo iznad svoje farme sve do beskonačnosti, čiji je onda Mesec? Pogledaj ovaj globus i reci mi?

Strong je pogledao. — Ali to ne znači baš ništa, Delose. Zemaljsko pravo ne može da važi i na Mesecu.

— Ono se primenjuje ovde, i to je ono što mene zanima. Mesec je stalno iznad jednog dela zemljine kugle. To je deo ograničen 29-tim stepenom severne i južne širine. Ako jedan čovek poseduje taj pojas Zemlje — grubo rečeno to je tropska zona — on tada poseduje i Mesec, zar ne? I to prema svim teorijama stvarnog prava o vlasništvu na koje naši sudovi polažu svu svoju pažnju. I direktnim izvođenjem, prema logici koju pravници najviše cene, različiti vlasnici tog pojasa Zemlje su titulari — i to s pravom prodaje — kolektivnog vlasništva Meseca. Činjenica što je stvarni raspored titulara malo nejasan i konfuzan, neće zadavati problema našim pravnicima. Oni se upravo i bogate na takvim rasparčanim titularima kada izvršavaju neke oporuke.

— Pa to je fantastično!

— Kad ćeš naučiti, Džordže, da je »fantastično« pojam koji ne uznemirava prav nike?

— Ne planiraš valjda da kupiš celu tropsku zonu, a to je upravo ono što bi mo rao da učiniš...

— Ne — rekao je Hariman polako — ali ni to ne bi bila loša ideja: da se kupi pravo tražbina i kamata na Mesec od svake suverene zemlje u tom pojasu. Kad bih mogao to da izvedem u tajnosti, možda bih i pokušao. Katkad se može izuzetno jeftino kupiti nešto, ako čovek koji prodaje veruje da je to sasvim bezvredno, jer želi da ti ga utra pi pre nego što se i sam osvestiš.

— Ali, nije to moj plan. Ja želim korpo racije — lokalne korporacije u svakoj od tih zemalja. Želim da pravni sistem svake te zemlje garantuje franšize svojim lokalnim korporacijama za istraživanja na Mesecu, eksploataciju itd, i pravo da se mesečevo zemljište proglasi vlasništvom te zemlje — sa neograničenim posedovanjem, naravno. Ta prava će biti uručena, ispisana na srebrnoj ploči, patriotskoj korporaciji, koja će tu ideju da lansira. A sve to želim da bude učinjeno tiho i brzo. Mi ćemo nadgledati te korporacije, naravno, i zbog toga su mi potrebni stručni ljudi.

— Ovih dana će izbiti žestoka borba oko toga čiji je Mesec, Džordže. Želim da sve bude tako sređeno da mi dobijemo bez obzira kako se budu karte delile.

— To će biti stvarno skupo, Delose. Ti, međutim, ne znaš da li ćeš ikada stići na Mesec, a još manje da li će se isplatiti da neko posle tebe ide tamo.

— Mi ćemo sigurno stići. Biće još skuplje ako ne uradimo sve ovo. U svakom slučaju, ne mora biti tako skupo. Pravilna upotreba novca za podmićivanje je velika i značajna veština.

Strong je zavrteo glavom. — Tvoje pravo titulara neće imati nikakvu vrednost. Mesec ne stoji na jednom mestu. On se kreće iznad privatnog zemljišta, ali to rade i guske kada idu na jug.

— I niko ne poseduje pravo titulara nad pticama selicama. Shvatam ja šta ti želiš da kažeš. Razlika je, međutim, što mesec uvek stoji iznad jednog određenog pojasa zemlje. Ako pomakneš veliki kamen međaš u svojoj bašti, da li ti se i pravo vlasništva pomerilo? Da li je to još uvek tvoja nekretnina? Pravo vlasništva još uvek postoji, zar ne? Mislim da je to slično pravu na nekretnini na plovećim ostrvima u Misisipiju, Džordže. Tu se zemljište pomera kako reka pravi nove kanale, ali je neko uvek njegov vlasnik. U ovom slučaju, nadam se, da ću stvari tako srediti, da mi budemo taj »neko«.

Strong se namršito. — Dobro se sećam da su neki od tih slučajeva bili rešeni na jedan, a neki na drugi način.

— Mi ćemo odabrati način koji nema odgovara. Baš zbog sličnih poslova žene advokata mogu da nose skupocene krznene kapute. Hajde Džordže, da radimo!

— Šta?

— Da prikupljamo novac.

— Oh — odahnuo je Strong sa olakšanjem — mislio sam da ti planiraš da upotrebiš naš novac.

— Ja to i planiram, ali to ni izbliza nije dovoljno. Naš novac ćemo upotrebiti za ozbiljne stvari, kad se krene s mrtve tačke. U međuvremenu, moramo naći još neki izvor odakle će novac da pritiče.

Pritisnuo je dugme na svom stolu. Lice Saula Kemensa, šefa pravnih poslova njihovog preduzeća, se pojavilo na ekranu.

— Hej, Saule — viknuo je Hariman — možeš li doći na jedan dogovor?

— Štogod da je u pitanju, kaži im »ne« — odgovorio je advokat. — Ja ću to već srediti.

Nekoliko minuta kasnije Hariman mu je potanko objašnjavao svoju nameru da proglasi pravo stupanja na Mesec svojim.

— Pored tih budalastih korporacija — objašnjavao je — biće nam potrebna i jedna agencija koja će primati priloge, a ne bi obuhvatala nikakve finansijske interese tih darodavaca — nešto slično Nacionalnom geografskom društvu, recimo.

Kemens je odmahnuo glavom. — Naci onalno geografsko društvo ne možeš kupiti.

— Do vraga, ko kaže da hoću da ga kupim? Mi ćemo formirati naše sopstveno.

— To je upravo ono što sam hteo da kažem.

— Dobro. Kako se meni čini, potrebna nam je bar jedna korporacija koja bi bila oslobođena taksi i poreza i koja ne bi donosila nikakav profit. Treba da je vode pravi ljudi, a mi bismo imali kontrolu nad glasanjem, naravno. Možda će nam biti potrebne i dve, ili čak tri takve, ali ćemo ih osnivati kako se stvari budu razvijale. Osim toga, moramo imati bar jednu redovnu korporaciju, koja će plaćati poreze i takse — ali neće donositi profit dok mi ne budemo spremni. Ideja se sastoji u ovome: korporacije koje nemaju profite treba da dobiju sav prestiž i publicitet, a druge da pakupe profit, ako ga bude i kad ga bude. Mi ćemo zamenjivati potraživanja između korporacija, uvek naravno na legalan način, tako da korporacije koje ne vuku profite plaćaju troškove kako mi budemo napredovali. Razmisli o tome. Bolje bi bilo da imamo bar dve redovne korporacije, tako da jednu možemo pustiti i da bankrotira ako se pokaže neophodnim. To je

plan u opštim crtama. Baci se sada na posao. Sredi sve tako da bude legalno i pravno potpuno valjano.

— Znaš šta, Delose, bilo bi mnogo poštenije da to sprovedeš sa uperenom puškom — rekao je Kemens.

— Pravnik mi govori o poštenju. Nema veze, Saule. Ja u stvari neću nikoga prevariti. ..

— Hmmm!

— I jedino nameravam da omogućim izlet na Mesec. To je nešto za šta bi svako platio. A to će i dobiti! A sad budi dobar dečko i sredi sve kako smo se dogovorili.

— Sad sam se setio nečega što je jedan stari advokat voleo da kaže: »Lepo je ovako kako je sada. Zašto ga kvariti legalizovanjem?« Dobro, brate, uradiću sve što tražiš. Želiš li još nešto?

— Sigurno. Zadubi se u to. Možda će ti sinuti još neka ideja. Džordže, zamoli Mongomerija da dođe, hoćeš.

Mongomeri, Harimanov šef za reklamu, je ušao sa velikom fasciklom ispod miške. — Drago mi je da ste poslali po mene, šefe. Ovoga se nakupilo.

Otvorio je fasciklu na Harimanovom stolu i počeo da prevrće listove. Hariman je sklopi. — O čemu se radi? — O Domovima.

— Ne želim to ni da vidim. Domovi su gotovi. Čekaj, nemoj početi sa galamom. Pusti momke da to obave. Želim da im se cena održi sve dok ne rasprodamo naše akcije. Ali dobro otvori uši za jedan drugi posao.

Brzo mu je objasnio novi poduhvat koji je započinjao. Mongomeri je klimao glavom.

— Kad počinjemo, šefe? Koliko možemo potrošiti?

— Počinjemo odmah, a potrošićeš koliko moraš. Nemoj štedeti. Ovo je najveći posao kojeg smo se latili do sada.

Strong je šmrknuo pokazujući tako svoju nevericu, ali je Hariman nastavio.

— Noćas nemoj spavati, a sutra dođi kod mene i sve ćemo srediti.

— Sačekajte trenutak, šefe. Kako ćete skrpiti sve te franšize od... mesečevih država, hoću da kažem od zemalja preko kojih Mesec prelazi, kad velika reklamna kampanja o putu na Mesec i o značaju koji on ima za svakog pojedinca, samo što nije počela?

Podmetnućete sami sebi nogu.

— Zar ti ja izgledam tako glup, Monti? Franšize ćemo dobiti pre nego što ti potrošiš i jedne pare za tu reklamu — vi ćete ih dobiti, ti i Kemens. To je vaš najvažniji zadatak, za sada.

— Hmmm — Mongomeri je grickao nokte. — Pa, dobro, vidim već neke mogućnosti. Koliki rok nam dajete?

— Šest nedelja. U suprotnom, napisati ostavke i to na sopstvenim zadnjicama.

— Mogu to odmah da učinim, ako mi pomognete i pridržite ogledalo.

— Do vraga, Monti, Znam da ne možeš to da obaviš za šest nedelja, ali požuri, brate. Ne možemo ni mrdnuti dok ne dobijemo te franšize. Ako oklevate, svi ćemo pomreti od gladi, a nećemo ni stići na Mesec.

— Zašto tračiš vreme na te trikove — upitao je iznenada Strong. — Ako si tako čvrsto rešio da ideš na mesec, hajde da pozovemo Fergusona i da počnemo ozbiljan posao.

— Volim taj tvoj direktni pristup, Džordže — rekao je Hariman. — Ali tamo negde 1945. ili 1946. godine neki američki oficir je proglasio da je Kalifornija njegova. Znaš li šta je učinio Stejt departman?

— Ne.

— Naterali su ga da odustane od toga. Ali on, izgleda, nije uzeo novac, i tako su oni bili u istoj neprilici opet kroz nekoliko meseci. Ja ne želim da se i nama to dogodi. Moramo to sve obaviti tako da bude pravosnažno, jer nije dovoljno samo spustiti se na Mesec i time ga prisvojiti, odnosno proglasiti svojim. Naši sudovi se moraju s tim složiti, inače ćemo upasti u gomilu problema. Zar ne Saule?

Kemens je klimnuo glavom. — Setite se šta se dogodilo Kolumbu.

— Tačno. Nećemo dozvoliti da budemo prevareni kao on.

Mongomeri je i dalje grickao nokte. — Ali, šefe, vraški dobro znate da vlasništvo tih banana — država neće biti vredno ni dva centa, čak ako ja to i sredim. Zašto ne tražite franšize direktno od UN? Imam ideju. Mogli bismo raditi preko Saveta bezbednosti...

— Razradi tu ideju. Upotrebićemo je kasnije. Nisi procenio sve mehanizme ovog plana, Monti. Naravno da ova vlasništva nevrede ništa, i samo su smetnja. Ali i to je važno. Slušaj. Mi idemo na Mesec, ili samo što nismo. Svaka od tih zemalja se uznemiri kad to

sazna. Mi im zamažemo oči preko tih glupih korporacija na koje su one prenele sve povlastice. Gde će se one sada izjadati? U UN, naravno. Ali, velike zemlje na ovoj planeti, bogate i moćne, se nalaze na severnoj polulopti. Vide na čemu se vlasništvo zasniva i bace pogled na globus. Sasvim izvesno, Mesec ne prolazi ni preko jedne od njih. Najveća zemlja, Rusija, nema ni ašova zemlje južno od 29-tog stepena severne širine. I tako, one odbace sve zahteve.

— Da li? — Nastavio je Hariman zaneto da razmatra svoj plan. — A sad, pogledajmo američke granice: Mesec prolazi preko Floride i južnog dela Teksasa. Vašington je zbunjen i u nedoumici. Hoće li podržati tropske zemlje i opredeliti se za tradicionalnu teoriju o titularu zemljišta ili će se prikloniti ideji da Mesec pripada svima? Možda će Sjedinjene Države pokušati da prisvoje celu stvar tako što će tvrditi da je Mesec njihov jer je Amerikanac prvi kročio na Mesec.

— U tom trenutku mi stupamo na scenu. Pokazuje se da je mesečev brod vlasništvo i da su svi troškovi plaćeni od strane korporacije koja ne ubira profit i koja je pod okriljem UN — Stani! — prekinuo je Strong. — Nisam znao da UN mogu da osnivaju korporacije.

— Otkrićeš da mogu — odgovorio je njegov partner. — Šta ti kažeš Saule?

Kemens je klimnuo glavom. — Svakako.

Hariman je nastavio: Ja već imam kor poraciju. Osnovao sam je još pre nekoliko godina. Ona uglavnom ima obrazovni i naučni krakter, a to, braćo moja, pokriva jedno veoma široko polje. Ali da se vratim na suštinu. Ta korporacija, stvorena od strane UN, traži od njih da potvrde Mesečevu koloniju i njen autonomni status, pod zaštitom UN, naravno. Mi nećemo odmah zatražiti članstvo, jer želimo da ona osta ne redovna.

— Redovna, on to zove redovna — uz dahnuo je Mongomeri.

— Da. Ta kolonija će biti de facto suverena zemlja, koja će imati vlasništvo celog Meseca. I slušajte pažljivo! Biće sposobna da kupuje, prodaje, prenosi prava, da izdaje potvrde o vlasništvu nad zemljištem, da zasniva monopole, da prikuplja poreze, et cetera, et cetera, bez kraja i konca. A sve je to naše!

— A sve smo ovo dobili zato što najveće zemlje u UN ne mogu da smisle zahtev koji bi zvučio bar isto tako legalno kao onaj koji su

iznele tropske zemlje. Međusobno nikako ne mogu da se slože kako da podele nepošteni dobitak ako budu morale da upotrebe silu. Ostale velike sile ne žele da Americi prepuste celu stvar i da bi razrešili svoje dileme, one će se opredeliti za lakši put: ostaviće vlasništvo Ujedinjenim Nacijama. Ali, stvarni vlasnici, titulari koji će kontrolisati sva ekonomska i pravna pitanja, smo opet mi. Shvataš li sada, Monti?

— Neka me vrag nosi — cerio se Mongomeri — ako shvatam koliko je sve to neophodno, šefe, ali mi se sviđa. Mnogo mi se sviđa.

— E, pa ja ne mislim tako — promrmljao je Strong. — Delose, i ranije sam slušao neke tvoje komplikovane zamisli — od nekih mi se stomak prevrtao — ali ova je najstrašnija. Mislim da te je ponelo zadovoljstvo da zakuvaš stvari i nada da ćeš nadmudriti obe strane.

Hariman je duboko povukao dim, pre nego što je odgovorio.

— Nije me briga, Džordže. Zovi to vara njem, ili kako već želiš. Ja hoću na Mesec! I ako treba, prevariću milion ljudi samo da to postignem!

— Ali, nema potrebe da to radiš na ovaj način.

— Dobro, kako bi ti to uradio?

— Ja? Ja bih stvorio pravu, poštenu korporaciju. Potrudio bih se da obezbedim da se jednom rezolucijom u Kongresu, mojoj korporaciji dodeli...

— Mito, znači?

— Ne mora da znači. Uticaj i prestiž trebalo bi da budu dovoljni. Tada bih počeo da prikupljam novac i na kraju bih obavio taj let.

— I onda bi Sjedinjene Države bile vlasnik Meseca.

— Naravno! — prigušeno je odgovorio Strong.

Hariman je ustao i počeo hodati po sobi. — Ne shvataš, Džordže. Mesec ne treba da bude vlasništvo jedne zemlje, pa čak ni Sjedinjenih Država.

— Ne, nego treba da bude tvoje vlasništvo!

— Pa, ako bude moj za neko kratko vreme, ja to neću zloupotrebiti, vodiću računa da i drugi to ne rade. U vasioni bi na cionizam morao da nestane. Možeš li da pretpostaviš šta bi se dogodilo da Amerika dobije pravo na Mesec? Drugi narodi to pravo neće priznati i to će postati stalna jabuka razdora u Savetu bezbednosti. Svi ostali narodi, s punim pravom, biće u stalnom strahu. Gledaće u nebo

svake noći i prividaće im se američke atomske baze na Meseću. Hoće li ostati mirni? Neće! Poku šaće da dobiju deo Meseca za svoje sop stvene ciljeve. Stvoriće se i druge baze i skoro će doći do najtežeg rata koji je ova planeta ikada doživela, a za sve to će nas kriviti.

— Ne, to mora biti tako sređeno — nastavio je zaneto Hariman — da svi budu mirni. Zato moramo dobro da planiramo svaki potez. Moramo razmisliti o svim prilazima i svim posledicama. Zato je bolje da krenemo zaobilaznim putem, ali da budemo sigurni da će sve to dobro da funkcioniše.

U svakom slučaju, Džordže, ako prepustimo vlasništvo Sjedinjenim Državama znaš li gde bismo se mi našli kao poslovni ljudi?

Na prvom mestu — odgovorio je Strong.

— Vraga! Bili bismo izbačeni iz igre. U Ministarstvu odbrane bi se govorilo: »Hvala gospodine Harimane, hvala gospodine Strong. Mi ćemo, u interesu nacionalne bezbednosti, nastaviti celu stvar. Vi možete ići kući.« Mi bismo jedino to mogli i da uradimo, da odemo kući i da čekamo do sledećeg atomskog rata.

Ne, ja to neću uraditi, Džordže. Neću dozvoliti da mi se vojnici mešaju u posao. Ja ću lično da osnujem Mesečevu koloniju, a zatim ću je pazitii negovati dok ne bude sposobna da stane na sopstvene noge. I da vam kažem — svima vama — to će biti najveća stvar za ljudski rod još od otkrića vatre, jer ako se vodi pravilno, može značiti početak jednog novog i boljeg sveta. Ali, ako se vodi pogrešno, biće to karta u jednom pravcu za Armagedon. Pošto ja imam nameru da budem prvi čovek na Meseću, lično moram biti uveren da se to radi ispravno. Zaćutao je.

— Jesi li završio svoju propoved, Delose? — upitao je Strong.

— Nisam — povikao je Hariman. — Ti ne sagledavaš problem pravilno. Znaš li šta tamo gore možemo naći? — Podigao je ruku prema tavanici. — Ljude!

— Na Meseću? — upitao je Kemens sumnjičavo.

— A zašto ne? — prošaptao je Mongomeri Strongu.

— Ne, ne na Meseću. Ja bih se zaista iz nenadio kada bismo našli nekog kopajući ispod tog bezvezdušnog mesečevog oklopa. Mesec je završio svoje dane. Govorio sam o drugim planetarna — Marsu, Veneri satelitima Jupitera. A možda i izvan Sunčevog sistema.

Pretpostavimo da nađemo ljude. Zamislite, šta bi to značilo za nas! Mi smo do sada bili sami, sasvim sami. Jedina inteligentna bića u jedinom svetu koji znamo. Nismo u stanju da raz govaramo čak ni sa psima ili magarcima. Svaki odgovor koji dobijemo, moramo sami da tumačimo. Kao napuštena deca smo. Ali, pretpostavimo da nađemo ljude, inteligentne ljude, koji misle na sopstveni način. Mi više ne bismo bili sami! Mogli bismo svako veče da gledamo u zvezde i da se više ne plašimo.

Završio je. Izgledao je pomalo umorno i posramljeno, kao čovek koga su iznenadili u nekom intimnom trenutku. Gledao je u njih, tražeći njihove oči.

— Divno, šefe! — uzviknuo je Mongomeri. — Ovo ću moći da iskoristim. Šta kažete na to?

— Misliš da se možeš svega setiti?

— Nema potrebe, uključio sam steno.

— Đavo nek te nosi!

— Prenećemo to i na video.

Hariman se smeškao skoro dečački. —

Nisam nikada glumio, ali ako ti smatraš da će to valjati, ja se slažem.

— Oh, ne, ne vi šefe — povikao je Mongomeri uplašeno. — Vi niste taj tip. Angažovaću nekog... mislim Vilkinsa, na primer. Njegov muzikalni glas i divno, anđeosko lice će ih svakako pridobiti.

Hariman je osorno rekao. — Dobro, dobro. Vratimo se poslu. Sad o novcu. U prvom redu, možemo početi sa pravim donacijama jednoj od korporacija koje ne iskazuju profite, nešto slično priložima koji se daju za različite koledže. Koliko misliš da bismo mogli da skupimo na taj način?

— Vrlo malo — počeo je Strong. — Ta je krava skoro bez mleka.

— Nije tačno. Se dok postoje bogati ljudi koji će rade dati poklone nego platiti porez, ta se krava može musti. Sta misliš koliko bi neko bio spreman da plati pravo da se jedan krater na mesecu zove njegovim imenom?

— Mislim da svi već imaju imena — ubacio je Kemens.

— Nemaju. A tu je i cela druga strana Meseca, koja još nije ni pipnuta. Nećemo danas probati da utvrdimo cenu. Samo ćemo to pribeležiti. Moraš pripremiti akciju prikupljanja od školske dece.

Četrdeset miliona školske dece, samo po deset centi daje četiri miliona, a to se već isplati.

— Zašto da ostanemo samo na deset centi? — upitao je Mongomeri. — Ako se nađe neko dete koje se stvarno interesuje za vasijska putovanja, ono će dati i više.

— Da, ali šta mu mi nudimo za uzvrat? Osim časti što uzima učešće u velikoj avanturi itd, itd.

— Mmmm — Mongomeri je grickao nokte — možda bismo mogli da zadržimo obe mogućnosti. Za deset centi dobij a kartu na kojoj je zabeleženo da je on član Kluba mesečevih pčelica...

— Ne, ne. Mladih kosmonauta.

— Tako je. Pčelice će biti devojčiče. Ne treba zaboraviti da se svakako obuhvate i dečaci skauti i devojčice vodiči. Svakom detetu ćemo dati kartu. Kad uplati drugih deset centi, probušićemo je. Kad skupi dolar, daćemo mu certifikat, koji je pogodan za uramljivanje, sa njegovim ugraviranim imenom, a na poledini će biti slika Meseca.

— Ne na poledini. Na prednjoj strani — ispravio ga je Hariman. — Koristi otisak samo na jednoj strani, jeftinije je, a i lepše izgleda. Daćemo mu još nešto: pečatom potvrđenu garanciju da će se njegovo ime naći na spisku Mladih pionira, na spomeniku koji će se podići na Mesecu na mestu gde se spusti prvi mesečev brod, u mikrofilmu, naravno. Moramo voditi računa o težini.

— Odlično! — Složio se Mongomeri. — Hoćete li da širimo posao? Kad stigne do deset dolara, dobij a pravu pozlaćenu značku u obliku zvezde i postaje Stariji pionir, s pravom da glasa ili tako nešto. Njegovo ime ide na spomenik sa spoljne strane — mikro ugravirano na platinskoj ploči.

— A šta se događa kad dostigne sto dolara? — podsmešljivo je upitao Strong.

— E, pa tada — odgovorio je Mongomeri veselo — dobija drugu karticu i može početi sve ispočetka. Ne brinite o tome, gospodine Strong. Ako neko dete dođe do te sume, obezbedićemo mu neku nagradu. Verovatno ćemo ga povesti na jednodnevni izlet u kome bi obišao celi vasijski brod i slikao se ispred njega, a kosmonaut bi mu se potpisao na sliku.

— To je varanje dece...

— Nije tačno — odgovorio je Mongomeri — Neopipljive stvari su najbolja trgovačka roba. One su uvek vredne onoliko koliko želiš da platiš za njih. I nikada ne izgube od te vrednosti.

—Hmmm.

Hariman je slušao sa smeškom, ne go voreći ništa. Kemens se nakašljao. — Ako ste vas dvojica završili sa masakriranjem mladih ove zemlje, ja bih izneo jedan drugi predlog.

— Reci.

— Džordže, ti skupljaš marke, zar ne?

— Da.

— Koliko bi vredela koverta koja je na Mesecu žigosana?

— Koliko? Još pitaš! Ali to ne može, znate i sami.

— Mislim da bismo mogli da proglasimo naš vasijski brod kao legalnu poštansku poslovnicu, i to bez velikog truda. Koliko bi to vredelo?

— Eh, to zavisi koliko će retke biti takve koverta.

— Mora naravno postojati neki optimalni broj koji bi za uzvrat doneo maksimalnu sumu. Možeš li to da izračunaš?

Strong je dobio odsutni izgled, uzeo starinsku olovku i bacio se na računanje. Hariman je nastavio.

— Saule, setio sam se mog malog uspeha u kupovini dela Meseca od Džonsa. Šta ako bismo počeli da prodajemo zemljište na Mesecu?

— Ostanimo ozbiljni, Delose. Ne možete to raditi dok ne stignete na Mesec.

— Ja i jesam ozbiljan. Znam da ti misliš na pravila koja su vladala negde četrdesetih godina. Takvo zemljište mora biti prvo isparcelisano i katastarski obrađeno, ali ja želim da prodam, ako mogu, površinska prava, i mineralna prava, sve što se može smisliti.

— A šta ako kupci nagrnu?

— Dobro. Što više to bolje. Želim da na glasim, takođe, da ćemo biti u prilici da prikupljamo porez za ono što prodamo. Ako ga vlasnik ne koristi ili neće da plati porez, vraća se nama. A ti promisli malo bolje o tome kako to da izvedemo, a da ipak ne odemo u zatvor. To možemo početi da reklamiramo u inostranstvu, pa tek onda ovde. Nešto slično kao sa irskim kartama za konjičke trke, sećaš li se toga?

Kemens je bio zamišljen. — Možemo se pridružiti zemljišnoj kompaniji u Panami i preko radija i televizije oglašavati iz Mek sika. Stvarno misliš da bi se to prodavalo?

— Sve se može prodati, pa čak i grudve na Grenlandu — ubacio je Mongomeri. — To je isključivo stvar reklame.

Hariman je dodao. — Zar nisi nikada čitao o zemljišnom bumu u Floridi, Saule? Ljudi su kupovali kao ludi, a zemlju nisu ni videli. Prodavali su je zatim po trostrukoj ceni i tako je poneko parče menjalo i deset vlasnika dok neko ne bi ustanovio da se nalazi pod vodom, recimo. Mi možemo da ponudimo nešto mnogo bolje: kvadratni metar suvog, sunčanog zemljišta, za racimo deset dolara — ili 1.000 kvadrati po ceni od jednog dolara za kvadrat. Ko može da odoli takvoj ponudi? A naročito kad krene šapat da je Mesec bogat uranijom.

— Je li stvarno jeste?

— Otkud bih ja to mogao da znam? Kad se bum malo slegne oglašićemo odabrane lokacije Lunagrada i tako će se pokazati da je zemljište oko grada još uvek za prodaju. Ne brini, Saule, to je stvarno unosno. Džordž i ja ćemo to znati da sredimo. Nekad smo u Ozaraku, gde je jedva bilo još koje parče zemlje za prodaju, znali da prodamo obe strane istog kvadrata. — Zamišljeno je dodao. — Mislimo da ćemo mineralna prava ostaviti za sebe, za svaki slučaj, možda tamo ipak ima uranijuma.

Kemens je protestovao. — Delose, ti si kao dete. Jedno veliko derište.

— Pola miliona — viknuo je iznenada Strong.

— Šta pola miliona? — upitao je Hariman.

— Za filatelističke koverte, naravno. O tome smo razgovarali, zar ne? Moja procena je da ima pet hiljada ozbiljnih kolekcionara i dilera na koje možemo računati.

Mislim da im možemo zaračunati neki po pust, koji ćemo naplatiti tek kada brod bude gotov, a putovanje sasvim izvesno.

— Dobro — složio se Hariman. — Ti ćeš to uzeti da središ. Ja ću zabeležiti da možemo računati na još pola miliona.

— Zar ja neću dobiti ništa? — protes tvovao je Kemens. — Ja sam se toga prvi setio.

— Dobićeš zahvalnicu i 10 kvadrati na Mesecu. A sad, na koje još izvore možemo računati?

— Ne nameravate da prodajete deonice — upitao je Kemens.

— Mislio sam i o tome. Naravno, ne prioritetne deonice. Ne bih želeo da nas primoraju na reorganizaciju. Zajednička učešća, ali bez glasanja.

— Sve mi to zvuči kao još jedna korpo racija slična onim u banana-državama.

— Naravno, ali ja želim nešto i na njujorškoj berzi i ti ćeš to morati nekako da središ sa Komisijom za bezbednost...

— Bolje da preplivam Helespont, šefe.

— Ne budi takav, Saule.

Svetio na ekranu na Harimanovom stolu se upalilo i devojka je rekla. — Gospodine Harimane, gospodin Dikson je ovde. Nema zakazan sastanak, ali tvrdi da biste vi voleli da ga vidite.

— Mislio sam da smo tu stvar završili — promrmljao je Hariman, a zatim je pritisnuo dugme. — U redu, uvedite ga.

— Razumem, gospodine Hariman, ovog časa je ušao gospodin Entenza.

— Neka ude i on. — Hariman je prekinuo i okrenuo se svojim saradnicima. — A sad, jezik za zube.

— Ko mi to kaže! — šapnuo je Kemens.

Ušao je Dikson, a za njim i Entenza.

Seo je, pogledao okolo, zaustio nešto da kaže, pa je ućutao. Ponovo je pogledao okolo, pa zatim u Entenzu.

— Hajde, Dene — hrabrio ga je Hariman. — Ovde nema nikog stranog, samo mi.

Dikson se odlučio. — Resio sam da idem s tobom, Delose — izjavio je. — Kao akt poverenja, teškom mukom sam obezbedio ovo. — Izvadio je iz džepa nešto nalik na ugovor i razvio ga. Bio je to ugovor o prodaji mesečevih prava koje je imao Fines Morgan, sačinjen po istom obrascu o prodaji između Džonsa i Harimana.

Entenza je gledao iznenađeno, a zatim je posegao u svoj unutrašnji džep. Izvadio je još tri ugovora potpuno iste vrste i svaki je bio od nekog od direktora energetskog sindikata.

Hariman je podigao obrve... — Džek te je video i pretekao. Želiš li da nastaviš?

Dikson se pomirljivo nasmešio. — Mogu ga stići — rekao je i dodao još dva ugovora na gomilu, a zatim je pružio ruku Entenzi.

— Izgleda da je nerešeno.

Hariman je odlučio da ne kaže ništa o još sedam ugovora koji su stigli teleprinterom i bili zaključani u njegovom stolu. Prošle večeri, kada je pošao u krevet, bio je prilično zauzet telefoniranjem, skoro do posle ponoći.

— Džek, koliko si platio za ovo?

— Jedan sam kupio za 1.000 dolara, a drugi su jeftiniji.

— Do vraga, upozorio sam te da ne podižeš cenu. On neće ćutati. A ti Dene?

— Dobio sam ih povoljno.

— Znači, nećeš da kažeš? Dobro, ne mari. Koliko vi sve ovo uzimate ozbiljno?

Entenza je gledao u Diksona koji je od govorio. — Koliko će to koštati?

— Koliko dajete? — odgovorio je Hariman pitanjem.

Dikson je slegnuo ramenima. — hajde da se sporazumevamo brojkama. Sto hiljada.

Hariman je prezrivo šmrknuo. — Meni se čini da vi želite da obezbedite sebi samo sedište u prvom redu. Dobro, ja ću vam ga dati za tu cenu.

— Da prekinemo! Koliko, dakle?

Harimanovo lice je bilo mirno, ali je užurbano razmišljao. Bio je zatečen, sa vrlo malo informacija — nije još ni razgovarao sa svojim glavnim inženjerom oko računa.

— Dene, kao što sam te upozorio, to će koštati samo milion da uđeš u igru.

— Tako sam i mislio. Koliko će koštati da ostanem u igri? — Sve što imaš.

— Ne budi lud, Delose. Imam mnogo više od tebe.

Hariman je zapalio cigaretu, što je bio jedini znak uzbuđenja.

— Možda hoćeš da na svaki naš dolar daš dolar.

— Da li tada dobijam i dva dela?

— U redu, u redu, ali ja sam glavni.

— Ti vodi sve poslove — složio se Dikson. — Ja ću sada dati milion, a dodaću kada i vi to uradite, prema dogovoru. Nećeš se

protiviti da imam svog sopstvenog finansijskog stručnjaka u preduzeću, zar ne?

— Da li sam te ikada prevario, Dene?

— Nisi, ali sada...

— Radi kako hoćeš, ali budi vraški uveren da je to čovek koji zna da drži usta zapušena.

— Svakako. On će ćutati.

Hariman je razmišljao o veličini Diksonove imovine.

— Možemo te pustiti da sa sledećim ulogom uđeš kasnije, Dene. Ovaj će posao biti mnogo skup.

Dikson je pažljivo sklopio prste. — O tome ćemo razgovarati kada dođe vreme. Ne verujem da se jedno preduzeće može razviti bez dovoljno kapitala.

— Dobro. — Hariman se okrenuo prema Entenzi. — Čuo si šta je Den imao da kaže, Džek. Da li ti odgovaraju uslovi?

Entenzino čelo je bilo orošeno znojem. — Ja ne mogu tako brzo da skupim milion.

— U redu, Džek. Nije nam potreban baš danas. Tvoj potpis će biti dovoljan. Možeš dobiti neko vreme za likvidaciju.

— Ali „ti si rekao da je milion samo za početak. Ja ne mogu da vas pratim u nedogled. Moraš odrediti neku gornju granicu. Ja imam obaveza i prema svojoj porodici.

— Nemaš nekih anuiteta, Džek? Ili nekog novca transferisanog u neki trust? Ili osiguranja?

— Nije u tome stvar. Vi biste me mogli izigrati i izgurati me napolje.

Hariman je čekao da Dikson nešto kaže. Dikson je najzad rekao. — Nećemo te izigrati Džek. Omogućićemo ti da konvertuješ svaku vrstu uloga. A možemo ti omogućiti i otplatu na rate.

Hariman je klimao glavom. — Tako je, Džek. U mislima je sračunao da će svako Entenzino zatezanje i neplaćanje značiti glas više za njega i Stronga, odnosno većinu. Očito je i Strong razmišljao o istim stvarima, jer je odmah rekao.

— Meni se to ne sviđa. Četiri ravnopravna partnera — možemo biti dovedeni u pat poziciju i šta onda?

Dikson je slegnuo ramenima. — Ja neću da brinem o tome. Tu sam zato što verujem u Delosa. Mislim da on može da izvede celu ovu stvar i da ćemo mi profitirati.

— Ići ćemo na Mesec, Dene!

— Ja to nisam rekao. Ja se nadam da ćeš ti obezbediti zaradu, bez obzira da li ćemo otići na Mesec ili ne. Sinoć sam dugo pregledao izveštaje tvojih različitih preduzeća. Bilo je zaista zanimljivo. Predlažem da prevaziđemo svaku mogućnost pat pozicije tako što ćemo dati direktoru — a to si ti Delose — pravo da odluči u spornom pitanju. Je si li zadovoljan, Entenza?

— Oh, svakako.

Hariman je bio zabrinut, ali nije hteo da pokaže. On nije verovao Diksonu čak ni kad mu je davao poklone. Iznenada je ustao.

— Moram da bežim, gospodo. Ostavljam vas sa gospodinom Strongom i gospodinom Kemensom. Dođi, Monti.

Bio je sasvim miran što se tiče svojih saradnika. Znao je da Kemens neće pustiti ništa što nije u njegovom interesu, a što se tiče Stronga, bio je uveren da ovaj neće dozvoliti ni da njegova leva ruka sazna koliko prstiju ima desna.

Hariman je na hodniku ostavio Mon gomerija i produžio sam. Endri Ferguson, glavni inženjer Preduzeća Hariman, podigao je glavu kada je on ušao.

— Zdravo, šefe. Gospodin Strong mi je jutros nabacio jednu ideju o prekidaču. U prvi mah to nije izgledalo praktično, niti interesantno, ali...

— Ostavi to. Daj ga nekom od momaka i zaboravi na to. Čuo si, verovatno, o čemu sada razmišljamo.

— Pa, šapuće se nešto...

— Izbaci iz službe tog što šapuće. Ili još bolje, pošalji ga u specijalnu misiju na Tibet i zadrži ga tamo dok ovde ne obavimo posao. Pa dobro, da počnemo s tim. Želim da izgradimo Mesečev brod najbrže što može.

Fergusom je prebacio jednu nogu preko naslona stolice, uzeo nožić i njime počeo da čisti nokte.

— Vi to kažete tako kao da mi dajete nalog da izgradim šupu.

— Što da ne? Teorijski, još od 1949. go dine postoje adekvatna goriva. Dobićeš odgovarajući tim — tvoje je da konstruišeš i izgradiš. Ti radiš, a ja plaćam. Šta može biti jednostavnije?

— Adekvatna goriva, kažete — ponovio je Ferguson.

— Tako je. Podaci pokazuju da su vođonik i kiseonik dovoljni da ponesu stepu nastu raketu do Meseca i nazad — sve ostalo je pitanje odgovarajuće konstrukcije.

— Odgovarajuće konstrukcije — ponovio je opet Ferguson poslednje reči. Zatim je naglo skočio, bacio nožić u fioku i viknuo.

— Šta vi znate o odgovarajućoj konstrukciji? Odakle da nabavim odgovarajući čelik? Šta da upotrebim za vrat rakete? Na koji način da potpalim tu vašu idiotsku smesu? Kako da dobijem odgovarajući odnos mase i brzine za jednu sedmostepenu raketu? Zašto me, dođavola, niste pustili da napravim pravi, odgovarajući brod kad smo imali gorivo?

Hariman je sačekao da se on malo smiri, pa je rekao.

— Šta možemo da uradimo, Endi?

— Hmm. Razmišljao sam o tome cele prošle noći u krevetu. Moja supruga je zbog toga bila jako ljuta na vas, šefe. Zoru sam morao da sačekam na sofi. U prvom redu, gospodine Hariman, da bih se uopšte mogao uhvatiti ukoštac sa ovim, morate da dobijete dozvolu za istraživanje od Ministarstva odbrane. Onda.

— K vragu, Endi. Tvoje je da konstruišeš. Mene pusti da vodim politiku i finansije. Ne želim tvoje savete.

— Idi i ti k vragu, Delose. Ja i govorim o pitanjima konstrukcije. Ministarstvo ima čitavu gomilu ranijih istraživanja o raketama — sve su to odlično klasifikovali i sredili. Bez vladine dozvole tome ne možemo ni prići.

— Ni ne nameravam. Šta može vladina raketa, a ne može naša? I sam si mi rekao da Federalni odsek više ne prikuplja te podatke.

Ferguson je nadmeno rekao. — Bojim se da vam ne mogu to objasniti rečnikom laika. Morate mi jednostavno verovati da nam je neophodno da bacimo pogled u taj vladin izveštaj. Nema nikakvog smisla trošiti hiljade dolara da bi se uradio posao koji je već urađen.

— Potroši ih!

— Možda i milion.

— Potroši nekoliko miliona. Ne brini za novac, Endi. Ne želim da se u ovaj posao umeša vojska. Koliko su ti stvarno neophodni ti vladini izveštaji? Možeš li dobiti isti rezultat ako zaposliš inženjere koji su radili za vladu, ili rade sada za nju?

Ferguson je stisnuo usne. — Ako na svaki način pokušavate da mi smetate, kako možemo da očekujemo rezultate?

— Ne smetam ti. Samo pokušavam da ti objasnim da to nije vladin projekat. Ako nećeš to da prihvatiš, odmah mi kaži, pa da tražim čoveka koji hoće.

— Setio sam se momka koji je radio za vladu — rekao je Ferguson lagano. — Bio je mnogo pametan dečko.

— Misliš da bi mogao da vodi tvoj tim?

— To sam mislio.

— Kako se zove? Gde je? Za koga radi?

— Pa, kao što se to često događa, kada je vlada završila projekat, on je ostao bez posla. Meni se činilo da je sramota da tako dobar momak ostane, bez posla, tako da sam ga uzeo kod nas. On je šef našeg odseka na Obali.

— Hoćeš da kažeš da on već radi za nas? Daj ga na ekran. Ne, zovi Obalu i reci da pošalju specijalnu raketu. Ručaćemo zajedno.

— Dogodilo se — nastavio je Ferguson mirno — da sam noćas ustao i pozvao ga. To je naljutilo moju gospođu. On čeka napolju. Koster Bob Koster se zove.

Lagani osmeh se raširio preko Harimanovog lica. — Endi! Huljo jedna! Zašto si se pravio kao da se protiviš?

— Nisam se pravio. Ja volim ovde, gos podine Hariman. Radiću svoj posao, samo ako se vi ne mešate. Moj plan je sledeći: postavimo mladog Kostera za glavnog inženjera na projektu i pustiti ga da radi. Ja mu neću smetati. Ja ću samo da čitam izveštaje. Vi mu nećete smetati, takođe. Jeste li me čuli? Ništa ne može više da razbesni čoveka koji se bavi tehnikom nego kada mu administrativci sole pamet.

— Slažem se. Ni ja ne želim da mu neko otežava posao. I ti pazi da ga ne uznemiravaš, jer ćeš me zapamtiti. Da li smo se razumeli?

— Mislim da jesmo.

— Onda ga uvedi.

Hariman je procenio da Fergusonov »dečko« ima oko trideset i pet godina. Bio je visok, slab i veoma tih.

— Bobe, možeš li da napraviš raketu koja će da stigne na Mesec?

Koster nije ni trepnuo. — Imate li izvor X-goriva? — odgovorio je pitanjem, koris teći uobičajenu skraćenicu među stručnja cima za

rakete sa izotopskim gorivom, koje je proizvodio energetski satelit.

— Nemam.

Koster je ostao savršeno miran. Posle nekoliko sekundi je rekao. — Onda mogu da napravim jednu raketu bez ljudske posade.

— Nije dovoljno. Želim da ode, da se spusti na Mesec i da se vrati.

Pokazalo se da Koster nikada ne odgo vara odmah. Harimanu se učinilo kao da čuje točkove koji se vrtoglavo okreću u njegovoj glavi.

— To će biti jako skupo.

— Ko te pita koliko će da košta. Možeš li ti to da napraviš?

— Mogu da probam.

— Do đavola. Da li si siguran da je mo žeš napraviti? I da li si spreman da založiš i sopstvenu kožu za taj posao? Ako ne ve ruješ u sebe, uvek ćeš gubiti, čoveče.

— Koliko ćete vi reskirati, gospodine Hariman? Rekao sam da će to biti jako skupo, ali prosto sumnjam da vi shvatate koliko je to zaista.

— A ja sam ti rekao da ne brineš za novac. Potroši koliko je neophodno. Moja stvar je da plaćam račune. Možeš li, dakle, to da uradiš?

— Mogu. Kasnije ću vas obavestiti koliko će koštati i koliko će vremena biti potrebno.

— Dobro. Počni da prikupljaš — odgo varajućim tim. Gde ćemo raditi, Endi?— upitao je okrećući se Fergusonu. — U Australiji?

— Ne. Bio je to Koster. — To ne može biti u Australiji. Želim planinski katapult. To će nam uštedeti jedan stepen rakete.

— Koliko mora biti visoka ta planina? — pitao je Hariman.

— Moglo bi biti negde u Andima — pri-metio je Ferguson. — Te su planine više i bliže su ekvatoru. A tako imamo i neke pogodnosti.

— Radi kako želiš, Bobe — rekao je Hariman. — Ti odlučuješ. Ja bih, lično, više voleo da je to neki vrh kod nas.

Mislio je o tome kako bi poslovni efekti bili mnogo veći ako bi se kosmodrom nalazio negde u Americi.

— Obavestiću vas.

— A sad o tvojoj plati. Zaboravi koliko smo ti do sada plaćali i reci koliko želiš.

Koster je odmahnuo rukom. — Radiću za kafu i kolače.

— Ne budi lud.

— Dozvolite da završim. Kafu i kolače i samo još jednu stvar. Ja hoću na Mesec.

— Hariman je trepnuo. — Pa, to mogu da razumem. U međuvremenu ću te ipak staviti na platni spisak. — Zatim je lagano dodao. — Preporučio bih ti da kalkulišeš brod za trojicu, osim ako si ti i pilot.

— Nisam.

— Za trojicu, dakle. Jer idem i ja.

4

— Baš dobro što si resio da dođeš, Dene, — rekao je Hariman — ili bi se našao izvan posla. Nameravam da vrbujem nove ljude iz energetske kompanije.

— Stvarno? Kako?

— Postavićemo elektrane visokog zračenja, kao što je bila Arizona, koja je eksplodirala, na nevidljivoj strani Meseca. Kontrolisaćemo ih, ali ako neka i eksplodira, ništa ne mari. Tako ćemo dobijati vi še X-goriva za nedelju dana nego što cela kompanija proizvede energije za tri meseca. Tu nema ničeg ličnog. Ja jednostavno želim izvor goriva za interplanetarne lini je. Ako na Zemlji ne možemo da dobijemo dovoljno dobro gorivo za te svrhe, moraćemo da ga napravimo na Mesecu.

— Interesantno. A gde nameravaš da nađeš dovoljno uranijuma za šest novih centrala? Čuo sam da je Komisija za atomsku energiju izračunala da su zalihe uranijuma na Zemlji jedva dovoljne za sledećih dvadesetak godina.

— Uranijum? Ne budi lud, Dene. Naći ćemo ga na Mesecu.

— Na Mesecu? Zar na Mesecu ima uranijuma?

— Nisi to znao? A ja sam mislio da si se ti zato udružio sa mnom.

— Ne, nisam to znao — rekao je Dikson. — Kakve dokaze imaš?

— Ja? Pa ja nisam naučnik, ali je to sasvim jasna stvar. Spektroskopija ili tako nešto. Uhvati nekog profesora. Ali nemoj pokazivati suviše velik interes. Još nismo spremni da otvorimo karte. Hariman je ustao. — Moram da bežim, ili ću izgubiti vezu sa Rotterdam. Hvala ti za ručak.

Uzeo je svoj šešir i izašao.

Hariman je ustao. — Kako vam je volja, Van der Velde. Dajem vašim kolegama i vama priliku da se osigurate. Vaši geolozi su se svi složili da dijamanti nastaju kao rezultat vulkanske aktivnosti. Šta vi mislite da ćemo tamo naći? — Razvio je po stolu veliku fotografiju Meseca.

Draguljar je pasivno gledao naslikanu planetu, išaranu hiljadama kratera. — Ako stignete tamo, gospodine Hariman — primetio je.

Hariman je savio sliku — Stići ćemo! I naći ćemo dijamante, iako bih se složio da će proći još dvadeset ili čak četrdeset godina dok ne

dođe do velikog buma na tržištu. Došao sam do vas zato što smatram da je veoma loše po tržište ako čovek uvodi sasvim nov, a bitan ekonomski faktor u današnje društvo, bez prethodnog planiranja. Smatram da je bolje da se svaka inovacija mirno prilagodi dotadašnjem stanju. Ne volim paniku. Ali sve što sam ja mogao da učinim je da vas upozorim. Do viđenja.

— Ali, sedite, gospodine Hariman. Uvek sam veoma zbunjen kada neko pokuša da me uveri da mi čini neku uslugu. Možda bi bilo bolje ako biste mi rekli koliko će sve ovo vama koristiti. Tek tada možemo da diskutujemo o tome kako da se zaštiti svetsko tržište od iznenadnog priliva dijamanata sa Meseca.

Hariman je seo.

Svidele su mu se mnogo ove zemlje Starog kontinenta. Sa oduševljenjem je otkrio da stanovnici zaista nose drvenu obuću. Slikao je sve oko sebe, ne shvatajući da je to ipak samo aranžman za turiste. Posetio je mnogo juvelira, ali sa njima nijegovorio o Mesecu. Našao je i lep broš za Šarlotu — ponuda za pomirenje.

Zatim je uzeo taksu i odleteo za London. Ponovio je istu priču predstavnicima tamošnjeg sindikata za preradu i prodaju dijamanata, sudio sa svojim londonskim pravnicima sva osiguranja i reosiguranja kod Lojda i pozvao svoju kancelariju. Saslušao je mnogobrojne poruke, naročito one koje je ostavio Mongomeri i shvatio da se ovaj nalazi u Nju Delhiju. Pozvao ga je tamo, dugo s njima razgovarao, a zatim požurio na poletišta, uhvatio prevoz u po slednjem trenutku, a sledećeg jutra je već bio u Koloradu.

Na Petersenovom polju, istočno od Kolorada, imao je problema da prođe kroz kapiju velikog kompleksa, mada je ceo bio u njegovom zakupu. Mogao je, naravno, da pozove Kostera i da sve odmah sredi, ali je želeo da malo sam razgleda okolo, i da se tek onda sretne s njim. Srećom, glavni nadzornik ga jepoznavao, pa su ga tako najzad pustili. Šetao je po celom kompleksu čitav sat, a možda i duže.

Mašinski pogon je bio vrlo živ. Isti slučaj je bio i u livnici, ali su mnogi drugi pogoni bili prazni. Napustio je taj deo i ušao u glavni inženjering. U projektnom birou i na galeriji bilo je prilično živo, ali je bilo i praznih stolova, naročito u metalskoj grupi i uz nju vezanu metaluršku laboratoriju. Nameravao je da prođe još i po hemijskoj

laboratoriji, i aneksu za materijale, ali se Koster iznenada našao pred njom.

— Gospodine Harimane, upravo su mi rekli da ste ovde.

— Špijuniram malo — našalio se Hariman. — Nisam želeo da te uznemiravam.

— Ne uznemiravate me. Hajdemo u moju kancelariju.

Kada su se nekoliko trenutaka kasnije tamo smestili, Hariman je obazrivo rekao. — Pa, kako ide?

Koster se namrštio. — Dobro, pretpos tavljam.

Hariman je primetio da je inženjerova korpa za otpatke puna hartije, a sto je bio pretrpan. Pre nego što je Hariman mogao da kaže još nešto, Kosterov telefon je zasvetleo i prijatni ženski glas je rekao. — Gospodine Koster, gospodin Morgenštern zove.

— Recite mu da sam zauzet.

Posle kratkog dvoumljenja, devojka je rekla. — On kaže da mora da razgovara sa vama.

— Izvinite za trenutak, gospodine Harimane — rekao je Koster zlovoljno. — Dobro, dajte ga.

Devojčin lik je nestao, a pojavilo se muško lice. — Oh, tu ste šefe. Vidite, mi smo u gadnom sosu sa tim kamionima. Svi koje smo zakupili traže neku popravku, a kompanija od koje smo ih zakupili neće da uradi ništa od toga. Kažu, to je finom štamptom utisnuto na ugovoru. Meni se čini da bi bilo najbolje da raskinemo taj ugovor i da sklopimo posao sa nekom drugom firmom. Oni garantuju...

— Pazi dobro — rekao je Koster. — Ti si pravio taj ugovor i odgovoran si za njega pred sudom. To valjda znaš.

— Znam. Samo sam mislio da biste vi želeli da ste obavešteni...

— Dobro pazi šta radiš. Meni je važno da transport bude obezbeđen kad dođe veme — pritisnuo je dugme i prekinuo razgovor.

— Ko je taj čovek? — upitao je Hariman.

— Ko? On, to je Morgenštern. Klod Morgenštern.

— Ne pitam za njegovo ime. Nego šta radi?

— On je moj pravnik — zgrade, zemljište, transport... znate...

— Otpusti ga odmah!

Izgledalo je da je Koster uvređen. Pre nego što je mogao nešto da odgovori, ušla je sekretarica sa hrpom predmeta. Namršito se,

parafirao ih i pustio je da ode.

— Nisam mislio to kao naredbu — počeo je Hariman blago. — Već kao ozbiljan, stručan savet. Ne želim da izdajem naređenja na tvom terenu, ali bih te ipak molio da me saslušáš nekoliko trenutaka.

— Svakako — rekao je Koster.

— Hmmm — da li je ovo prvi put da si ti glavni šef?

Koster se malo dvoumio, a zatim je potvrdio.

— Ja sam te uzeo, jer je Ferguson tvrdio da si ti najbolji inženjer koji će sigurno moći da napravi vasijski brod. Za sada, ja nemam razloga da menjam to mišljenje. Ali, administracija nije isto što i tvoja struka, i možda bih ti mogao pokazati nekoliko trikova, ako dozvoliš. — Čekao je. — Ja ne kritikujem — dodao je blago — Šefovanje ti je kao seks, dok to ne radiš ne znaš ništa o njemu.

Hariman je ćutao i čekao, mada je u sebi odlučio: ako momak ne želi da prihvati savete, leteće s posla bez obzira da li će se to Fergusonu svideti ili ne. Koster se naslonio laktovima na sto.

— Ne shvatam šta je problem — rekao je polako. — Čini mi se da nisam sposoban da nekom nešto naredim i da to bude valjano urađeno. Čini mi se kao da plivam uzvodno.

— Da li si mnogo radio u poslednje vreme?

— Probao sam — mahnuo je prema drugom stolu koji je stajao u uglu. — Tamo radim do kasno u noć.

— To ne valja. Ja sam te zaposlio kao glavnog inženjera, Bobe. Sada vidim da celi ovaj aranžman ne valja. To se mora menjati i to odmah. U tvojoj kancelariji treba da je tiho kao u grobu, a umesto toga tu je kao na pijaci.

Koster je zario glavu u šake. — Znam — rekao je prigušeno. — Svestan sam šta treba da radim, ali kad god se zadubim u neki tehnički problem, ljudi traže da odlučujem o kamionima, telefonima ili nekim sličnim glupostima. Žao mi je gospodine Harimane, mislio sam da ja to mogu.

— Ne daj se, Bobe! — blago je rekao Hariman. — Ti baš nisi mnogo ni spavao u poslednje vreme, zar ne? Reći ću ti nešto. Ja ću preuzeti ovaj tvoj sto za nekoliko dana i srediću sve tako da ti budeš pošteđen takvih stvari u buduće. Želim da razmišljaš o reakcionim vektorima, gorivu, tehničkim rešenjima, a ne o ugovorima i kamionima.

Hariman je prišao vratima i pogledom preleteo po drugoj kancelariji. Pozvao je čoveka koji mu je najviše ličio na glavnog službenika tamo.

— Hej ti, dođi ovamo.

Čovek je bio zbunjen, ali je ustao i došao do vrata.

— Izvolite? — rekao je.

— Želim da se onaj sto iz ugla sa svim što je na njemu prenese u jednu praznu kancelariju na ovom spratu i to odmah.

Čovek je podigao obrve. — A ko ste vi, ako smem da pitam?

— Dovraga!

— Učini kao što ti je rečeno, Veber — ubacio je Koster.

— Želim da to bude sređeno za 20 minuta — dodao je Hariman.

Brzo!

Okrenuo se prema Kosterovom stolu, zgrabio telefon i okrenuo broj svoje glavne kancelarije.

— Džime, — povikao je u slušalicu — da li je tvoj momak Džek Berkli tamo negde? Odmah ga specijalnim prevozom pošalji u Petersonovo polje. Neka krene za deset minuta. Njegove stvari pošalji kasnije. — Hariman je za trenutak ćutao i slušao, a zatim je odgovorio — ne, tvoja orga nizacija neće biti ni u kakvom škripcu, ako izgubiš Džeka. A ako ipak bude, to samo znači da najveću platu ne dobija odgo varajući čovek. Dobro... dobro... Sledeći put... Ali, sad mi odmah pošalji Džeka. Zdravo.

Lično je nadgledao premeštanje Koste rovog stola u drugu kancelariju. Uverio se da je telefon u toj kancelariji isključen i kao naknadnu ideju, naredio da se unese jedan kauč.

— Namestićemo projektor, kopir-mašinu, police za knjige — rekao je Kosteru. — Ti samo pribeleži šta ti sve treba. Ako ti je još nešto neophodno, ti me samo zovi.

Vratio se u šefovsku kancelariju i sav srećan i zadovoljan dao se na posao da ut vrđi gde organizacija škripi.

Nekoliko časova kasnije, uveo je Ber klija u Kosterovu sobu da ih upozna. Glavni inženjer je spavao za svojim stolom. Ha-riman je hteo da se povuče, ali se Koster trgao.

— Oh, izvinite — rekao je crveneći — izgleda da sam malo zadremao.

— Baš zato sam ti obezbedio i kauč — rekao je Hariman. — Čovek se tako bolje odmori. Bobe, upoznaj Džeka Berklija. On je odsad tvoj rob. Ostaćeš, naravno, glavni inženjer i glavni šef, ali je Džek njegovo veličanstvo za sve ostalo. Odsad ne treba da brineš ni o čemu drugom — sva tvoja preokupacija treba da se prenese na detalje oko vasijskog broda.

Oni su se rukovali. — Samo nešto ću da zamolim gospodina Kostera — rekao je Berkli ozbiljno — kada mi budete prenosili svoje želje, molim vas, da to ne bude tehničkim terminima, već običnim recima da ja mogu da razumem u čemu je stvar. Daću da se namesti jedan prekidač na vašem stolu koji će biti vezan sa mojim rikorderom...

— Odlično — Koster je izgledao mnogo mlađi.

— Čak i kad želite nešto što nije tehničke prirode, samo uključite prekidač i zviznite. Sredićemo brzo sve. — Berkli je pogledao u Harimana. — Šef je želeo da razgovara sa vama o važnim stvarima. Zato ću vas ja sada napustiti. Moram se baciti na posao.

Izašao je. Hariman je seo. Koster ga je pratio očima i duboko odahnuo.

— Da li se sada osećaš bolje? — upitao je Hariman.

— Dopada mi se kako izgleda taj momak, Berkli.

— To je dobro. On je sada tvoj brat-bli zamac. Prestani da brineš. I ranije sam ga koristio u sličnim prilikama. Imaćeš utisak da si u dobro sređenoj bolnici, tako će sve glatko da funkcioniše. Usput, da te pitam, gde ti živiš?

— U jednom pansionu u Springsu.

— Pa to je smešno! Nisi imao čak ni gde da spavaš. — Hariman je pritisnuo dugme na Kosterovom stolu i dobio Berklija. — Džek, preseli Kosterove stvari ovamo.

— Dobro.

— Sredi jedan mali apartman njegove kancelarije, znaš.

— Biće sređeno!

— E pa sad, Bobe, da vidimo oko tog vasijskog broda. Gde smo stali?

Proveli su cela dva sata pomno proučavajući sve detalje oko tog problema, onako kako ih je Koster iznosio. U suštini, do sada bilo je urađeno vrlo malo posla, ali je Koster završio teorijski deo i

odgovarajuće matematičke proračune, pre nego što se zaglibio u administrativne teškoće. Iako Hariman nije bio inženjer, a ni matematičar, osim znanja primitivne aritmetike novca, već duže vremena je čitao sve što je mogao da pronađe o svemirskim putovanjima, tako da je mogao da prati najveći deo Kosterovog izlaganja.

— Ovde ne vidim ništa o tvom planinskom katapultu — rekao je Hariman.

Koster je zlovoljno pogledao. — Oh, to — rekao je. — Ja sam to izgleda rekao prebrzo.

— Da? Kako? Ja sam već bio naredio Mongomeriju i momcima da nacrtaju sve kako će to izgledati kada budemo imali redovne linije. Ja sam, naime, nameravao da od Kolorado Springsa napravim svetski kosmodrom. U čemu je problem, Bobe?

— Pa, u pitanju je vreme i novac.

— Ostavi novac, to je moja briga.

— Onda vreme. Ja još uvek verujem da je električni top najbolji način da se za brod na hemijski pogon, postigne početno ubrzanje. Ovako — počeo je brzo da skicira. — Omogućava ti da odustaneš od prvog stepena rakete, koji je veći nego svi ostali zajedno, i nije naročito efikasan baš zbog te svoje veličine. Ali šta je tu potrebno? Ne može se izgraditi toranj nekoliko milja visok i dovoljno čvrst — bar ne ove godine, tako da se mora koristiti neki pla ninski vrh. I naše planine ovde su dovoljno dobre kao i svake druge, prihvatljive u najmanju ruku. Ali šta je potrebno uraditi da bi se jedan planinski vrh mogao koristiti za tu svrhu? Izgraditi tunel od podnožja do vrha, koji bi bio dovoljno širok da može da prođe brod.

— Zašto ga ne podigneš spolja? — predložio je Hariman.

— Mislio sam i o tome — odgovorio je Koster. — Liftovi od odgovarajućeg materijala a dve milje visoki, još nisu napravljeni. Moguće je, dakle, napraviti neki trik oko katapulta, ali verujte mi gospodine Harimane, to bi nas bacilo u druge tehničke probleme koji bi bili isto tako veliki...

Ili recimo izgradnja gigantske željeznice do vrha... A još uvek ostaje problem ukopavanja samog katapulta. On ne može biti mali kao brod, već mnogo veći, jer ne možete tek tako izvršiti kompresiju vazdušnog stuba od dve milje. On, planinski katapult bi mogao da se

razradi kao ideja i da bude čak i izgrađen, ali bi to oduzelo najmanje deset ili više godina.

— Onda odustani! Gradićemo ga za budućnost, ali ne za ovaj let. Čekaj... a kako bi bilo da izgradimo katapult na ravnom?

— Iskreno rečeno, nešto tako bi eventualno moglo da dođe u obzir, ali i to otvara nove velike probleme. Brod bi u svakom izgledu morao da pretrpi velike promene da bi se prilagodio tim strašnim bočnim udarima. A svaka dodatna težina iz osnove menja celokupno bazično reše nje broda.

— Pa, Bobe, kakva je tvoja solucija?

Koster se namrštio. — Da se vratimo onome što znamo — da gradimo stepenastu raketu?

5

— Monti.

— Da, šefe.

— Jesi li ikada čuo za ovu pesmu? — Hariman je pevušio, mada prilično loše. — »Mesec pripada svakom, sve najbolje stvari na svetu su slobodne...«,

— Mislim da nisam.

— Da, bilo je to pre nego što si se ti rodio. E, pa iskopaj je i ponovo ćemo je lansirati. Pušaćemo je tako uporno dok je ne budu svi pevali.

— U redu — Mongomeri je uzeo svoju beležnicu. — Kada želite da bude na vrhuncu popularnosti?

— Pa, recimo — Hariman je razmišljao — za tri meseca. Tada ću uzeti tu prvu strofu i upotrebiću je kao naš reklamni slogan.

— Urađeno!

— Kako stoje stvari u Floridi, Monti?

— Mislio sam da ćemo morati da potkupimo celo proketo zakonodavstvo dok nisu konačno počele da cure glasine da je Los Anđeles sklopio ugovor da na Mesecu postavi svoj znak u reklamne svrhe. Ali, konačno je krenulo.

— Dobro — rekao je Hariman. — Znaš, to i nije bila loša ideja. Šta misliš, koliko bi privredna komora Los Anđelesa platila za takvu reklamu?

Mongomeri je zapisao. — Zabaviću se time.

— Pretpostavljam da si već spreman da pređeš na Teksas? Florida je obrađena.

— U svako doba. Već smo pustili nekoliko probnih reklama...

Naslov iz novina u Dalasu: »Mesec pripada Teksasu!«

— Ovo je sve za večeras, deco. Ne zaboravite da svoje priloge pošaljete na ovaj broj. I zapamtite: prva nagrada je ranč od 1000 kvadrata na Mesecu, druga nagrada — veliki model mesečevog vasijskog broda, i treća nagrada — a ima pedeset trećih nagrada — je dobro obučeni poni. Vaš sastav od stotinu reči »Zašto želim da idem na Mesec« biće ocenjen za iskrenost i originalnost, a ne samo za literarnu vrednost. Adresa: Ujka Tafi, p.214, Juarez, Meksiko.

Hariman je krenuo u kancelariju pred sednika Kompanije Moka-Kola. (»Samo Moka — prava Koka). Zastao je kod vrata, nekoliko metara od predsednikovog stola i spretno prikačio na svoj rever, veliki bedž.

Peterson Grigs je digao pogled. — E, pa ovo je zaista čast, Delose. Uđi! — Iznenada jezaćutao i njegov izgled se promenio. — Šta ti je, da to nosiš? — prošaptao je. — Pokušavaš da me iznerviraš?

Hariman je otkaćio bedž i stavio ga u džep. Bio je to okrugao bedž, svetložute boje, a na njemu je crnim bio utisnut simbol 6 + , marka Moka-kolinog najozbiljnijeg konkurenta.

— Ne — odgovorio je Hariman — iako ti ne zameram što se ljutiš. Primetio sam da polovina školske dece nosi te glupe bedževe. Ali, ja sam došao s prijateljskim namerama, a ne da te ljutim.

— Šta hoćeš da kažeš?

— Kad sam zastao na tvojim vratima, bedž na mom reveru ti se učinio kao pun mesec koji vidiš kad stojiš u svojoj bašti, zar ne? Nisi imao nikakvih problema da pročitaš šta piše na njemu. Znam da nisi, jer si viknuo na mene pre nego što sam se pomakao.

— Pa šta?

— Kako bi se osećao — i kakvi bi bili efekti u prodaji — kad bi 6 + bilo, umesto samo na puloverima školske dece, pisano preko celog meseca?

Grigs je malo razmislio, a zatim je rekao. — Delose, ne pravi glupe šale. Danas sam imao loš dan.

— Ali, ja se ne šalim. Kao što si sigurno već čuo, ja se spremam za put na Mesec. Među nama rečeno, Pet, to je prilično skup poduhvat, čak i za mene. Pre nekoliko dana, jedan čovek je došao kod mene. Ti se nećeš ljutiti ako mu ja ne navedem ime, možeš da pretpostaviš ko je to bio. U svakom slučaju, taj čovek je zastupao svog klijenta i želeo je da kupi koncesiju za reklamu na Mesecu. On je bio svestan da mi nismo sigurni u uspeh celog poduhvata, ali je rekao da njegov klijent preuzima taj rizik na sebe.

— U prvom trenutku nisam mogao da shvatim o čemu je reč. Iznenadio me je. A zatim sam pomislio da se šali. Na kraju sam bio šokiran. Pogledaj ovo — Hariman je izvadio veliki komad hartije i raširio ga ispred Grigsa na stolu. — Kao što se vidi, sve je smešteno negde oko samog centra Meseca. Osamnaest pirotehničkih raketa

se ispale u osamnaest različitih pravaca, slično žbicama na točku, ali na veoma pažljivo proračunatoj razdaljini. Bombe, koje one nose, eksplodiraju, šireći fino raspoređeni crni karbon na proračunatoj udaljenosti. Kao što znaš, na Mesecu nema vazduha, fini prašak će se rasuti sasvim lako i ovo će biti rezultat, Pet. — Okrenuo je papir. Na poleđini je bila slika Meseca svetio odštampana. Preko toga, crnim otiskom u teškoj štampi, isticao se znak 6 +.

— Ti trovači!

— Ne, nisam to rekao. Ali to ilustruje slika. 6+ su samo dva simbola. Mogu biti raspršeni na dovoljno velikom prostoru da se mogu uočiti čak sa Zemlje.

Grigs je nemo zurio u zastrašujuću reklamu. — Ne verujem da će to biti moguće — prošaptao je.

— Jedna poznata pirotehnička firma garantuje da će moći, ako im ja prenesem opremu do tog mesta. Posle svega, Pete, pirotehničkim raketama neće biti potrebno mnogo da prevale te razdaljine na Mesecu. Tamo se i bezbol lopta može baciti nekoliko kilometara u daljinu. Nema gravitacije — znaš.

— Ljudi to neće nikada prihvatiti. To je svetogrđe.

— Voleo bih da si u pravu. — Hariman ga je tužno pogledao. — Ali, i sam znaš da su prihvatili pisanje reklama u vazduhu pomoću ispuštanja veštačke magle iz aviona. Zašto ne bi i ovo?

— Grigs je ugrizao donju usnu. — Pa dobro, ne vidim zašto si došao s tim kod mene — eksplodirao je najzad. — Ti znaš da ime mog proizvoda neće ići na Mesec. Slova bi bila tako mala da se ne bi mogla pročitati.

— Hariman je klimnuo glavom. — Zato sam i došao kod tebe. Za mene to nije samo prost poslovni poduhvat. Ja sam tu uneo celu svoju dušu i srce. Prosto mi je muka kad pomislim da neko stvarno želi da iskoristi Mesec za takvo reklamiranje.

Kao što si to dobro rekao — to je svetogrđe. Ali, ti lopovi su odnekud iščakali da sam u škripcu s novcem, i došli su u momentu kad su bili sigurni da ću ih saslušati.

— Otpratio sam ih i obećao im da ću dati odgovor u sredu. Otišao sam kući, dugo sam ležao budan i razmišljao o svemu. Najzad sam se setio tebe.

— Mene?

— Da, tebe i tvoje kompanije. Posle sve ga, tvoj je proizvod dobar i potrebna ti je prava reklama za njega. Mislim da postoji i neki drugi način da se Mesec koristi za reklamu, a ne da se preko njegovog lica is pisuju neke oznake. Sad, pretpostavimo da tvoja kompanija kupi istu koncesiju, ali sa javnim obećanjem da nikada neće dozvoliti da bude korišćena. Možda bi to mogao da napišeš na svojim reklamama. Ili bi mogao da lansiraš sliku dečaka i devojčice, koji sede na mesečini i piju iz iste boce Moku. Možda bi Moka mogla da bude jedino piće koje ćemo poneti na put na Mesec. No, ne treba ja da ti pričam šta bi ti mogao da uradiš.

Pogledao je na svoj sat na prstu. — A sad, moram da bežim. Ne želim da te na govaram. Ako ipak odlučiš da uđeš u posao, samo ostavi poruku u mojoj kancelariji do sutra uveče i ja ću poslati našeg čoveka Mongomerija, da sve sredi sa tvojim šefom za reklamu.

Vlasnik velikog lanca novina pustio ga je da čeka samo toliko koliko je bilo uobičajeno za velike industrijalce ili članove vlade. Hariman je opet zastao na vratima velike kancelarije i prikačio bedž na rever svog kaputa.

— Dobro došao, Delose — rekao je izdavač. — Kakav je saobraćaj danas? — Tada je ugledao bedž i namrštio se. — Ako je to neka tvoja šala, loša je — kruto je rekao.

Hariman je sklonio bedž. Ovog puta to nije bio znak 6 +, već srp i čekić.

— Ne — rekao je — nije šala, već mora, Kolonele. Ti i ja spadamo u red onih ljudi u ovoj zemlji koji smatraju da komunizam još uvek predstavlja pretnju za nas.

Samo malo kasnije, razgovarali su tako prijateljski kao da Kolonelov lanac novinskih izdanja nije još od samog početka vršio opstrukciju mesečevoj avanturi. Izdavač je zapalio cigaru.

— Kako si došao do ovih planova? Jesi li ih ukrao?

— Kopirani su — dao je Hariman dopola istinit odgovor. — Ali, oni nisu važni. Važno je jedino — stići prvi! Nikako ne smemo da rizikujemo da na Mesecu imamo neprijateljsku raketnu bazu. Godinama sam sanjao isti san da se budim i čitam naslove u novinama koji govore da su se Rusi spustili na Mesec i proglasili Me sečevu sovjetsku republiku. Od tog sna sam se budio sav u ledenom znoju. Nisam siguran da bi zaista iscrtali srp i čekić na vidljivoj strani

Meseca, ali je to vrlo vero vatno. Pogledaj samo te velike slike koje kod njih vise na sve strane.

Izdavač je ugasio cigaru. — Videćemo šta možemo učiniti. Ima li načina da ubrzaš taj svoj poduhvat?

6

— Gospodine Hariman!

— Da?

— Ovde je opet gospodin Lekroa.

— Recite mu da ne mogu da ga primim.

— Da gospodine. Ah, gospodine, prošli put nije rekao, ali sada tvrdi da je raketni pilot.

— Do đavola, pošaljite ga u Vasijske puteve. Ja ne zapošljam pilote.

Lice jednog čoveka je zamenilo sekretaričin lik na ekranu.

— Gospodine, ja sam Lesli Lekroa, pomoćni pilot »Šarona«.

— Ne zanima me!. .. Jeste li rekli »Šarona«?

— Rekao sam »Šarona«. Moram da razgovaram sa vama.

— Uđite.

Hariman je pozdravio svoga gosta, ponudio ga cigaretama, i zatim ga pažljivo pogledao. »Šaron«, šatl-raketa izgubljenog satelita, bio je najbliži do sada napravljenom vasijskom brodu na ovom svetu.

Njegov pilot, stradao u eksploziji koja je raznela i satelit i šatl, bio je prvi iz grupe posebno obučених astronauta.

Hariman se u čudu pitao kako je mogla da izmakne njegovoj pažnji činjenica da je »Šaron« imao pomoćnog pilota. On je to znao, naravno, ali je to jednostavno zaboravio. Jedno vreme je pisao o energetskom satelitu, šatl-raketi i svemu ostalom, a zatim je prosto prestao da misli na sve to. Sada je sa zanimanjem gledao u Lekroa. Video je niskog, mršavog čoveka, sa uskim inteligentnim licem i velikim šakama kao u džokeja. Lekroa je uzvratio istim radoznalim pogledom. Bio je miran i potpuno siguran u sebe.

— Pa, kapetane Lekroa?

— Vi pripremate mesečev brod, zar ne?

— Ko to kaže?

— Mesečev brod se gradi i kažu da vi stojite iza toga poduhvata.

— Pa?

— Ja želim da budem njegov pilot.

— A zašto?

— Jer sam najpogodnija ličnost za to.

Hariman je ćutke gledao u njega i puřio. — Ako to moųete i da dokaųete, karta je vařa.

— Dogovoreno — Lekroa je ustao. — Ostaviću ime i adresu kod vaře sekretarice.

— Ćekajte! Rekao sam »ako«. Hajde da porazgovaramo. I ja liĉno idem na taj put. Źelim da znam neřto viře o vama, pre nego řto poverim glavu u vaře ruke.

Dugo su razgovarali o letu na Mesec, interplanetarnim putovanjima, raketama i o tome řta bi mogli naći na Mesecu. Postepeno, Hariman se zagrevao, jer je osetio da je naiřao na srodnu duřu, ĉoveka koji je kao i on bio opsednut fantastiĉnim snom. Bez sumnje, on je već bio prihvatio Lekroa. Razgovor je poĉeo da teĉe u pravcu da ĉe to biti njihova zajedniĉka avantura.

Najzad je Hariman rekao. — Bilo mi je prijatno, Les, ali ja danas moram da obavim joř neke poslove, jer u suprotnom ni jedan od nas neće stići na Mesec. Ti idi na Petersonovo polje i upoznaj se sa Bobom Kosterom. Ja ću ga nazvati. Ako vas dvojica budete dobro sarađivali, sklopićemo ugovor.

Napisao je ceduljicu i pruųio je pilotu.

— Ovo dajte gospođici Perkins kad izađete. Ona ĉe vas staviti na platni spisak.

— To moųe i da saĉeka.

— Ćovek, svejedno, mora da jede.

Lekroa je uzeo cedulju, ali nije izařao.

— Samo jedno ne mogu da razumem, gospodine Hariman.

— řta to?

— Zařto planirate da napravite vasijski brod na hemijsko gorivo? Ne prigovaram, samo pitam. Zařto idete teųim putem? Ja pouzdano znam da ste imali »Brisbejn« prepravljjen za X-gorivo.

Hariman je zurio u njega. — Da li ti to mene zavitlavař, Les? Pitař zařto prase nema krila. I sam znař da X-goriva nema. I da ga neće ni biti dok ga mi ne proizvedemo na Mesecu.

— Ko vam je to rekao?

— řta hoćeř da kaųeř?

— Ja sam ĉuo da je Komisija za atomsku energiju svojevremeno podelila izvesnu koliĉinu X-goriva određenom broju stranih drųava,

iako neke od njih nisu bile pripremljene da ga koriste. Ali su ga ipak primile. Šta je bilo s tim gorivom?

— Ah, to! Tako je, Les. Nekoliko malih država u Srednjoj i Južnoj Americi su dobile parče torte iz čistih političkih razloga, mada zaista nisu imale mogućnosti da ga pojedu. Ali mi smo to gorivo kupili od njih i iskoristili ga u vreme energetske restrikcije kod nas.

Hariman se namrštio. — U pravu si ti. Trebalo je već tada da zgrabim nešto od toga.

— Da li ste sigurni da je sve prodato?

— Nisam. Ne, naravno da nisam. Ras-pitaću se malo. Do viđenje, Les.

Za kratko vreme njegove poverljive veze su mogle da mu pruže iscrpne izveštaje o svakom gramu X-goriva, osim onom iz Kostarike. Ta je država tada odbila da proda svoj deo, jer je njena energetska centrala, prilagođena za X-gorivo, bila skoro gotova. Ali su drugi izveštaji govorili da centrala nije nikada proradila.

Mongomeri je tada bio u Managvi. Ni karagva je imala smenu na vlasti, ali se on uverio da je povlasćeni položaj lokalne Mesečeve korporacije sačuvan. Hariman mu je poslao šifrovanu poruku da ode do San Hozea i utvrdi gde se nalazi X-gorivo, da ga kupi po svaku cenu i preveze nazad u zemlju. Posle toga, Hariman je krenuo da poseti predsednika Komisije za atom sku energiju.

Ovaj zvaničnik je bio zadovoljan što ga vidi i trudio se da bude ljubazan. Hariman mu je objasnio da želi licencu za eksperimentalni rad s izotopima, tačnije sa X-gorivom.

— To će biti rešeno uobičajenim putem, Delose.

— Naravno. Ovo je samo prethodno is pitivanje. Želim da znam tvoj stav.

— Ti znaš da ja nisam jedini koji odlučuje... i mi skoro uvek prihvatimo preporuku naše tehničke branše.

— Nemoj me zamajavati, Karl. Vraški dobro znam da ti kontrolišeš većinu. Neslužbeno, dakle, šta kažeš na moj zahtev?

— Pa, Delose, naslužbeno: X-goriva više nema, šta će ti onda licenca?

— Ti o tome ne treba da brineš...

— Mmmm... zakonska pravila nas ne obavezuju da pratimo svaki milikiri X-goriva, ako nije reč o proizvodnji masovnog oružja. Ali, i to

je svejedno. Raspoloživog goriva nema.

Hariman je ćutao.

— Drugo, možeš dobiti licencu za istra živanje X-goriva, za sve namerie, osim za raketno gorivo.

— A otkud sad ta zabrana?

— Pa ti radiš na mesečevom brodu, zar ne?

— Ja?

— Ne vrdaj, Delose. Moj posao se sastoji u tome da sam obavešten o svemu. Ne možeš koristiti X-gorivo za rakete čak i da ga nađeš — što naravno, nećeš uspeti.

Predsednik je ustao i lagano otišao do police na zidu iza svog stola. Vratio se sa tomom A-formata i spustio ga ispred Harimana. Na koricama je stajalo »Teorijska istraživanja stabilnosti različitih radioaktivnih goriva, sa dodatkom o »Šaronu« i energetskom satelitu.« Imao je serijski broj i bio je označen kao »Tajna«. Hariman ga je odgurnuo.

— Nemam razloga da to gledam, i tako ne bih ništa razumeo.

Predsednik se smeškao. — Dobro, ja ću ti reći šta tu piše. Eto, koliko ti verujem, odaću ti tajnu.

— Ali, ja ne želim da znam, kažem ti.

— Ne pokušavaj da za svoj vasijski brod obezbediš X-gorivo, Delose. To je divno gorivo, ali može eksplodirati bilo gde u svemiru. Ovaj izveštaj govori i zašto.

— Zaboravili su da je »Šaron« radio skoro tri godine.

— Imali ste sreće. Ovo je zvanično — iako veoma poverljivo. Mišljenje Vlade je da je »Šaron« prouzrokovao eksploziju satelita, a ne obrnuto. U prvi mah i mi smo mislili da se dogodilo drugačije, ali su radari zabeležili uznemiravajuću stvar. Naime, pokazalo se da je brod eksplodirao sekundu pre satelita. Tako smo rešili da izvršimo jedno intenzivno teorijsko ispitivanje i zaključili smo da je X-gorivo suviše opasno za rakete.

— Pa to je smešno! Na zemlji je iskorišćeno bar stotruko više tog goriva nego što ga je bilo u raketi. Kako to da elektrane na zemlji, koje su koristile to gorivo, nisu eksplodirale?

— U pitanju je mnogo bolja zaštita, Delose. Raketa ima manju zaštitu nego statične centrale, ali je najgore od svega što se raketa kreće u svemiru. Zaključak je da je katastrofu pokrenula kosmička

radijacija. Ako želiš, pozvaću jednog matematičara ili fizičara da ti to detaljnije objasni.

Hariman je odmahnuo glavom. — Znaš da ne govorim taj jezik. Osim toga, jasno mi je da je to završeno.

— Tako je. Žao mi je, stvarno... — Hariman je ustao.

— Još nešto, Delose. Nadam se da nemaš nameru da se obratiš nekom od mojih podređenih kolega za pomoć? — Naravno da ne. Zašto bih?

— Drago mi je da to čujem. Znaš, neki od mojih saradnika možda i nisu najbriljantniji naučnici na svetu, jer je vrlo teško zadržati prvoklasne naučnike, zadovoljne u uslovima državne službe, ali sam u jednom siguran: svi su apsolutno nepodmitljivi. Znajući to, smatrao bih ličnom uvredom kada bi neko pokušao da utiče na njih — vrlo ličnom uvredom, znaš.

— Pretpostavljam.

— Da. U koledžu sam boksovao u teškoj kategoriji, i još uvek održavam tu formu.

— Hmm... ja nikada nisam pohađao neki koledž, znaš. Ali igram poker, pošteno. — Hariman se smeškao. — Neću se petljati sa tvojim momcima, Karl. Do viđenja.

Kad se Hariman vratio u svoju kancelariju, pozvao je svog poverljivog činovnika.

— Pošalji još jednu šifrovanu poruku gospodinu Mongomeriju. Reci mu da preveze robu u Panama Siti. Nipošto u Ameriku.

Počeo je da diktira drugu poruku Kosteru, s namerom da mu naredi da obustavi rad na »Pioniru«, čiji se skelet već dizao u preriji Kolorado i da se prebaci na »Santa Mariju«, odnosno raniji »Brisbejn.«

Razmislio je bolje. Poletanje bi moralo biti izvan Sjedinjenih Država. S obzirom na stav Komisije za atomsku energiju, ne bi vredelo ni pokušavati da se »Santa Marija« iznese iz zemlje. Saznalo bi se. Ne. Trebalo je uzeti iz upotrebe drugi brod iz klase »Brizbejn« i poslati ga u Panamu, a energetska deo »Santa Marije« rasklopiti i u delovima preneti. Koster bi mogao da ima spreman brod za šest nedelja, a možda i ranije. A tada, on, Koster i Lekroa kreću na Mesec!

Do đavola sa brigama oko kosmičke radijacije. »Šaron« je radio tri godine, zar to nije dovoljno? Oni će preduzeti taj put i dokazaće da je

to moguće ostvariti, a onda, ako neko sigurnije gorivo zaista bude potrebno, imaće dovoljno podsticaja da ga iskopaju po svaku cenu. Zato je najvažnije baš sada ostvariti taj put. Da je Kolumbo čekao bolje brodove, svi bi još bili u Evropi. Čovek mora da rizikuje ponekad, inače nikud neće stići.

Počeo je da ispisuje poruku, koja je trebalo da da novi oblik celom poslu. Prekinula ga je sekretarica.

— Gospodine Hariman, gospodin Mon gomeri želi da razgovara sa vama,

— Da? Zar je već dobio moju poruku?

— Ne znam, gospodine.

— Dobro. Uključite ga.

Mongomeri nije bio dobio drugu poruku. Ali je imao novosti za Harimana. Kostarika je prodala svoj deo X-goriva Engleskom ministarstvu odbrane ubrzo posle katastrofe. Nema ni trunke goriva ni u Kostariki, niti u Engleskoj.

Hariman je sedeo nepomično i još nekoliko minuta zurio u ekran. Zatim je pozvao Kostera.

— Bobe, da li je Lekroa tamo?

— Ovde je. Upravo smo se spremali da izađemo zajedno na večeru. Evo ga.

— Zdravo, Les. Dobro si sve smislio, ali ne vredi. Neko nam je ukrao dete.

— Šta? Oh, shvatam. Žao mi je, šefe.

— Nikad ne gubi vreme na žaljenje. Nastavićemo kao što smo prvo planirali. U svakom slučaju, mi idemo na Mesec!

— Svakako!

Izvod iz junskog broja »Tehnik«: Istra živanja uranijuma na Mesecu — članak o budućoj velikoj industriji.

Iz »Holideja« — Medeni mesec na Mesecu.

Iz »Sandi Magazina« — Dijamanti na Mesecu? Čuveni svetski naučnik objašnjava zašto dijamanta mora biti u izobilju u mesečevim kraterima.

— Ja, Kleme, nemam pojma o elektronici, ali su mi tako objasnili. Može li se tih dana držati televizijski signal emitovan za stepen ili nešto niže?

— Da, ako se upotrebi dovoljno velik reflektor.

— Imaćeš, doduše, mnogo praznog prostora, jer Zemlja pokriva dva stepena širine kad se gleda sa Meseca. Naravno, to je prilična razdaljina, ali nemaš gubitak energije, a imaš perfektne i nepromenljive uslove za prenos. Kad jednom smestiš svoje instrumente, neće ti biti ništa skuplje nego emitovanje sa nekog planinskog vrha na Zemlji. Čak će ti biti i jeftinije nego kad koristiš helikoptere od obale do obale, kao što to moraš sada da radiš.

— To je stvarno fantastična shema, Delose.

— Šta je tu fantastično? Spuštanje na Mesec je moja briga. Kad već jednom budemo tamo, odmah može započeti i emitovanje televizijskog prenosa na Zemlju. Ne reskiraš baš ništa. Ako međutim, niste zainteresovani, moraću da nađem nekoga ko jeste.

— Nisam ništa slično rekao!

— Pa dobro, odluči se. Ima još jedna stvar, Kleme. Ne želim da zabadam nos u tvoje poslove, ali te pitam, zar niste imali izvesne teškoće od kad ste izgubili mogućnost da koristite satelit kao relejnu stanicu?

— I sam znaš odgovor. Nemoj mi stajati na žulj, molim te. Troškovi su narasli toliko da im se ne vidi kraja.

— Nisam na to mislio. Šta je sa cenzurom?

— Tu reč mi ne spominji — direktor je bespomoćno raširio ruke. — Kako se može očekivati da neko opstane u ovom poslu kad svaki drugi fanatični puritanac u ovoj zemlji ima pravo da ti stavi zabranu na ono što hoćemo da kažemo ili prikažemo. To je sasvim dovoljno da te potpuno upropasti. Ceo princip je loše postavljen. Kao kad bi

se zahtevalo da i odrasli ljudi jedu samo mleko, jer bebe ne mogu da jedu meso. Kad bih samo mogao da dohvatim te...

— Polako, polako — prekinuo ga je Ha riman. — Da li ti je ikad palo na pamet da ne postoji nikakav način da ti se neko meša u emitovanje sa Meseca? I da cenzura na Zemlji tamo nema nikakvu jurisdikciju?

— Šta kažeš? Ponovi to još jednom!

»Lajf« ide na Mesec. — Korporacija »Lajfa« je ponosna što može da objavi da su postignuti dogovori da čitaoci »Lajfa« dobiju izveštaj sa prvog izleta na naš prirodni satelit. Umesto uobičajene nedeljne rubrike — »Lajf« ide na zabavu — daćemo ekskluzivni izveštaj posle povratka prvog čoveka...

»Osiguranje za novo doba«.

(Ekspert iz reklamnog odeljenja osigu ravajuće kompanije)

— na isti način kao što smo štitili naše osiguranike posle požara u Čikagu, ili posle požara u San Francisku, posle svake nesreće još od rata 1812. godine, sada osiguravamo od neočekivanih gubitaka čak i na Mesecu.

»Nedostižne granice tehnologije — kada se mesečev brod »Pionir« vine prema nebu u oblaku vatre, dvadeset i sedam osnovnih izuma u njemu radiće na baterije Delta«.

— Gospodine Hariman, možete li doći?

— O čemu se radi, Bobe?

— Problem! — odgovorio je Koster kratko.

— Kakve je vrste problem?

— Ja ne bih preko telefona govorio o tome — rekao je Koster. — Ako vi ne možete, mogli bismo nas dvojica da dođemo do vas.

— Stići ću do večeri.

Kada je Hariman stigao video je da Lekroovo lice odiše gorčinom, a Koster je bio namrgođen ali odlučan. Sačekao je dok su ostala samo njih trojica u Kosterovoj radnoj sobi, pa je rekao — dakle, da čujem, momci.

Lekroa je pogledao u Kostera. Ovaj je ugrizao svoju donju usnu.

— Gospodine Hariman — rekao je — vi znate šta smo sve prešli dok nismo došli do ovog oblika našeg broda...

— Manje—više da.

— Morali smo da odustanemo od ideje o katapultu. Tada smo konstruisali ovo — Koster je stavio na sto skicu četvorostepene rakete, ogromne ali prilično elegantne.

— Teorijski to je bila prava mogućnost. Rešavala je stvari i suviše dobro. Ali, dok je prošla sve grupe mojih saradnika i svako joj dodao što je bilo najnužnije iz njegovog područja, bili smo primorani da menjamo i dođemo do ovoga — razvio je drugu skicu. U osnovi je bila slična prvoj, ali je oblik rakete bio četvrtast, skoro piramidalni.

— Dodali smo i peti stepen — nastavio je Koster. — Kao prsten oko četvrtog. Smanjili smo težinu na taj način što smo koristili najveći deo kontrolne i pomoćne opreme četvrtog stepena i za peti. Tako brod ima dovoljno čvrstine da se probija kroz atmosferu, bez velikog trenja, iako je prilično glomazan i trapav.

Hariman je klimnuo glavom. — Sećaš li se, Bobe, koliko smo se dvoumili dok nismo odredili oblik i izgled broda?

— Jasno je svima da nema mogućnosti da se izbegne stepenasta raketa, ako je gorivo hemijsko.

— Kada bi imao odgovarajući katapult mogao bi lansirati jednostepenu raketu sa hemijskim gorivom u orbitu oko Zemlje, zar ne?

— Da.

— To treba i da uradimo. A onda će se ona ponovo opskrbiti gorivom u samoj orbiti.

— Stara, konstrukcija svemirske stanice. Nadam se da to ima nekog smisla — u stvari znam da je to tačno. Brod bi se ponovo napunio gorivom i nastavio bi put prema Mesecu. Bilo bi zaista ekonomično imati specijalne brodove koji se ne prizemljuju već kruže oko Zemlje, a mesečev brod skokovito ide od jedne do druge stanice za punjenje. A tada.

— Sve to sada nema nikakvog značaja — Lekroa je ispoljio sasvim neuobičajeno nestrpljenje. — Kaži u čemu je stvar, Bobe.

— Dobro — složio se Hariman.

— Pa, ovaj model bi mogao to da postigne. I, neka ga đavo nosi, ako ne bi uspeo...

— Ali Bobe, — rekao je Hariman začuđeno — izgled broda je već dogovoren i utvrđen, zar ne? Zato si morao dve trećine posla da obaviš na licu mesta, na samom Petersonovom polju.

— Da — Koster je izgledao utučen. — Ali, to neće ići. Ne štima!

— Zašto?

— Jer sam morao da dodam suviše mrtvog tereta, eto zato. Gospodine Hariman, vi niste inženjer, i nemate pojma koliko brzo jedna stvar može da propadne. Brod se mora natrpati i drugim stvarima, ne samo gorivom i energijom. Uzmite, na primer, prizemljenje prstena petog stepena. Koristite taj stepen samo minut i po, a zatim ga odbacujete. Ali, pri tom morate da izbegnete svaki rizik da on padne na Kansas Siti ili Vičitu. Moram dakle da ukalkulišem i padobran. Pa i tada treba is planirati da ga uhvati radar i da tek uz pomoć radio-kontrole presečemo čelična užad kad se nađe iznad nenaseljenog dela Zemlje, a u momentu kad ne bude suviše visoko. To znači još veće opterećenje, veću težinu...

Hariman se zavalio u svoju stolicu. — Izgleda da smo napravili grešku kad smo odlučili da brod lansiramo iz Amerike, pretpostavimo da je poleteo sa nekog ne nastanjenog mesta — sa Brazilske obale, na primer, i da se isplanira da taj deo padne u Atlantik, koliko ti to može pomoći?

Koster je zurio u daljinu. — Možda bi vredelo...

— Kolika bi dužina obale bila potrebna?

— Pa,... to bi iziskivalo kompletno nove proračune. Ne mogu vam dati podatke tek tako, ali će to mnogo da košta.

A koliko će potrajati?

— Ni to ne mogu sad da kažem. Dve godine, osamnaest meseci, ne znam. Moramo pripremiti podlogu, izgraditi pogone.

Hariman je razmišljao o svemu, mada je odmah znao odgovor. Polazak se nije mogao odlagati. Morao je ostvariti uspešan let i to brzo — inače bi cela nesolidno građena finansijska konstrukcija mogla da se raspadne.

— Nije dobro, Bobe!

— I ja sam tako mislio. Pokušao sam da dodam i šesti stepen — pokazao je novu skicu. — Vidite li ovaj monstrum? Konačni efekat u brzini je manji nego kod petostepene rakete.

— Da li to znači da ti ne možeš da napraviš mesečev brod, Bobe?

— Ne, ja...

Lekroa je iznenada rekao. — Evakuirajte Kansas.

— Šta? — upitao je Hariman.

— Evakuišite stanovništvo Kanzasa i Istern Kolorada i pustite da peti i četvrti stepen padnu negde u toj oblasti. Treći stepen bi pao u Atlantik, drugi bi otišao u orbitu oko zemlje, a sam brod bi nastavio prema Mesecu. To se može postići ako se brod uludo ne opterećuje težinom padobrana za peti i četvrti stepen. Pitajte Boba.

— Da li je to tačno?

— To je ono što sam već rekao. Osnovna konstrukcija je dobra, ali je mnogo opterećuju dodatne nepotrebne stvari.

— Hmm...dodajte mi atlas. — Hariman je pogledao Kansas i Kolorado i u glavi sračunao neke cifre. Gledao je odsutno u prazno, i najzad rekao.

— Neće moći.

— Zašto?

— Zbog novca. Rekao sam vam da se ne brinete za novac kad je u pitanju brod. Ali, da se evakuiše to veliko područje, trebalo bi više od šest ili sedam miliona, makar samo za jedan dan. Uz to uvek bi se pojavili neki tvrdoglavci koje ne bismo mogli da pokrenemo.

— Ako te budale neće da se sklone — oštro je uzviknuo Lekroa — neka sami snose odgovornost.

— Ja znam kako se osećaš, Les. Ovaj projekat je suviše glomazan da bi se tek tako mogao pomerati, a još manje da bi se mogao sakriti. Ako ne zaštitimo posmatrača, bićemo zaustavljeni i to sudski i silom. Ne mogu potkupiti sve sudije u dve savezne države. Bar neki od njih neće biti za prodaju.

— Bio bi to dobar pokušaj — rekao je Koster.

— Mislio sam da bi to moglo biti rešenje za sve — odgovorio je pilot.

— Počeo si da govoriš o drugoj soluciji, Bobe — rekao je Hariman. Koster je delovao zbunjeno.

— Vi znate planove o samom brodu — to je prostor snabdeven svim potrebama za trojicu ljudi.

— Da. Šta hoćeš da kažeš?

— Ne mogu biti trojica. Prepoloviti prvi stepen na dva dela, odseći bazu broda do samog minimuma za samo jednog čoveka i sve ostalo odbaciti. To je još jedini način koji ja mogu da pronađem, da bih uspešno rešio osnovni konstrukcijski problem.

Izvadio je još jednu skicu. — Vidite? Je dan čovek i zaliha za manje od nedelju dana. Nema nikakvog viška prostora. Pilot ostaje stešnjen u svom sedištu sve vreme. Goli minimum, koji je nužan da čovek preživi najviše dvestotine sati. To može da se učini.

— Može — ponovio je Lekroa gledajući u Kostera.

Hariman je pogledao u skicu, a u stomaku je osetio mučninu. Da, to se bez sumnje može postići — i u pogledu ostvarenja celog poduhvata nije bilo bitno da li će na Mesec otići i vratiti se jedan čovek ili trojica. Samo uspeti — bilo je dovoljno. Bio je siguran da će jedan uspešan let doneti mnogo novaca, tako da će se taj poduhvat moći razviti sve do praktičnih brodova koji će prevoziti veći broj putnika odjednom. I braća Rajt su počeli skromno.

— Ako tako mora biti, mislim da se moramo s tim pomiriti — rekao je polako.

Koster je gledao pun nade. — Divno! Ali ima još jedna prepreka. Vi dobro znate pod kojim uslovima sam ja prihvatio ovaj posao. Ja želim da idem. Les mi, međutim, maše pod nosom nekim ugovorom i tvrdi da će on biti pilot.

— Nije to tek tako — usprotivio se Lekroa. — Ti nisi pilot, Bobe. Ubićeš se i upropastićeš celu stvar iz čiste tvrdoglavosti.

— Ja ću naučiti da pilotiram. Pa valjda sam ga ja konstruisao, mora biti da ću znati i da ga vozim. Vidite, gospodine Hariman, žao mi je što moram da vas uvlačim u neku parnicu, ali Lekroa tvrdi da će tužiti. A vi znate da je moj ugovor raniji od njegovog. I ja, zaista, nameravam da to is teram do kraja, pa čak i sudski ako bude potrebno.

— Ne slušajte ga, gospodine Hariman. Ja ću upravljati brodom i vratiću ga na zemlju. A on će ga uništiti.

— Ili ću ja ići, ili neću dovršiti brod — odlučno je zapretio Koster.

Hariman je dao znak obojici da se smire.

— Polako, polako. Možete me obojica tužiti ako vam to čini neko zadovoljstvo. Bobe, ne pričaj gluposti. Na ovom stupnju, ja mogu da zaposlim bilo kog inženjera i on će završiti posao. Kažeš da mora da bude samo jedan čovek?

— Tako je!

— Upravo gledate u njega.

Obojica su zinula.

— Zavežite! — povikao je Hariman. — Šta se čudite? Dobro znate da ja namera vam da idem. Ne mislite valjda da sam prebrodio sve ove brige da bih vama dao šansu da pođete na Mesec? Ja nameravam da idem. Šta meni fali kao pilotu? Dobrog sam zdravlja, odlično vidim, još uvek sam dosta bistar da mogu da naučim ono što je najnužnije. Ako treba da vozim i to ću raditi. Neću odustati ni zbog koga. Ni zbog koga, jeste li čuli?

Koster se prvi povratio. — Šefe, vi niste svesni šta govorite.

Dva sata kasnije oni su se još uvek prepirali. Najveći deo vremena Hariman je uporno ćutao i mirno sedeo, odbijajući da odgovori na njihove argumente. Najzad je izašao iz sobe za nekoliko minuta. Kada se vratio, upitao je.

— Bobe koliko si težak?

— Ja? Nešto preko 80 kg.

— Blizu 85, rekao bih. Les, koliko si ti težak?

— 64 kg.

— Bobe, konstruiši brod za neto težinu od 64 kg.

— Šta? Čekajte, gospodine Hariman...

— Zaveži. Ako ja ne mogu da naučim da pilotiram za šest nedelja, ne možeš ni ti.

— Ali moje znanje matematike i..

— Zaveži, rekao sam. Les je proveo mnogo godina dok nije ispekao svoj zanat, baš kao i ti svoj. Može li on da postane inženjer za šest nedelja? Ne može. Pa šta ti daje pravo da misliš da ti možeš da naučiš njegov posao za to vreme? Neću ti dozvoliti da uništiš moj brod da bi zadovoljio neki svoj kompleks. U svakom slučaju, sam si dao rešenje dok smo razgovarali o konstrukciji. Pravi ograničavajući faktor je stvarna težina putnika — jednog ili više, zar ne? Sve drugo se nalazi u odgovarajućoj proporciji sa tom masom. Jeli tako?

— Jeste, ali...

— Je li tako ili nije?

— Pa, tako je. Ja sam želeo...

— Manji čovek može da živi sa manje vode, da potroši manje vazduha, zauzima manje prostora. Dakle, Les ide!

Hariman je prišao i stavio ruku na Kosterovo rame.

— Nemoj to uzimati previše k srcu, sine. Ne može ti biti teže nego meni. Ovaj poduhvat mora da uspe — a to znači da se ti i ja moramo

odreći časti da budemo prvi ljudi na Mesecu. Ali, ja ti obećavam: mi ćemo ići u sledećoj turi. Ići ćemo mi i Lekroa kao naš privatni vozač — pilot. Biće to prva tura sa više putnika. Vidi Bobe, možeš postati veliki čovek u celoj ovoj igri, ako ostaneš sa nama. Da li želiš da budeš glavni inženjer prve lunarne kolonije?

Koster se teškom mukom osmehnuo. — Ne zvuči loše.

— Dopašće ti se. Živeti na Mesecu biće čisto tehnički problem. Mi smo već razgovarali o tome. Da li bi voleo da sprovedeš svoje teorije i zamisli u praksu? Da izgradiš prvi grad na Mesecu? Da projektuješ prvu opservatoriju koju ćemo odmah tamo osnovati? Kad jednom pogledaš oko sebe, bićeš svestan da si sve to lično stvorio.

Koster se sasvim uživeo. — Zvuči jako lepo. A kažite, šefe, šta ćete vi raditi?

— Ja? Pa, ja ću možda biti prvi gradonačelnik Lunagrada.

Bila je to nova misao za njega. On je počeo razvijati.

— Uvaženi Delos Dejvid Hariman, gra donaćelnik Lunagrada. Znaš da mi se dopada. Nikada nisam obavljao neku javnu funkciju — pogledao je u njih. — Jesmo li se dogovorili?

— Mislim da jesmo — rekao je Koster polako. Iznenada je pružio ruku Lesu. — Ja ću ga napraviti, a ti ćeš ga voziti.

Lekroa je stisnuo njegovu ruku. — Važi! Ti i šef možete odmah da počnete da pravite planove za sledeći brod koji će biti dovoljno velik za sve nas.

— Tako je.

Hariman je stavio svoju ruku na njihove. — Tako volim da vas čujem. Držaćemo se zajedno i uspećemo. Osnovaćemo Lunograd — Mislim da bi grad mogli da nazovemo Harimangrad — rekao je Lekroa ozbiljno.

— A ne, to nikako. Ja sam o njemu oduvek mislio kao o Lunagrađu. Još od najranijeg detirijstva. I biće Lunograd! Možda ćemo trg u središtu grada nazvati Harimanov trg — dodao je veselo.

— Ja ću ga tako i označiti na planovima — složio se Koster.

Odmah zatim, Hariman je otišao. Uprkos rešenju, bio je duboko razočaran i nije želeo da njegovi saradnici to vide. Bila je to Pirova pobeda. Spasao je projekat, ali se osećao kao životinja koja je odgrizla sopstvenu nogu da bi se izvukla iz zamke.

8

Strong je bio sam u kancelariji kada je Dikson pozvao.

— Džordže, tražim Delosa. Da li je tamo?

— Nije. Vratio se u Vašington. Ali, ja ga uskoro očekujem.

— Hmmm — Entenza i ja želimo da ga vidimo. Doći ćemo do vas.

Ubrzo su stigli. Entenza je bio nečim duboko zaokupljen, a Dikson je kao i uvek, izgledao nezainteresovan. Posle pozdrava, Dikson je malo počutao, pa je rekao.

— Džek, ti imaš neki posao da obaviš, zar ne?

Entenza je skočio i izvukao svežanj novčanica iz džepa.

— Da. Džordže, neću više da plaćam u ratama. Evo uplate mog celokupnog dela koji je dospeo do danas.

Strong je primio novac. — Siguran sam da će Delos biti zadovoljan. — Gurnuo je novac u fioku.

— Zar mu nećeš dati neku potvrdu? — upitao je Dikson. — Ako Džek želi potvrdu...

Strong je ispisao potvrdu bez ikakvog daljeg komentara. Entenza je uzeo. Malo su opet počutali, pa je Dikson rekao.

— Ti si, Džordže, u ovo zapao prilično duboko, zar ne?

— Čini mi se...

— Želiš li da se osiguraš protiv gubitaka?

— Kako?

— Pa, iskreno govoreći, ja želim da zaštitim sebe. Želiš li da prodaš jedan posto od polovine tvog učešća?

Strong se zamislio. U stvari on je bio u brzini — i to velikoj. Prisustvo Diksonovog finansijskog stručnjaka ih je prisilio da se drže plaćanja u gotovom, i Strong je dobro znao kako su opasno blizu kraha.

— Zašto to želiš?

— Oh, ne bih to upotrebio da osujetim Delosove poslove. On je naš čovek, mi ga podržavamo. Ali, ja bih se osećao mnogo sigurnije, kada bih imao prava da ga zaustavim ako pokuša da nas natera na nešto za šta nismo spremni. Ti znaš Delosa! On je nepopravljivi optimista. Moramo imati neku vrstu kočnice za njega.

Strong je razmišljao. Problem je bio u lome što se on slagao sa svim što je Dikson govorio. Stajao je i bespomoćno gledao kako

Delos rasipa imetak koji je mukotrпно stvaran godnama. Delos nije nizašta više mario. Još tog jutра odbio je da pogleda izveštaj o automatskim prekidačima struje. Dikson se poverljivo nagnuo napred.

— Kaži cenu, Džordže. Biću velikodušan.

Strong je uvukao ramena. — Ja ću prodati —

— Dobro!

— Samo ako se Delos složi. Inače ne.

Dikson je promrmljao nešto. Entenza je šmrknuo glasno. Razgovor bi se verovatno nastavio, da tog trenutka nije ušao Hariman.

Niko nije rekao ni reč o Diksonovom predlogu Džordžu. Strong se raspitivao o putu. Hariman se okrenuo gostima.

— Šta je u pitanju? Da li postoji neki poseban razlog vašoj poseti?

— Dikson se okrenuo prema Entenzi. — Kaži mu, Džek!

Entenza je pogledao u Harimana i ljutito upitao.

— Šta ti podrazumevaš pod prodajom televizijskih prava?

Hariman se namrštio. — A zašto da ne?

— Jer si ih obećao meni, eto zašto. To je bio naš prvi dogovor. Ja to imam napismeno.

Džek, pogledaj još jednom ugovor, i to pažljivo. Ti imaš prava korišćenja za radio i televiziju i drugu zabavu u vezi s prvim polaskom na Mesec. Ta su prava još uvek tvoja. Uključujući i emitovanje iz broda pod pretpostavkom da budemo u stanju da to obezbedimo.

Odlučio je da ovo nije zgodan momenat da mu kaže da su postojeći problemi oko težine, ovo drugo već definitivno otpisali. »Pionir« neće nositi nikakvu elektronsku i radio-opremu.

—A ono o čemu ti govoriš su franšize koje sam prodao za podizanje televizijske stanice na Mesecu u nekom kasnijem periodu. To čak i nisu ekskluzivne franšize, premda Klem Hagerti misli da jesu. Ako i ti želiš da kupiš, samo izvoli. Možemo ti izaći u susret.

— Da kupim! Ti si..

— A možeš ih dobiti i besplatno, ako se Dikson i Džordž slože da te uključe u to. Ja neću biti smetnja. Još nešto?

Dikson je skočio. — Kako mi sada stojimo, Delose?

— Gospodo, možete računati kao si gurno da će »Pionir« poleteti sledećeg četvrtka. A sada, ako dozvolite, moram da idem.

Pošto je Hariman otišao, tri partnera su sedela nekoliko minuta ćutke. Entenza je mrmljao nešto za sebe, Dikson je bio duboko zamišljen, a Strong je jednostavno čekao. Najzad je Dikson rekao.

— Šta si odlučio, Džordže?

— Nisi se usudio da to spomeneš Delosu.

— Dobro — Dikson je pažljivo otresao pepeo. — On je stvarno čudan čovek, zar ne?

Strong se saglasio.

— Koliko ga dugo poznaješ?

— Da vidim... — došao je da radi kod mene...

— Radio je kod tebe?

— Nekoliko meseci. Tada smo započeli naš prvi zajednički posao. Strong se u mislima vratio u to vreme. — Mislim da je već tada imao taj svoj kompleks moći.

— Ne — rekao je Dikson pažljivo. — Ja to ne bih nazvao kompleksom moći. To je pre, kompleks Mesije.

Entenza je iznenada podigao pogled.

— On je prokleta varalica. Eto šta je on.

Strong je pogledao u njega blago. — Više bih voleo da ne govoriš o njemu na taj način. Stvarno bih to više voleo.

— Prekini, Džek — naredio je Dikson.

— Mogao bi izazvati Džordža da te udari. Najčudnije od svega je što on može da pobudi u čoveku ropsku lojalnost. Eto, ti recimo. Znam da si sasvim blizu kraha, a opet nećeš da te izbavim. To je sasvim van pameti, ali je ipak potpuno lična stvar.

Strong je klimnuo glavom. — On je stvarno neobičan čovek. Mislim da je poslednji Baron Ciganin.

Dikson je odmahnuo rukom. — Nije poslednji. Poslednji su bili oni što su krenuli na Američki zapad. On je jedan od prvih, ali nove vrste. Ali ti i ja nećemo videti njihov kraj. Jesi li ikada čitao Čarlija?

Strong je klimnuo glavom. — Znam šta hoćeš da kažeš. Teorija o heroju, ali se ja ne slažem s tim.

— Ipak, ima nešto u tome — odgovorio je Dikson. — Iskreno da kažem, ja ne verujem da Delos jasno shvata šta radi. On, u stvari, uspostavlja jedan novi imperijalizam. Biće još vraški da se plaća dok se sve ne raščisti. — Ustao je. — Možda bi trebalo sačekati. A možda bi ga trebalo i sprečiti, ako bismo mogli. No, šta je tu je.

Krenuli smo s njim i ne možemo više nazad. Nadam se samo da ćemo uživati. Hajde mo, Džek.

U preriji se spuštao mrak. Sunce je zašlo za vrhove planina, a mesec, pun i okrugao, izlazio je na istoku. Usred Petersonovog polja silueta »Pionira« se uzdizala ka nebu. Bodljikava žica, hiljadu metara od centra u svim pravcima, zadržavala je radoznanu gomilu. A unutar tako postavljene barijere, čuvari su neumorno patro litali. Među samim posmatračima nalazilo se još mnogo ljudi iz obezbedenja. Unutar ograde, ali sasvim blizu nje nalazila su se mnogobrojna reportažna kola i nosači kamera. Kompletna radio i televizijska oprema bila je u stanju pune pripravnosti, a krajevi kablova su stizali do samog broda na svim njegovim stranama. I mnogo drugih kamiona i različita vozila nalazilo se unutar ograde, a živa, organizovana aktivnost je bila u punom zamahu.

Hariman je čekao u Kosterovoj kancelariji. Koster je bio na samom polju, a Dikson i Entenza su imali svoje odvojene kancelarije. Lekroa je, još uvek pod dejstvom pilula za spavanje, ležao u Kosterovom apartmanu.

Neko je zakucao na vrata. Hariman je jedva odškrinuo.

— Ako je to još neki reporter, kažite mu — ne! Pošaljite ga do gospodina Mongomerija, preko puta. Kapetan Lekroa neće potpisivati neautorizovane izjave.

— Delose, pusti me unutra.

— On, to si ti, Džordže. Uđi. Love nas na sve strane.

Strong je ušao i pružio Harimanu veliku i tešku torbu.

— Ovde su!

— Šta to?

— Koverta za filatelistički sindikat. Ti si ih zaboravio. To je pola miliona dolara, Delose. Da ih nisam primetio u tvojoj ostavi, bili bismo u gadnom sosu.

Hariman je napravio zadovoljno lice. — Ti si divan čovek, Džordže.

— Da li da ih ja lično stavim u brod? — upitao je Strong zabrinuto.

— Šta? Ne, ne. Les će ih poneti — Hariman je pogledao na sat. — Vreme je da ga probudimo. Ja ću se pobrinuti za torbu. — Uzeo je torbu i dodao. — Nemoj ulaziti... Imaćeš priliku da se oprostiš sa njim napolju.

Hariman je ušao na druga vrata, sačekao dok sestra nije dala kontrainjekciju uspavanom pilotu, a onda je i nju ispratio. Kad se okrenuo, pilot je sedeo, trljajući oči.

— Kako se osećaš, Les?

— Dobro. Znači, i to je došlo!

— Tako je. Svi navijamo za tebe, momče. Za nekoliko trenutaka moraš izaći i suočiti se s tim. Sve je gotovo, ali ja hoću još neke stvari da ti kažem.

— Da?

— Vidiš ovu torbu — Hariman mu je brzo objasnio šta je to i zašto je obeležena.

Lekroa je gledao uplašeno. — Ali ja je ne mogu poneti, Delose. Sve je proračunato do poslednjeg grama.

— A ko kaže da ćeš je poneti. Naravno da ne možeš. Teška je. Mislim da ćeš je jednostavno zaboraviti. Evo šta ćemo da uradimo: sakriću je ovde — Hariman je gurnuo duboko u orman. — Kad se vratiš, ja ću se prvi naći pored tebe. Izvešćemo mali trik, ali ti ćeš je izneti iz broda.

Lekroa je mirno klimnuo glavom. — Nagovorili ste me, šefe. Nisam u stanju da se protivim.

Drago mi je što nisi. Inače bih za krađu pola miliona dolara, mogao odmah u zatvor. Mi smo taj novac davno potrošili. No, to i tako sad više nije važno — nastavio je. — Niko osim tebe i mene to neće znati, a skupljači maraka će dobiti svoju novčanu protuvrednost.

— Dobro! — odgovorio je Lekroa. — Što bih ja večeras brinuo šta se događa skupljačima maraka. Hajdemo!

— Još samo nešto — rekao je Hariman i izvadio malu platnenu vrećicu. — Ovo ćeš poneti sa sobom. Ta težina je uračunata. Ja sam se lično za to pobrinuo. Evo šta ćeš uraditi s tim... — Dao mu je detaljna i iscrpna uputstva.

Lekroa je bio zbunjen. — Da li sam vas dobro razumeo? Dozvoliću da ih nađu, a onda ću reći pravu istinu o tome šta se dogodilo?

— Tako je.

— Dobro — Lekroa je stavio malu vrećicu u džep svog odela. — Hajdemo. Još samo 21 minut.

Strong se pridružio Harimanu u kontrolnom tornju, pošto je Lekroa ušao u brod.

— Jesu li odnete? — upitao je zabrinuto. — Lekroa nije ništa nosio.

— Jesu, naravno — odgovorio je Hariman. — Poslao sam ih još ranije. Zauzmi svoje mesto. Prva svetlosna raketa je upravo ispaljena.

Dikson, Entenza, guverner Kolorada, potpredsednik Sjedinjenih Država i još desetak visokih vladinih funkcionera su već sedeli iza periskopa, koji su bili podignuti i provučeni kroz uske otvore na terasu iznad kontrolnog tornja.

Strong i Hariman su se popeli i seli na dve preostale slobodne stolice. Hariman je počeo da se znoji, a zatim je utvrdio da drhti. Kroz svoj periskop mogao je da vidi brod. Čuo je i Kosterov glas koji je nervozno ponavljao instrukcije sa kontrolnog tornja. Hariman je pomislio kako je sve do sada bio admiral cele operacije, ali sada više nije mogao ništa da učini, sem da čeka. ..

Druga raketa se vinula u vazduh i rasprsnula se u crveno i zeleno svetlo. Još pet minuta!

Sekunde su polako prolazile. Kod minus dva minuta, Hariman je shvatio da neće moći da ostane i gleda kroz taj mali procep. Morao je biti napolju i sam uzeti učešća u svemu tome. Prosto ga je nešto gonilo. Sišao je i požurio prema izlazu. Koster je zaprepašćeno pogledao za njim, ali nije pokušao da ga spreči. Ionako nije smeo da napusti svoje mesto ma šta da se dogodi. Hariman je odgurnuo čuvara i izašao.

Na istoku, raketa se sablasno dizala prema nebu, njen vitki piramidalni crni oblik jasno se ocrtavao nasuprot punog meseca. Čekao je.

Čekao je...

Šta se događalo? Bilo je ostalo manje od dva minuta kada je izašao. Znao je to pouzdano. A ona je, međutim, i dalje stajala, tiha, crna i nepokretna. Nije bilo ni glasa, izuzev zavijanja sirena koje su opominjale gledaoce iza daleke ograde. Hariman je osećao kao da mu je srce stalo. Grlo mu se osušilo. Nešto se dogodilo! — mislio je panično. Neka greška.

Svetlosna raketa je zasvetlela sa vrha kontrolnog tornja. Plamen je liznuo bazu broda. Zatim se raširio. Beo plamen je za hvatio celu bazu. Polako »Pionir« se podi zao, zaneo se na vatrenom stubu, za trenutak je izgledalo kao da lebdi, a onda se vinuo prema nebu

takvom brzinom, da se skoro istog trena našao iznad njegove glave. Toliko se brzo podigao da je izgledalo kao da se savio u luk iznad njega i da će sigurno pasti na njega. Instiktivno, stavio je ruke na oči.

Zatim je čuo zvuk.

Ne kao pravi zvuk — bila je to čudna buka, tutnjava na svim frekvencijama, so ničnim, subsonicnim, supersonicnim, tako neverovatno ispunjena energijom da ga je pogodila pravo u grudi. Čuo je to zubima, kostima i ušima. Savio je kolena i nagnuo se napred.

Posle zvuka osetio je pritisak koji mu je oduzeo dah. Zaslepljen gušeći se posrtao je, pokušavajući da stigne do zgrade, a onda je bio oboren.

Jedva je uspeo da se pridigne, uz kašalj i gušenje, ali nije propustio da pogleda u nebo. Iznad same njegove glave zatreptala je zvezda, a onda je nestala.

Ušao je u kontrolni toranj.

Prostorija je bila ispunjena žamorom i nekom smislenom konfuzijom. U ušima mu je još uvek zvonilo, ali je jasno čuo spikerov glas.

— Kontrolno mesto broj jedan. Broj jedan. Peti stepen je otpao. — I Kosterov uzrujan glas. Pratite njegov put, broj jedan. Jesu li uhvatili peti stepen? Da li ga prate?

U pozadini, komentator novosti je još uvek oduševljeno izveštavao — veliki dan, dragi gledaoci, veliki dan. Moćni »Pionir«, penjući se kao kakav anđeo, nastavlja svoj put ka Mesecu. Mnogi od vas su videli nje govo poletanje na svojim ekranima, voleo bih da ste ga mogli videti uživo kao ja. Kako se u luku penje prema nebu noseći svoj dragoceni teret...

— Prekinite tu prokletu stvar — prode rao se Koster, a zatim se obratio posetioci ma na platformi za posmatrače.

— Tišina, molim!

Potpredsednik je zavrteo glavom i za ćutao, ali je nastavio da se smeška. I ostali zvaničnici su ućutali, ali je ubrzo opet za počeo uzbuđeni šapat.

Ženski glas je presekao tišinu. Kontrolno mesto broj jedan, peti stepen ima visoku putanju, plus dva.

U uglu je nastalo neko komešanje. Ve lika slika je bila vertikalno spuštена i os vetljena sa svih strana. Predstavljala je mapu s koordinatama gradova Kolorado i Kanzas. Gradovi i manja mesta svetlela su crveno, neevakuisane farme bile su predstavljene malim crvenim tačkama.

Iza transparentne mape čovek je olov kom dodirnuo jedno mesto. Objavljena lokacija petog stepena je zasvetlela. Ispred mape drugi mladi čovek je sedeo potpuno mirno i koncentrisano u stolici. U ruci je držao taster, prst mu je bio položen na prekidaču. Bio je to najbolji stručnjak za navođenje raketa, koga su pozajmili od Državnog ratnog vazduhoplovstva. Kada odredi najpovoljniji položaj i momenat pritiskne prekidač, čelična užad petog stepena će se automatski preseći i pustiće da taj deo rakete padne na zemlju. Čovek je radio na osnovu radarskog izveštaja, a to znači skoro po instinktu, ili bolje rečeno na osnovu svog ranijeg, dugo prikupljanog, iskustva. Povezivao je u mislima sve podatke koje je dobijao i na njemu je bilo da odluči gde će se tone petog stepena prizemljiti, onog momenta kad on pritiskne svoje dugme. Nije izgledao ni najmanje zabrinut.

— Kontrolno mesto broj jedan — čuo se muški glas ponovo. — Četvrti stepen slobodan — i skoro istovremeno drugi, dublji gals — broj dva, prati četvrti stepen.

Niko nije obraćao pažnju na Harimana.

Pred mapom, čovek je najzad pritisnuo prekidač. Zatim je ustao, proteglio se i upitao. — Ima li neko cigaretu?

— Broj dva, četvrti stepen, 40 milja zapadno od Čarlstona, Južna Karolina.

— Ponovi! — proderao se Koster.

Spiker je rekao. — Korekcija, korekcija. 40 milja istočno, ponavljam — istočno.

Koster je odahnuo. Sledio je izveštaj. — Treći stepen slobodan — minus pet sekundi.

Sa Kosterovog kontrolnog stola se čulo. — Gospodine Koster, opservatorija želi da govori sa vama.

— Kaži im da idu... ne kaži im da čekaju. ..

Istovremeno se ubacio drugi glas. — Prvi stepen pada u blizinu Dodža u Kanzasu.

— Kolika je blizina.

Nije bilo odgovora. Najzad je glas koji je izveštavao rekao. — 15 milja jugozapadno.

— Ima, li unesrećenih?

Nije bilo odgovora.

— Drugi stepen slobodan. Drugi stepen slobodan. Brod nastavlja sam.

— Gospodine Koster, molim vas... gospodine Koster...

Potpuno nov glas. — Pratimo brod.

— Četvrti stepen sigurno pada u Atlantik. 50 milja istočno od Čarlstona. Ponavljam. ..

Koster se osvrnuo oko sebe. — Ima li ovde vode za piće?

— Gospodine Koster, opservatorija tvrdi da mora da razgovara sa vama.

Hariman se uputio prema vratima i izašao. Iznenada se osetio sasvim iscrpen i u depresiji. Polje je izgledalo tako čudno bez broda. Toliko dugo ga je pratio kako raste i razvija se a sada ga nema. Otišao je. Mesec se još uvek dizao i izgledao je kao i obično. Vasijsko putovanje mu se činilo isto tako dalek i nejasan san kao što je to bio i u njegovom detinjstvu.

Na prostoru gde je pre kratkog vremena stajao brod, sada se kretalo više ljudi — lovci na suvenire — pomislio je Hariman. Neko je u mraku došao do njega.

— Gospodine Hariman?

— Da?

— Hopkins. Šta imate da izjavite?

— Šta? Nemam ništa da kažem.

— Samo jednu reč. Kako se oseća čovek koji je zamislio prvi uspešan let na Mesec, — ako bude uspešan!

— Biće uspešan! — Razmislio je jedan trenutak, a zatim je ispravio ramena, isprsio se i rekao. — Kažite im da je ovo početak najveće ljudske ere. Recite im da će svako imati priliku da sledi kapetana Lekroa. Svako će moći da traži nove planete i da osniva novi dom u novim svetovima. Recite im da ovo znači nove puteve opšteg prosperiteta. To znači — prekinuo je. — To je sve za večeras. Iscrpljen sam, sine. Ostavi me, molim te.

Najzad je Koster izašao, a sledili su ga i ostali gosti. Hariman je prišao Kosteru.

— Da li je sve u redu?

— Svakako! Zašto ne bi bilo? Pratili smo je do granice mogućeg. Peti stepen je ubio jednu kravu kad se prizemljio.

— Ne mari. Bar ćemo imati stek za doručak.

Hariman je zatim morao da porazgovara sa guvernerom i potpredsednikom. Otpratio ih je do njihovih letilica i pozdravio se sa njima. Dikson i Entenza su otišli zajedno s mnogo manje formalnosti. Najzad su Koster i Hariman ostali sami.

— Kuda ćeš Bobe?

— Na jednonedeljno spavanje. A vi?

— Ako nemaš ništa protiv, ja ću ostati u tvom apartmanu.

— Samo izvolite. Pilule za spavanje su u kupatilu.

— Neće mi trebati.

Popili su piće u Kosterovoj sobi, još malo razgovarali, a zatim je Koster otišao u hotel. Hariman je legao. Ubrzo je ustao, prelistao novine pune slika »Pionira«, i najzad digao ruke od svega. Uzeo je dve Kosterove pilule za spavanje i ponovo legao.

10

Neko ga je drmao. — Gospodine Hari mane, gospodin Koster je na vezi.

— Šta? Oh, u redu — ustao je i uključio telefon. Koster je bio uzbuđen.

— Hej, šefe, on je uspeo!

— Šta? Šta hoćeš da kažeš?

— Opservatorija me je upravo nazvala. Videli su njegov znak i sada određuju po ložaj borda. On...

— Čekaj, Bobe, polako. On još ne može biti tamo... Tek je prošle noći krenuo.

Koster je bio zbunjen. — Šta vam je gospodine Harimane? Jeste li dobro? On je poleteo u četvrtak.

Polako, Hariman je počeo da dolazi sebi. Ne, poletanje nije bilo prošle večeri. Vratio je u sećanju neku vožnju u planine, dan proveden na suncu, neku zabavu na kojoj je izgleda suviše popio. Koji je danas dan? Nije znao. Ali, ako se Les spustio na Mesec, onda i nije važno.

— Sve je u redu, Bobe. Tek sam se probudio. Mislim da sam celo poletanje ponovo sanjao. A sada mi ispričaj novosti, ali polako.

— Koster je počeo. — Lekroa se upravo spustio zapadno od Arhimedovog kratera. Iz opservatorije mogu da vide njegov brod. Znači, bio je to uspešan trik koji ste vi smislili — da se mesto obeleži crnim karbonom. Les je izgleda time prekrrio cela dva kvadrata.

— Možda bi trebalo da odemo i pogledamo. Ne kasnije — predomislio se Hariman. — Sad ću biti jako zauzet.

— Ne vidim šta bismo još mogli da učinimo, gospodine Hariman. Doneli smo dvanaest najboljih balističkih kompjutera koji najbrže mogu da izračunaju svaku moguću rutu.

Hariman je zaustio da kaže tom čoveku da uključi još dvanaest ako treba, ali je ućutao i uključio ekran. Nalazio se na Petersonovom polju. Napolju ga je spremno čekao jedan od najboljih strato-brodova da ga odbaci na bilo koje mesto na zemaljskoj kugli gde se Lekroa bude spustio. Lekroa je bio u gornjoj stratosferi već 24h.

Pratili su ga neprekidno radarima dok je kružio oko Zemlje, ali nisu znali kad i kako će pilot odlučiti da se spusti.

Hariman je slušao radarske izveštaje i proklinjao čas kada su odlučili da žrtvuju radio-opremu da bi smanjili težinu. Radarski signali su bili sve učestaliji. Čuo se glas:

— Počelo je spuštanje bez motora.

— Recite pilotu da bude spreman — povikao je Hariman.

Zadržao je disanje i čekao. Posle nekoliko beskonačnih sekundi, čuo je drugi glas:— Mesečev brod se spustio. Prizemljio se negde zapadno od Čihuahua u Meksiku.

Hariman je potrčao prema vratima.

Upravljaajući se po radio uputstvima Harimanov pilot je na pustinjском pesku ugledao neverovatno malu siluetu »Pionira«. Spustio je vesto svoj brod sasvim uz njega. Hariman je bio na vratima kabine, dok se brod još nije bio ni zaustavio.

Lekroa je sedeo na zemlji, naslonjen leđima na svoj brod i uživao u senci njegovih krila. Jedan ovčar je stajao u blizini i zabezeknuto gledao u njega. Kada je Hariman krenuo prema njemu, Lekroa je ustao, bacio cigaretu i povikao: Zdravo, šefe.

— Les! — stariji čovek je zagrlio mlađeg. — Divno je ponovo te videti, dečko moj.

— I meni je drago da vas vidim. Pedro ne govori naš jezik. — Lekroa je pogledao okolo, ali nije bilo nikog drugog osim pilota. — Gde su ostali? — upitao je. — Gde je Bob?

— Nisam mogao da ih čekam! Sigurno će stići za koji minut. Eno ih dolaze! — Bio je to još jedan strato-brod, koji se upravo spustio na pesak. Hariman se okrenuo prema svom pilotu.

— Bile, idi, dočekaj ih.

— Doći će i sami. Ne treba se brinuti.

— Uradi kako sam ti rekao — viknuo je Hariman.

— Vi ste šef! — Pilot je krenuo kroz pesak, ali se i sleđa primetilo da je nezadovoljan. Lekroa je bio iznenađen.

— Brzo, Lese — rekao je Hariman. — Pomozi mi s »ovim«.

»Ovo« su bile 5.000 pečaćenih koverata za koje se mislilo da su bile na Mesecu. Izneli su ih iz Harimanovog strato-broda i uneli u mesečev brod i gurnuli ih u jedan prazan prostor.

— Uh — rekao je Hariman. — Ovo je bilo vraški tesno. Pola miliona. Potrebni su nam, Les.

— Sigurno, ali pogledajte gospodine Harimane...

— Ššš! Dolaze i drugi. Kako je sa ostalim poslovima? Jesi li spreman za glumu?

— Jesam, ali sam hteo da kažem...

— Ćuti...

Nisu dolazile njihove kolege, već je to bio pun brod reportera, kamermana, komentatora, tehničara...

Hariman im je mahnuo.

— Izvolite momci. Slikajte. Prođite kroz ceo brod. Ali s kapetanom postupajte pažljivo — umoran je.

Tada se spustio još jedan brod. To su bili Koster, Džordž i Dikson. Entenza je stigao iznajmljenim brodom i preuzeo ulogu vrhovnog šefa TV i radio-radnicima. Odnekud, kao da su iznikli iz pustinjanskog peska, pojavila se povećća grupa domaćih seljaka. Veliki transportni helikopter se prizemljio i skoro raspolutio kakai drvo. U njemu su se nalazili meksički vojnici. Hariman se odvoji od reportera, obavio brz i veoma skup razgovor sa glavnim oficirom i tako uspeo da uspostavi neki red i sačuva »Pionira« sudbine da bude rastavljen na komadiće tu na licu mesta.

— Ostavi to gde je i bilo — to je kapetan Lekroa govorio nervozno iz »Pionira«.

Hariman je čekao i osluškivao.

—To se vas ne tiče. Vratite to — glas je postajao sve viši i nervozniji.

Hariman se probio do vrata broda. — U čemu je problem, Lese?

Unutar male kabine, u kojoj su jedva stale TV-kamere, bila su tri čoveka: Lekroa i dva reportera. Svi su bili uzrujani.

— U čemu je problem, Lese? — ponovio je Hariman.

Lekroa je držao praznu malu platnenu kesicu. Na pilotskoj stolici, između njega i reportera, ležali su rasuti svetlucavi kamenčići. Jedan reporter je podigao najsajniji kamen prema svetlu.

— Ovaj momak gura svoj nos u stvari koje ga se ne tiču — rekao je Lekroa ljutito.

Reporter je pogledao u kamenčiće. — Rekli ste nam da možemo da pogledamo sve što želimo, zar ne, gospodine Harimane?

— Jesam.

— Ali, vaš pilot — prstom je pokazao na Lekroa — očito nije očekivao da pronađemo i ovo. Sakrio ih je u naslon svoje stolice.

— A šta je to?

— To su dijamanti.

— Šta vas navodi na tu misao?

— To su sigurno dijamanti!

Hariman je zastao i ugasio cigaretu.

Najzad je rekao — Te dijamante ste našli jer sam ih ja lično tamo stavio.

Čulo se škljocanje iza Harimana, a neki glas je rekao.

— Drži taj kamen visoko, Džefe.

Kada je snimanje završeno, Džef se okrenuo Harimanu. — To je prilično neobično, gospodine Harimane.

— Interesovao sam se kakve će efekte kosmička radijacija imati na sirove dijamante. Na moj zahtev, kapetan Lekroa ih je stavio u brod.

Džef je sumnjičavo zviznuo. — Znaite, gospodine Harimane, da niste dali ovo ob jašnjenje pomislio bih da je Lekroa našao kamenje na Mesecu i pokušao da to sakrije od vas.

— Samo probajte da objavite tako nešto! Ja imam puno poverenje u kapetana.

A, sad dajte mi te dijamante.

Džef je podigao obrve. — Ipak nemate poverenja da mu ih ostavite na čuvanje.

— Dajte mi te kamenčiće i izlazite napolje!

Hariman je odveo Lekroa dalje od reportera što je mogao brže i smestio ga u svoj brod.

— Toliko za sada — rekao je ljudima iz radija i TV. — Videćemo se na Petersonovom polju.

Kad se brod konačno odlepio od zemlje, on se okrenuo prema kapetanu. — Obavio si izvanredan posao. Lese!

— Reporter Džef mora da je prilično zbunjen.

— A? O, to! Ne, ja sam mislio na sam let. Zaista je bilo izvanredno. Ti si prvi čovek ove planete.

Lekroa se branio. — Nije to, šefe. Bob je izgradio dobar brod. To je bila sreća. Ali, hoću da vam kažem za te dijamante...

— Zaboravi to. Ti si svoj deo posla obavio. Stavili smo to kamenje u brod i to ćemo svima i kazati. Čista istina da čistija ne može biti. Nije naša greška ako oni u to ne veruju.

— Ali, gospodine Harimane...

— Molim?

Lekroa je otkopčao džep na svom odelu i izvukao uprljanu maramicu vezanu u obliku vrećice. Odvezao je i prosuo u Harimanove ruke mnogo više dijamantata nego što je bilo stavljeno u brod. Većih i finijih. Hariman je nemo zurio u njega. Najzad ih je pružio kapetanu.

— Čuvaj ih, Les.

— Mislio sam da oni pripadaju svima nama.

— Dobro. Čuvaj ih za sve nas, i nemoj nikom ništa govoriti. Obećavaš?

Lekroa je zbunjeno gledao.

— Ne, čekaj! — Hariman je uzeo dva velika kamena. — Daću da se naprave dva prstena, jedan za mene, jedan za tebe. Ali, da nisi pisnuo ni reči, jer onda neće vredeti ni pare, osim kao kurioziteti.

Bila je to prava istina. Još pre mnogo godina, dijamantski sindikat je jasno shvatio da su dijamanti u većim količinama na tržištu vredni koliko i obično staklo, osim za industrijsku upotrebu. Za skupoceni nakit, na Zemlji toga ima više nego dovoljno. Ako na Mesecu ima dijamantata, književno rečeno — kao zrna peska, onda im je i vrednost tolika.

Ne isplati se ni donositi ih na Zemlju.

Ali, uzmimo uranijum, na primer. Ako tamo ima uranijuma u izobilju.

Hariman se zavalio u stolicu i utonuo u maštanje.

Najzad je Lekroa tiho rekao. — Znate šefe, tamo je prekrasno!

— Gde? Šta?

Pa na Mesecu, naravno. Hoću ponovo da idem. Čim opet bude moguće. Moramo odmah početi s radom na novom brodu.

— Svakako. Svakako. Sada ćemo napraviti jedan veći, za sve nas. Ovog puta ću ići i ja.

— Tako je.

— Les — stariji čovek je poprimio sa-njalački izraz. - Kako izgleda kad odatle gledaš na Zemlju?

— Eh! Izgleda... izgleda — Lekroa je stao. — Do vraga, šefe, nemam nikakvog načina da vam to opišem. Divno je, i to je sve. Nebo je crno i... ali sačekajte da vidite slike koje sam napravio. Bolje sačekajte i sami ćete se uveriti.

Hariman je klimnuo glavom. — Ali, teško je čekati.

»Dijamantska polja na Mesecu«

»Milijarder poriče dijamantsku priču. Tvrdi da su dragulji odneti u vasionu iz naučnih razloga«.

»Mesečevi dijamanti: obmana ili stvarnost?

— Ali zamislite, dragi prijatelji, zašto bi neko nosio dijamante na Mesec? Svakako je nešto kalkulisao. Dijamanti se ne bi nosili bez razloga. Mnogi naučnici, velikog autoriteta, izjavili su da je Harimanov razlog apsurdan. Lako je pogoditi da su dijamanti bili odneti na Mesec da se Mesec »posoli« da tako kažemo, zemaljskim draguljima i da se tada proglasi da na Mesecu postoje dijamanti. Ali gospodin Hariman, njegov pilot gospodin Lekroa i svi ostali vezani za taj poduhvat, od samog početka se zaklinju da dijamanti ne potiču sa Meseca. No, jedno je apsolutno sigurno: dijamanti su bili u svemirskom brodu kad se ovaj spustio. Vi sami odlučite u šta ćete da verujete. Vaš reporter će pokušati da kupi neki mesečev rudnik dijamanaata.

Strong je, kao i obično, već bio u kancelariji kada je Hariman ušao. Pre nego što su mogli da progovore, sa ekrana se začuo glas.

— Gospodine Harimane, zove Rotterdam.

— Recite im da... idu da beru lale.

— Van der Velde čeka, gospodine.

— Dobro.

Hariman je pustio Nizozemca da govori, a onda je kazao

— Gospodine Van der Velde, sve što mi se pripisuje je apsolutna istina. Ja sam stavio te dijamante koje su reporteri videli, u brod pre nego što je poleteo. Oni su izvađeni iz zemlje ovde, na našoj planeti. U stvari, kupio sam ih kod vas kad sam poslednji put dolazio, a to mogu i da dokažem.

— Ali, gospodine...

— Kako vam drago. Na Mesecu možda ima dijamanaata, čak i više nego što vi možete da obradite. Ja to ne garantujem. Garantujem samo da dijamanti o kojima pišu novine, potiču sa Zemlje.

— Gospodine Harimane, zašto biste vi slali dijamante na Mesec? Možda ste hteli da nas nasamarite?

— Tumačite to kako vam drago. Ja sam rekao sve što sam imao da kažem o tome. Ali, evo predloga: vi ste se jednom već odlučili, ako želite opciju, na opciju da tako kažem, morate uplatiti sledeći deo. Poslednji momenat je do srede u 9h po njujorškom vremenu, kao što stoji u ugovoru. Sami odlučite.

Prekinuo je razgovor i video da njegov partner sažaljivo gleda u njega.

— I sam sam u neizvesnosti oko tih dija manata, Delose. Pregledao sam matematičke proračune u težini »Pionira«.

— Nisam imao pojma da se zanimaš za inženjerstvo.

— Znam da čitam brojke.

— I pronašao si, zar ne? F—17—c, do deljeno meni lično.

— Našao sam. To tako jako upada u oči, kao da je namerno tako udešeno. Ali nisam pronašao nešto drugo...

Hariman je osetio jezu. — Šta to?

— Nisam otkrio proračun za kovertu. — Strong je ispitivački gledao u njega.

— Mora da postoji. Daj da vidim.

— Nema ga, Delose. Znaš, već tad sam pomislio da je to veoma čudno što insistiraš da sam odeš i da se prvi sretneš sa kapetanom. Šta se dogodilo? Da li si ih...

Nastavio je da zuri u njega. — Sklopili smo mnogo poslovnih ugovora do sada, ali će ovo biti prvi put da neko može da kaže da firma Hariman i Strong vara.

— Do đavola Džordže, ja bih varao, lagao, krao, molio — radio bih sve da ostvarim ono što smo ostvarili.

Hariman je ustao i počeo da seta po sobi. — Taj nam je novac bio neophodno potreban jer brod nikada ne bi poleteo. Bili smo već sasvim švorc. To znaš, zar ne?

Strong je klimnuo glavom. — Ali trebalo je da te kovertu odu na Mesec. To smo ugovorom utvrdili.

— K vragu! Zaboravio sam ih. Posle je bilo i suviše kasno da ukalkulišemo njihovu težinu. Ali to nije važno. Računao sam, ako put propadne, ako se Lekroa sruši, niko ne bi ni znao niti bi mario da li su kovertu otišle ili ne. A znao sam, ako on uspe, neće biti važno! Sada ćemo imati novaca, mnogo novaca, Džordže.

— Moramo ih obešteti...

— Sada? Daj mi vremena, molim te. Svi koji su u ovo uključeni su zadovoljni. Sačekaj da se malo oporavimo. Onda ću platiti svaku ovu kovertu iz sopstvenog džepa. Obećavam ti.

Strong se nije micao. Hariman je stao ispred njega.

— Pitam te Džordže, da li se isplati upropastiti jedan poduhvat ovakvih razmera iz čisto etičkog razloga?

Strong je uzdahnuo i rekao. — Kad dođe vreme naplati od našeg novca...

— Ti si duša od čoveka! Ali ja ću to platiti od sopstvenog novca, rekao sam.

— Ne, od firminog novca. Ako smo se upetljali zajedno u sve to, onda ostajemo tako do kraja.

— Dobro, ako tako želiš.

Hariman se okrenuo svom stolu i seo. Dugo vremena niko nije progovorio ni reč. Zatim je sekretarica najaviila Diksona i Entenzu.

— Pa, Džek — rekao je Hariman — da li se sada osećaš malo bolje?

— Ne, zahvaljujući tebi. Morao sam da se izborim za ono što sam pustio u etar, a nešto je bilo i čisto piratstvo. Bio je očekivan televizijski prenos iz samog broda.

— Nemoj mi zanovetati oko toga! Rekao sam ti da nismo mogli da opteretimo brod nikakvom dodatnom težinom, ovog puta. Ali biće drugo putovanje, pa treće... Tvoja koncesija će vredeti čitavo bogatstvo.

Dikson je pročistio grlo.

— O tome smo hteli da se dogovorimo, Delose. Zato smo i došli. Kakvi su tvoji planovi?

— Planovi? Nastavljamo, Dene! Les, Koster i ja idemo na drugo putovanje. Osnovaćemo tamo stalnu bazu. Možda će Koster i ostati. U trećoj turi ćemo poslati pravu koloniju: nuklearne inženjere, inženjere rudarstva, inženjere komunikacija. Osnovaćemo Lunagrad, prvi grad na drugoj planeti.

Dikson je zamišljeno gledao. — Kada će to početi da se isplaćuje?

— Šta podrazumevaš pod »isplaćuje«?

Da li želite da vam vratim uloženi kapital ili želite da vidite kako vam on donosi profit? Ja to mogu preseći na bilo koji od ova dva načina. Kako god vi želite.

Entenza je nameravao da kaže da on želi da povuče svoj ulog, ali ga je Dikson preduhitrio.

— Profit, naravno. Kapital je već uložen.

— Odlično!

— Ali, ja ne vidim od čega ti konkretno očekuješ profit. Svakako, Lekroa je obavio let i bezbedno se vratio. To je velika čast za sve nas. Ali, gde tu ima dobitka?

— Daj žitu vremena da sazri, Dene. Da li ti ja izgledam zabrinuto? Šta su naši dobici — Hariman je nabrajao na prste — prava na snimanje, radio, televiziju...

— To sve ide Džeku.

— Pogledaj u ugovor. On ima koncesiju, ali plaća firmi, odnosno svima nama za to.

— Zaveži, Džek!— viknuo je Dikson, pre nego što je Entenza uspeo da progovori, a zatim se obratio opet Harimanu.— I šta još? To nas neće izvući iz škripca.

— Andosmani menica. Montijevi momci već uveliko rade na tome. Dobici od najvećeg bestselera: angazovao sam jednog čuvenog pisca i jednog stenografa koji prate kapetana na svakom koraku. Pa franšize od prve i jedine svemirske linije.

— Od koga?

— Dobićemo ih. Kemes i Mongomeri su baš sada u Parizu i rade na tome. Danas poslepodne ću im se i ja pridružiti. Povezaćemo ove franšize sa onima s drugog kraja čim budemo tamo stvorili stalnu koloniju, bez obzira na to koliko će ona biti mala. Biće to autonomna država Mesec, pod pokroviteljstvom UN i ni jedan brod neće moći da se spusti ili poleti sa njene teritorije bez njenog odobrenja. Pored toga, imaćemo pravo da tražimo franšize od desetak drugih preduzeća za različite svrhe, i da ih oporezujemo, naravno, čim osnujemo Gradsku korporaciju Lunagrada pod zakonskim uslovima države Mesec. Prodavaćemo sve osim vakuuma, pa čak i njega, u eksperimentalne svrhe. I ne zaboravi: još uvek imamo jedno veliko nedodirnuo parče. Suverenitet kao države pripada nama. Mesec je velik.

— I tvoji su apetiti prilično veliki, Detase — rekao je Dikson suvo.— Sta je stvarno sledeći potez?

— Prvo ćemo dobiti vlasništvo potvrđeno od UN. Savet bezbednosti u tajnosti zaseda. Skupština se sastaje večeras. Stvari će se ubrzo iskristalisati i zato moram biti tamo. Kad UN odluče, a hoće sigurno, da njihova korporacija koja ne vuče profite ima jedino stvarno pravo na Mesec, onda ja počinjem posao. Sirota, mala, slaba korporacija bez profita, priznaće čitav niz stvari nekim jakim, pravim korporacijama da joj ove za uzvrat pomognu da osnuje laboratoriju za fizička istraživanja, astronomsku opservatoriju, lunografski institut i još mnogo drugih potpuno neekonomičnih ustanova. To je sve u međuvremenu, dok mi ne osnujemo stalnu koloniju sa njenim sopstvenim pravnim sistemom. Tada ćemo...

Dikson je nestrpljivo odmahnuo rukom.— Nije važno šta ćemo onda, Delose. Poznajem te dovoljno dobro i dugo da znam da ćeš iskoristiti sve moguće prilike. Ali, ja te pitam šta sada, u ovom trenutku treba konkretno preduzeti?

— Eh? Moramo izgraditi drugi brod, efektivno veći. Koster je počeo konstrukciju katapultu. Pomoću njega ćemo lansirati brod u orbitu oko Zemlje. Taj brod ćemo koristiti za snabdevanje gorivom drugih brodova,— nešto slično kao vasijska stanica, ili kao energetski satelit.

— To će, čini mi se, biti skupo.

— Biće. Ali, ne brini. Imamo na desetine malih poslova koji će nam donositi novac dok ćelu konstrukciju ne izgradimo na komercijalnoj bazi, a onda ćemo prodavati. Ili ćemo prodavati i ranije. Prodaćemo i za 1.000 dolara ono što smo prodavali za 10.

— I ti očekuješ da ćeš izgurati sve dok preduzeće kao celina ne bude likvidno? Moraš shvatiti, Delose, cela se ova stvar neće isplatiti dogod ne budeš imao brodova koji će leteti između Zemlje i Meseca, redovno. I tek kad počneš naplaćivati teret i putnički prevoz u gotovom novcu. Šta ima na Mesecu za prevoženje i ko bi to platio?

— Dene, zar ti ne veruješ da ima? Ako ne veruješ, zašto si onda ovde?

— Ja verujem u to, Delose, ili bolje rečeno, verujem u tebe. Ali hoću da znam kakav je dalji raspored? Kakav ti je budžet? Sta je glavni predmet trgovine? I, molim te, nemoj mi spominjati dijamante, mislim da sam shvatio u čemu je caka.

Hariman je gledao u svoju cigaretu nekoliko trenutaka.

— Ima jedan vredan artikal koji moramo pažljivo negovati.

— Šta je to?

— Znanje.

Entenza je šmrknuo. Strong je bio izne nađen. Dikson je klimnuo glavom.

— To ću kupiti. Znanje uvek nešto vredi za čoveka koji zna da ga iskoristi. Slažem se da je Mesec gde se novo znanje može naći. Pretpostavljam da se može uraditi, da se sledeća tura isplati. Kakav ti je budžet i vremenski raspored za to?

Hariman nije odgovorio. Strong je pažljivo ispitivao njegovo lice. Za njega, Hari manovo pokeraško lice nije moglo da sakrije tajnu: znao je da je njegov partner sateran uza zid. Nervozno je iščekivao kako će se stvari razvijati, ali je u duši bio spreman da podupre Harimanovu igru. Dikson je nastavio.

— Prema svemu ovom kako si nam to sada izneo, Delose, meni je savršeno jasno da ti nemaš dovoljno novca za sledeći korak i ne znaš odakle bi ga mogao dobiti. Ja verujem u tebe, Delose i još na samom početku sam ti rekao da mislim da novi poslovi ne treba da propadnu. Spreman sam da uđem sa jednom petinom uloga.

Hariman je zinuo. — Vidi — rekao je bez uvijanja — ti već imaš Džekov ulog, zar ne?

— Ja ne bih to tako nazvao.

— Ali ti si imao njegovo pravo glasa. To nam je svima bilo jasno.

— To nije tačno — pobunio se Entenza. — Ja sam nezavistan. Ja...

— Ti si, Džek, običan lažov — rekao je Hariman.— Dene, ti već sada imaš 50%. Po sadašnjim pravilima, ja odlučujem u slučaju da ne možemo da postignemo većinu, što mi daje mogućnost kontrole samo dok je Džordž uz mene. Ako ti prodam još jedan ulog, ti ćeš imati 3/5 glasa i ti si šef. Da li je to pogodba koju tražiš?

— Delose, kao što sam već rekao, ja imam poverenja u tebe.

— Ali bi bio srećniji da si sam gazda. E, pa to ti neću dozvoliti. Pre ću pustiti da svemirski put — pravi svemirski put sa utvrđenim polascima — čeka još nekih 20-ak godina, nego što ću se s tim složiti. Radije ću pustiti da svi propadnemo i da živimo samo od slave nego da ti to omogućim.

Moraćeš da smisliš neki drugi plan.

Dikson nije ništa odgovorio. Hariman je ustao i počeo da seta. Stao je ispred Diksona.

— Dene, kad bi ti stvarno mogao da razumeš o čemu se u suštini ovde radi, ja bih ti drage volje dozvolio da imaš kontrolu. Ali, ti to ne razumeš. Ti sve ovo vidiš samo kao još jedan način da zaradiš novac i stekneš moć. Spreman sam da te pustim da se obogatiš, ali pod uslovom da ja zadržim kontrolu. Ja želim da vidim kako se ove stvari razvijaju, a ne kako se razvodnjavaju. Ljudski rod kreće prema zvezdama — i ta avantura će otvoriti nove probleme. U poređenju sa tim atomska energija je prava dečija igračka. A mi smo zato pripremljeni kao devica za ljubav. Ako se ne vodi veoma pažljivo, ona će se prokurvati. Ti ćeš je na to naterati, ako ti do zvolim da imaš odlučujući glas — jer ti to ne razumeš!

Duboko je udahnuo i nastavio. — Bez bednost, na primer. Da li znate zašto sam ja dozvolio da Lekroa upravlja tim brodom umesto mene? Zar ti misliš da sam se ja uplašio? Nisam! Želeo sam da se bezbedno vrati. Nisam želeo da ideja o vasijskim putovanjima zadobije još jedan udarac. Znaš li zašto moramo držati monopol još nekoliko godina? Zato što će ubrzo svaki tajtaj i njegov brat poželeli da izgradi mesečev brod. Sada je svima jasno da je to moguće. Sećate li se prvih dana letenja? Posle Lindberga svaki samozvani pilot je želeo da preleti okean. Neki su čak i decu vodili sa sobom. A, mnogi su završili u moru. Avioni su stekli reputaciju da su opasni. Sledećih godina, jedan tako visoko stručan posao, kao što je avionski saobraćaj, toliko je zinuo na novac, da nisi mogao ni jedne novine da otvoriš, a da ne pročitaš vest o nekoj novoj avionskoj nesreći.

— Nama se to neće dogoditi. Ja to neću dozvoliti. Svemirski brodovi su suviše veliki i skupi. Ako i oni steknu glas da nisu bezbedni, možemo dići ruke od svega. Ja pratim stvari i hoću da ih držim pod svojom kontrolom.

Zastao je.

Dikson je malo sačekao, pa je rekao.

— Kazao sam da verujem u tebe, Delo se. Koliko ti novaca treba?

— Da? Pod kojim uslovima?

— Na priznanicu.

— Na priznanicu? Je si li to rekao?

— Želeo bih neko obezbeđenje, naravno.

Harirnan je opsovao.— Znao sam da postoji neka zamka u svemu ovom. Ali, ti vraški dobro znaš da sam ja u ovaj posao uložio sve što sam imao.

— Imaš osiguranja. I to nekoliko polisa, koliko je meni poznato.

— Da, ali one sve glase na ime moje žene.

— Čini mi se da si jednom prilikom nešto rekao Džeku na tu temu — odgovorio je Dikson. — Slušaj, koliko te ja znam, ti sigurno imaš bar jedno osiguranje ili nešto slično što štiti gospođu Hariman i obezbeđuje je da ne izgubi svoju malu kuću.

Hariman je uplašeno upitao. — Kad dospeva isplata po priznanici?

— Kad se budemo rastali. Ja želim klauzulu o nebankrotstvu, naravno.

— Zašto? Takva klauzula nema pravnu valjanost.

— Ali, će je imati kad si ti u pitanju, zar ne?

— Hmrn... da.

— Onda vadi svoje polise i vidi koliki iznos može da se ispiše.

Hariman ga je pogledao, naglo se okrenuo i otišao do svog sefa. Vratio se sa povećom hrpom. Sabrali su sve. Bila je to pozamašna suma za to vreme. Dikson je proverio podatke iz svoje beležnice i rekao.

— Jedno osiguranje nedostaje. Suma nije zanemarljiva. Mislim da je to polisa Severno-atlantskog osiguravajućeg društva.

Hariman je u neverici buljio u njega.

— Prokletstvo — promrmljao je — moraću da otpustim svog poverljivog čoveka.

— Ne — rekao je Dikson blago — ove informacije nisam dobio iz tvog preduzeća.

Hariman je otišao do sefa i doneo i tu polis. Stavio je na gomilu.

Strong je najzad progovorio. — Da li želite i moje, gospodine Dikson?

— Ne — odgovorio je Dikson — neće biti potrebno, Džordže.

Pažljivo je savio polise i stavio ih u džep.

— Ovo ću ja čuvati, Delose. Trudiću se da se premije naplaćuju. Obračunaću ti to, naravno. Možeš poslati priznanicu i formulare o prenosu nosioca polisa u moju kancelariju.

Izvadilo je jedan papir. Bila je to potvrda koju je on već ranije napisao na pun iznos svih polisa.

Hariman je pogledao u nju. — Ponekad se pitam — rekao je polako — ko ovde koga prelazi?

Pružilo je potvrdu Strongu. — Brini o ovome, Džordže. Ja idem za Pariz. Poželite mi sreću.

Izjurio je iz kancelarije.

Strong je gledao u zatvorena vrata, pa u Diksona.

— Ovo bi trebalo da pocepam — rekao je.

— Nemoj to raditi — posavetovao ga je Dikson. — Vidiš, ja stvarno verujem u njega. Da li si čitao Karla Sendburga, Džordže?

— Ja ne čitam mnogo.

— Pročitaj ga jednom. On ima jednu priču o čoveku koji je pustio glas da je u paklu pronađena nafta. Uskoro, svi su krenuli u pakao u nadi da će se obogatiti. Čovek ih je posmatrao kako odlaze, pa je zavrteo glavom i rekao »Posle svega, u ovom nečeg mora biti« — pa je krenuo i on za njima.

Strong je ćutao. Najzad je rekao. — Ne shvatam u čemu je poenta.

— Stvar je u tome da ja želim da zaštitim sebe ako to bude potrebno, Džordže. Trebalo bi da to i ti učiniš. Delos može početi da veruje u sopstvene glasine. Kao u dijamante, recimo. Hajdemo Džek.

12

Sledeći meseci bili su tako ispunjeni kao i period pre poletanja »Pionira«, koji je sada, pun časti, stajao u Institutu Smit. Jedan stručni tim i veliki broj radnika radili su na katapultu. Druga dva tima su se bavila izradom dva nova broda — »Majski cvet« i »Kolonija«. Treći brod je bio na projektantskim stolovima. Ferguson je bio glavni inženjer za sve ovo. Koster, kome je još uvek pomagao Džek Berkli, je bio glavni konsultant i radio je gde je želeo i za šta se sam odlučio. Kolorado Springs se naglo razvijao, kao i naselja Denver i Trinidad, pa su skoro sasvim okružili Petersonovo polje.

Hariman je bio stalno zauzet. Sve veća eksploatacija prava i promocija oduzimali su mu osam dana u nedelji, ali pored Kemensa i Mongomerija i sa malo spavanja, on je često uspevao da dojuri do Kolorado Springsa i da sve prodiskutuje sa Kosterom.

Lunograd, bilo je odlučeno, biće osnovan već u sledećem odlasku. »Majski cvet« je bio konstruisan za težinu ne samo sedam putnika, već i za prevoz vazduha, vode i hrane u količinama koje bi bile dovoljne do dolaska sledećeg broda. Živeće u posebno konstruisanom staništu od aluminijuma, hermetički zatvorenom, pod pritiskom i zakopani pod mesečevu površinu.

Izbor četiri novih putnika dao je mogućnost za još veći javni publicitet i još življu prodaju. Hariman je insistirao da to budu dva bračna para koje će izabrati naučna organizacija. Ovo je dovelo do nekoliko brzih venčanja, i još bržih razvoda, kada je izbor objavljen.

»Majski cvet« je bio maksimalno velik koliko su kalkulacije dozvoljavale da se može lansirati sa katapultu u orbitu oko Zemlje. Pre njegovog lansiranja, druga četiri broda bi mu prethodila. Bili bi skoro iste veličine, ali to ne bi bili svemirski brodovi, pre bi se mogli nazvati tankerima.

Najpreciznijim balističkim proračunima, oni će biti lansirani u istu orbitu i na isto mesto. Tamo će se i »Majski cvet« sastati sa njima i preuzeti njihovo gorivo za dalji put.

To je bio najriskantniji deo celog projekta. Ako četiri tankera budu mogla da se spoje, Lekroa bi koristio malu manevarsku mogućnost i doveo svoj brod uz njihov bok. Ali, ako ne uspe — onda će nastaviti beskonačni put u svemir.

Radaru je dat zadatak da spoji tankere. Prvi tanker bi bio jednostavno opremljen, dok bi drugi imao robota koji mora da namirise prvog i da se zakači za njega uz pomoć raketne mašine, koristeći najmanje vektore za spajanje. Treći bi se pripojio na prva dva, a četvrti na celu grupu.

Lekroa ne bi trebalo da ima problema, ako bi plan pravilno funkcionisao.

13

Strong je želeo da pokaže Harimanu izveštaj o prodaji Hariman i Strong automatskih kućnih prekidača. Hariman je odgurne Strong mu ga je opet gurnuo pod nos.

— Bilo bi bolje da počneš malo i ovim stvarima da se baviš, Delose. Neko u ovoj kancelariji mora da brine o pritanju novca — novac koji bi bio samo naš, ili ćeš na kraju prodavati jabuke na uglu ulice.

Hariman se zavalio u stolicu i stavio ruke na potiljak.

— Džordže, kako možeš tako da govoriš na jedan ovakav dan? Zar ti u svojoj duši nemaš ni malo smisla za poeziju? Zar nisi čuo šta sam rekao kad sam ušao? Randevu se ostvario! Tanker broj jedan i dva su spojeni kao sijamski blizanci. Mi krećemo za manje od nedelju dana.

— Možda. Ali, posao mora da teče.

— Ti se brini o tome. Ja imam sastanak. Kad je Dikson rekao da će doći?

— Odmah.

— Dobro — Hariman je nervozno grizao kraj svoje cigarete.

— Znaš, Džordže — nastavio je. — Nije mi više žao što nisam išao prvi put. Bar ću sada ići. Ja sam tako nestrpljiv, kao kakav mladoženja, i isto tako srećan.

Dikson je ušao sam, bez Entenze što se nije dogodilo već dugo. Rukovao se.

— Jesi li čuo novosti, Dene?

— Džordž mi je rekao.

— Tu smo, ili skoro. Još samo nedelju dana, manje ili više, ja ću biti na Mesecu. Jedva mogu da verujem u to.

Dikson je ćutke seo. Hariman je zaneto nastavio.

— Zar mi nećeš ni čestitati? Čoveče, ovo je zaista veliki dan!

— Delose, zašto ideš? — upitao je tiho Dikson.

— Šta? Ne postavljaljaj glupa pitanja. To je ono zbog čega sam sve ovo i radio.

— To nije glupo pitanje. Pitao sam te zašto ti ideš? Četiri kolonista imaju svoje naučne razloge i svaki je potpuno opravdan. Lekroa je pilot, Koster je čovek koji je zamislio stalnu koloniju. Ali, zašto ti ideš? Kakva je tvoja funkcija?

— Kakva je moja funkcija? Pa ja sam čovek koji je omogućio da se sve to sprovede. Kad već budemo tamo, trebaće nam novi gradonačelnik, po imenu Hariman. Izvoli, zapali cigaretu, prijatelju. I nemoj zaboraviti da glasaš za mene.

Nasmejao se veselo. Dikson je ostao ozbiljan. — Nisam znao da nameravaš i da ostaneš tamo.

— Pa to nije još odlučeno. Ako dobijemo u vremenu, možemo sačuvati dovoljno namirnica da bismo mogli ostati do sledećeg dolaska. Neću vam valjda nedostajati.

Dikson ga je pogledao pravo u oči. — Delose, ja te ne mogu pustiti da ideš.

Hariman je bio tako zaprepašćen da u prvi mah nije mogao ni da progovori. Naj zad je jedva rekao.

— Nemoj se šaliti, Dene. Ja idem!

Dikson je odmahnuo glavom. — Ne smem to da dozvolim, Delose. Suviše sam duboko zagazio u sve ovo. Ako ti odeš i ne što ti se dogodi, ja ću sve izgubiti.

— Pa to je glupo. . Ti i Džordž ćete jednostavno nastaviti i to je sve.

— Pitaj Džordža!

Strong nije hteo ništa da kaže, ali se nije ustručavao da pogleda Harimana pravo u oči. Dikson je nastavio.

— Ne pokušavaj da se izvučeš iz svega ovoga, Delose. Ova avantura — to si ti. Ako se ti ubiješ, cela stvar će propasti. Ja ne kažem da će vasijski letovi propasti. To ne. Mislim da si svemu dao početnu snagu i da će se to nastaviti čak i sa manje sposobnim čovekom od tebe. Ali, što se tiče našeg preduzeća — naše Kompanije — ona će propasti. Džordž i ja ćemo morati sve da likvidiramo otprilike pola centa za dolar. Za toliko ćemo moći da prodamo naša patentna prava, jer opipljive imovine mi nemamo.

— Do đavola, sve vreme ste dobro znali da prodajemo neopipljive vrednosti.

— Ti si ta neopipljiva, a najveća naša vrednost, Delose. Ti si guska koja nosi zlatna jaja. Ja želim da te sačuvam dok ih nosiš. Ne možeš rizikovati svoju glavu u vasijskom brodu dok, sve ovo ne dovedeš do onog stepena da počne da pritiče profit. Tada će svaki sposobni menadžer, kao što smo Džordž ili ja, moći i bez tebe, da

preduzeće održi solventnim. Zaista tako mislim! Uložio sam i suviše da bih gledao kako ti to rizikuješ radi neke sopstvene fiksacije.

Hariman je ustao i vrhovima prstiju naslonio se na ivicu stola. Teško je disao.

— Ne možeš me zaustaviti — rekao je preteći. — Sve vreme si znao da ja nameravam da idem. Ne možeš me sada zaustaviti. Sve sile neba ili pakla ne mogu me sada zaustaviti.

— Žao mi je Delose — mirno je odgovorio Dikson — ali ja te mogu zaustaviti i to ću da uradim. Ako treba, mogu odvezati i brod napolju.

— Samo probaj! I ja imam bar toliko advokata koliko i ti, možda još i boljih.

— Bojim se da ćeš utvrditi da baš nisi više tako popularan u američkim sudovima, kao što si to ranije bio. Naročito otkad je Amerika otkrila da Mesec nije njen.

— Probaj, kažem ti! Ja ću te pobediti i oduzeću ti sva učešća koja imaš u našem preduzeću.

— Polako, Delose. Ne sumnjam da imaš neki plan kako bi mogao da izvučeš osnovna prava Kompanije od mene i Džordža, ako to resiš. Ali, to neće biti potrebno. Niti će biti potrebno da ja odvezujem brod. Ja, baš kao i ti želim da se taj let ostvari. Samo što ti nećeš biti u brodu, jer ćeš sam odlučiti da ne pođeš.

— Ja ću sam odlučiti? Da li ti ja zaista izgledam tako blesav?

— Ne, naprotiv.

— Zašto onda ne bih išao?

— Zbog ove priznanice, na primer, koju držim. Hoću da je naplatim.

— Šta? Nije vreme...

— Nije, ali ja želim da budem siguran da ću je naplatiti.

— Pa, gluperdo, ako se ja ubijem, naplatićeš je brže nego ikad.

— Misliš? Grešiš, Delose! Ako se ubiješ — na putu za Mesec — ja neću dobiti ni prebijene pare. Konsultovao sam se sa svim kompanijama koje su ti izdale polise osiguranja. Sve su napustile klauzule koje pokrivaju eksperimentalne letove još od vremena prvih aviona. U svakom slučaju, svi će mi osporavati pravo i nateraću me da se sudimo, ako ti samo staviš nogu u taj brod.

— Ti si ih na to nagovorio.

— Smiri se, Delose. Sigurno da sam ih pitao, tražio sam potpuno zakonit način da zaštitim sopstvene interese. Ne želim da naplatim

tu priznanicu — ni sada, ni posle tvoje smrti. Ja želim da je ti otkupiš svojom sopstvenom zaradom, tako što ćeš ostati ovde i brinuti se o ovoj našoj Kompaniji sve dok ne bude potpuno stabilna...

Hariman je ugasio svoju cigaretu koju samo što je bio zapalio i bacio je u korpu za otpatke. Promašio je.

— Baš me briga ako izgubiš. Da ih nisi čačkao svi bi platili bez reči.

— Ali, to je otkrilo slabu stranu u tvojim planovima, Delose. Ako svemirski put postane uspešan, polisa će morati da se protegne i na osiguranje bilo gde.

— Do vruga, bar jedna od njih važi i sada. To je Kompanija N. A. Mutual.

— Video sam je i pročitao šta oni nude. I to je samo prividno, sa uobičajenim izostavljanjem klauzule. Ne, osiguranja se moraju ponovo zaključiti i to sve vrste osiguranja.

Hariman je zamišljeno ćutao. — Moram to lično da pogledam. Džordže, pozovi Kemensa, Možda ćemo morati da osnujemo naše sopstveno osiguravajuće društvo.

— Ostavi sad Kemensa — rekao je Dikson. — Poenta je u tome da ti ne možeš ići na taj put. Ima još mnogo poslova koje moraš ovde da obaviš.

Hariman ga je pogledao.

— Tebi još uvek ne dopire do mozga da ću ja da idem? Odveži brod ako možeš! Čak i policajce da postaviš, ja ću unajmiti teroriste da ih uklone, pa i tebe.

Dikson je izgledao ožalošćen. — Teško mi je što moram da ti kažem, ali ti ćeš biti zaustavljen, čak i ako ja ne budem živ.

— Kako?

— Tvoja supruga!

— Šta ona ima veze s ovim?

— Spremna je da zahteva da ostaneš, jer je saznala za osiguranja. Kada čuje da nećeš da odustaneš, predaće te sudu i tražiti naplatu.

— Ti si je nagovorio!

Dikson se kolebao. On je znao da je Entenza iz pakosti nešto prišapnuo gospođi Hariman, ali je smatrao da trenutno nije nužno da se stvari zaoštravaju na ličnom planu.

— Ona je i sama dovoljno pametna da se pozabavi tim stvarima.

— Oboje ću vas pobediti! — Hariman je stao kraj prozora, leđima okrenut Diksonu, i zagledao se napolje. Bio je to pravi prozor, a on je oduvek voleo da gleda u nebo.

Dikson je prišao i stavio mu ruku na rame.

Ne uzimaj to toliko k srcu, Delose — blago je rekao. — Niko ne pokušava da ti oduzme tvoj san. Ali ne možeš ići baš sada. Ne možeš nas ostaviti. Mi smo isuviše povezani i ti si dužan da guraš sa nama dok ne bude sve urađeno.

Hariman nije odgovorio. Dikson je nastavio. — Ako ne osećaš nikakvu odgovornost ili obavezu prema meni — dobro! Ali, šta je sa Džordžom? On je bio s tobom, a protiv mene, kad mu to nije bilo ni malo lako. I sada je svestan da ga guraš u propast, što je sigurno ako ne dovršiš ovaj posao. Zar ćeš i njega tek tako da prepustiš sudbini?

Hariman se naglo okrenuo. Ignorisao je Diksona, ali je pažljivo pogledao u Stronga.

— Šta ti kažeš, Džordže? Da li i ti misliš da treba da odustanem?

Strong je kršio ruke i jezikom prešao preko suvih usana. Najzad je pogledao u njega.

— Što se mene tiče, sve je u redu, Delose. Uradi kako misliš da je najbolje.

Hariman ga je dugo netremice gledao. Izgledalo je da će zaplakati. Zatim je promuklo rekao.

— Dobro, kučkini sinovi, dobro. Odustaću.

14

Veče je bilo prekrasno, jedno od čestih u ovim planinama, pošto je dan protekao s olujom i grmljavinama. Katapult se podizao uz liticu planine, poduprt nosačima sa strane. Na sadašnjem kosmodrumu, još uvek neraščisćenom od gradnje, Hariman se, u društvu sa uglednim zvaničnicima, opraštao od putnika i posade »Majskog cveta«.

Grupa je došla do same rampe katapultu. Nije bilo potrebno da se drže daleko od broda. Mlazne motore će pustiti u pogon tek na vrhu planine.

Dikson i Strong, zajedno zbog društva i uzajamne podrške, stajali su naslonjeni na ivici prostora koji je bio ograđen za putnike i gledaoce. Posmatrali su Harimana kako se oprašta od onih što odlaze.

— Do viđenja, doktore. Čuvaj ga, Dženet! Ne daj mu da gleda u mesečeve devojke!

Videli su ga zatim kako prisno razgovara sa Kosterom i tapše ga po ramenu.

— Drži se odlično, zar ne? — Šapnuo je Dikson.

— Možda je trebalo da pustimo da ode — odgovorio je Strong.

— Šta? Gluposti! On nam je potreban ovde. U svakom slučaju, osigurano mu je mesto u istoriji.

— Njemu nije stalo do istorije. — rekao je Strong ozbiljno. — On je jednostavno že leo da ide na Mesec.

— Pa, do vraga, neka ide na Mesec... Čim završi posao. Posle svega, to je njegov posao. On ga je započeo.

— Znam.

Hariman se okrenuo i video ih. Prišao im je.

— Ne saginjite glavu — rekao je veselo.

— Sve je u redu. Ići ću sledećeg puta. Do tog vremena ću sve srediti, videćete.

Okrenuo se prema »Majskom cvetu«.

— Divno izgleda, zar ne?

Spoljna vrata su već bila zatvorena. Sa kontrolnog tornja treperila su svetla za polazak. Sirena je zaurkala.

Hariman je prišao korak ili dva bliže.

— Evo ga, polazi!

Bio je to uzvik iz gomile. Veliki brod je polako kretao, povećavajući brzinu, sve se više bližio vrhu planine. Izgledao je sasvim mali kad se odvojio i poleteo u nebo a zatim se eksplozija svetlosti raširila iz njegovog repa. Mlazni motori su se pokrenuli.

Zatim je bio samo svetla tačka na nebu, vatrena lopta i onda — ništa više. Otišao je na svoj sastanak sa tankerima.

Gomila se povukla prema zapadnoj strani platforme kako se brod penjao uz planinu. Hariman je ostao sam gde je i stajao, a ni Dikson i Strong se nisu pomerili. Hariman je bio sasvim usamljen. Nije bio svestan prisutnosti druge dvojice. Zaneto je gledao u nebo.

Strong ga je posmatrao i tiho šapnuo Diksonu.

— Jeste li čitali Bibliju?

— Malo.

— Tako je sigurno izgledao Mojsije dok je gledao prema Obećanoj zemlji!

Hariman je odvojio oči od neba i ugledao njih.

— Vi ste još ovde, momci — rekao je. — Idemo! Posao nas čeka.

R. Durman

PUT U SREDIŠTE GALAKSIJE

Pokojnik se osećao blesavo. Zapravo, u tom trenutku još nije bio pokojnik, nego umirući i čula su mu bila izoštrana. Svi zvučni planovi slivali su se u jedan i on je podjednako dobro čuo i razumeo sveštenika koji mu je čitao molitvu iznad glave, i porodicu koja je jecala i uzdisala u uglu sobe, i uličnu vrevu napolje. Kombinacija je bila apsurdna i smešna. Hteo je da se nasmeje, ali put impulsa od mozga do krajeva usana više nije bio prohodan.

— Gospodine oče pope, — pitala je njegova žena — da li da upalim sveću?

— Bog s tobom — odgovorio je sveštenik posle poslednjeg »amin«, — kako da upališ sveću kad je pokojnik još uvek živ?

— Neće dugo — prokomentarisao je lekar.

— Deset, petnaest minuta u najboljem slučaju.

Sveštenik dozvoli sebi smrtni greh mržnje, a u pogledu koji je uputio lekaru bilo je i više od toga.

— Nepoznati su putevi gospodnji...

— Može biti, — prihvatio je lekar rukavicu — ali ja mu više od dvadeset minuta ne dajem.

Da je organizam mlađi i neistrošen, ne bi rekao ništa, ali ovako... Najviše dvadeset i pet minuta.

— Zašto tako malo? — pitala je žena. — U poslednjih šest meseci je smanjivao pušenje. Dve kutije na tri dana.

— Nisu u pitanju pluća — odrečno je odmahnuo glavom lekar pripaljujućigaretu. — Sve drugo jeste, ali pluća nikako. Čista prirodna smrt, nikotin i prateće smole nemaju s tim nikakve veze.

— Bože, — uzdahnu žena — kako li se on, sirotan, sada oseća?

Pokojnik (sada je već bilo jasno da se ne može nazad) htjede da je umiri izjavom kako stvar uopšte nije tako strašna kao što se misli, ali lekar preteče čak i njegovu nameru da progovori:

— Ne znam. Nikad nisam umirao.

— A gospodin doktor, — smejuljio se sveštenik, sav srećan što može da vrati loptu, — a gospodin doktor misli ipak da može da komentariše puteve gospodnje s autoritetom?

— Zbilja ne znam šta time mislite da kažete — odbrusi lekar. — Ovde imamo tipičan slučaj prirodne smrti, toliko tipičan da bi moj profesor patologije na njemu srušio bar dvadeset studenata.

— Ni Svevišnji ne bi kod njega prošao, čak ni na prijemnom ispitu?

— Ne znam šta ste se navrzli na mene — zamlatara lekar rukama, — nisam ja izmislio fiziologiju. A fiziologija je ovde svoje rekla, a očekivati od nje da tumači psihološke fenomene, u najmanju je ruku zlonamerno. Kao da očekujete od političke ekonomije, da vam kaže kako će se kotirati tekući slikarski pravac za tri stotine godina.

— Crkva za sobom ima više nego pišljivih tri stotine godina!

Tu žena (u ovom trenutku, sve više i više udovica) nije mogla da izdrži:

— Dosta! Čovek umire a vi vodite politiku!

— Molim vas — uvredeno se pobuni lekar — sveštenik je prvi krenuo sa provokacijama. Ja moram da branim nauku od srednjovekovnog mračnjaštva koje pokušava da se eksponira u ovom trenutku.

— Ćutite! On umire, razumete li? Nije mu pomogla ni ta vaša medicina, ni to što je bio član crkvene opštine! Ako imate imalo ljudskosti u sebi, pustite ga da umre bez vaših gluposti!

— Jeste, sada je medicina kriva što je on celog veka arčio jetru? Molim vas, nemojmo biti neozbiljni, bar ne u ovakvom trenutku...

— Prah je bio, prah će postati... — nadoveza se sveštenik miroljubivo.

— Čovek ne može ni da umre od vas!

Pokojnik pomisli kako mu je žena osica, ista ona koju je upoznao pre tridesetak godina. Čisto mu dođe da se pokaje zbog svih ljubakanja sa strane, optužbi koje je na njen račun izrekao pored kafanskog stola.

— A, neće valjati — čuo je (osetio?) glas (valjda glas) svog oca. — Dečko moj, nikako neće valjati! Svi mi po muškoj liniji smo se u času umiranja bavili uzvišenijim stvarima.

Pokojnik je bio zapanjen; lik (?) njegovog oca stajao je tu pored, ukoso, protivno zakonima gravitacije.

— Jeste, dečko dragi, ja sam, — nastavio je otac — mogu ti kazati da sam razočaran. Da li znaš kako je umirao deda Igor? Bilo mu teško, rak ga je pojeo celog, bolelo do zla boga, a on smogao snage

da izgovori poslednje reči. I to kakve poslednje reči, komšija se posle jeo živ još dvadeset godina iza toga. A ti? Poslednji minuti, a ti razmišljaš o rođenoj ženi. I još da razmišljaš, nego si sentimentaln.

— Druga vremena, drugi običaji, — proko mentarisala je druga (sen?).

— Tečo, i ti si ovde! — progovorio (?) je pokojnik.

— Kaži »fala bogu« što smo se iskupili — nastavljaio je otac neumoljivo. — Šta misliš, kako je onima što umiru bez kučeta i mačeta? Nemaju nikog da ih odvede sa ovog sveta, nego lutaju ko mačići u magli.

— Tačno je, znači, da pred smrt imaš priviđenja svojih najbližih...

— Slušaj, ako te ja sada zveknem po glavi, odmah ima da ti bude jasno ko je ovde priviđenje, a ko normalan!

— Nemoj tako, — pomirljivo se ubacio teča — dete je celog života bilo pod uticajem prirodnih nauka izdignutih nad postojanjem, ne može sad odjednom da razmišlja na drugi način...

— Mora! Svi mi po muškoj liniji smo u trenutku bili sposobni da promenimo mišljenje i okrenemo ćurak naopako, samo on izigrava Hamleta.

— Ne izigrava, nego pokušava da se snađe...

— To mu dođe na isto! Slušaj, sinak, da li si u trenutku odgledao film svog života? Činilo ti se da si u tunelu koji je beskrajno dugačak? Na kraju tunela bleštava svetlost? I zvona?

Pokojnik je klimnuo (glavom), čudeći se kako njegovom ocu polazi za rukom da jednostavnim rečima izrazi iskustva za koja je on mislio da su ako ne baš neopisiva, ona bar takva da zahtevaju dobar deo večnosti za priču.

— U tom slučaju, sinak, ti si definitivno umro. Nema više rezona da se zevzečimo na Zemlji. Hajde, polećemo?

— Kuda?

— Bože mi prosti, ovo moje dete kao da je još uvek živo.

— Nisi ni ti bio bolji, — opomenu ga teča — i ti si pokušavao da meriš stvari aršinom života. Sećaš li se kako si me pitao pošto špricer u večnosti?

Pokojnik tek tada opazi da ni on više nije tamo gde je bio (u krevetu) već da lebdi oko plafona. Telo (njegovo rođeno) koje je ležalo na krevetu sklopljenih očiju, bilo mu je smešno. Osetio je kako

mu je žao žene koja je ridala grleći njegove noge, lekar, sveštenik, rođaci — e, prema njima je bio ravnodušan. Hteo je da kaže ženi nekoliko utešnih reči, samo nije znao kako da uspostavi kontakt između svog novog stanja i sveta koji je ostavio. Otac i teča izgubili su oblik (nepostojan, lelujav, ali bar u konturama sličan negdašnjim telima), pretvorili se u strele čiste energije i (direktno kroz plafon) poleteli uvis. Morao je odmah za njima, ako nije želeo da ostane tu, gde mu se atmosfera već činila malo sumornom za njegov ukus. Nije imao vremena da se čudi, a i sve to učinilo mu se nekako normalno. Razvili su ogromnu brzinu, prolazak kroz atmosferu gotovo da nije ni osetio, našli su se u otvorenom svemiru i krenuli prema suncu. Hteo je nešto da pita, ali u obliku beskonačne tanke strele komunikacija izgleda nije bila moguća.

Bez obzira na brzinu, neko vreme je ipak prošlo, samo što on nije imao predstavu o njemu. Onda su, vrlo blizu sunca, skrenuli oštro ulevo, spustili se na užarenu loptu.

— Tako, — rekao je njegov otac, uzimajući konture svog bivšeg tela i sedajući na ključalu površinu srebrnog jezera. — Stigli smo kući.

— A šta nam je kuća? — pitao sam.

— Merkur, sinak. Oni koji su ga izabrali za dom uglavnom žive na tamnoj strani. Nagutali su za života sf literature u kojoj piše da ljudi mogu opstati samo na tamnoj strani.

— Nije nego snobizam. — umešao se teča — Pokušavaju da budu ljudi. A u obliku u kome smo sada, možemo da živimo usred sunčanog jezgra, pa da nam ne bude ništa.

— Meni se čini, — Pričao je otac — da je svetla strana Merkura najbolje mesto na svetu kad nisi opterećen telom. Imaš sve: boje, zvuk, pokret, miris...

— Ne verujem — reče pokojnik tužno. — Nije moguće da sam živio ceo život na Zemlji samo da bi na kraju ispunio neki krater na Merkur.

— Šta fali Merkur? — svadljivo upita otac.

— Ili je ovo neka međufaza...

— Ne verujem — primeti teča. — Mada se ovde među dušama o tome svašta priča. Nekome je lepo i ovo, nezadovoljnici kao ti putuju dalje. Samo, meni nije jasno zašto bi neko išao u drugi zvezdani sistem, kada ni u ovome ne možeš da se nauživaš dugo vremena.

Imaš neograničene mogućnosti. Uzmi, recimo, miris. U telesnom obliku, vezan materijom, ti imaš osnovna četiri mirisa : ružu, vanilu, limun i piri din. I njihove kombinacije. Sastav telesnog ne može da ti pruži više od toga.

Pokojnik povede pažnju o mirisima i pro žme ga val zadovoljstva.

— Vidiš? — reče teča. — A to je samo na ovom mestu. Nesputan telesnim, imaš neogra ničene mogućnosti kretanja. Doduše da omirišeš Merkur, potrebna je večnost. A gde su ostala čula? I ona koja nismo ni pretpostavljali kao moguća?

— I šta je to, nagrada ili kazna?

— Kako to misliš?

— To nama ne valja po muškoj liniji, — odmahnu lelujavom glavom otac, — samo bi da mislimo...

— Da li su ovi proživljaji postojećeg, — upusti se pokojnik — nagrada za to što smo preživeli život strpljivo, ništa ne osećajući, ili kazna za to što se u životu nismo potrudili da osetimo više? I kakve to veze ima šezdesetak godina života prema večnosti? Larveni stadijum, šta li.

— Ja tako ne razmišljam — reče teča — meni je dovoljno što mogu da uživam u čulima.

— Ima tu jedan, — umeša se otac — mrtav je desetak vekova ili tako nešto. Zove se Hamlet, hoćeš li da te upoznam s njim?

— I tebi je, tečo, ovo zbilja dovoljno?

— Šta ima lepše od spoznaje Postojanja?

— Ne znam, — reče pokojnik — videću. U kom pravcu odlaze nezadovoljnici?

— I za života sam probao da ga držim na uzdi, pa nije išlo — uzdahnu otac, ali pokojnik ga više nije čuo. Pretvoren u strelu, jurio je od sunca, smatrajući da je bilo koji pravac dobar kad određeni ne postoji. Smejuljio se svojim ze maljskim predstavama svemira. Nije baš očekivao da prolazi planete redom koji je učio u gimnaziji, ali je mislio da će bar uspeti nešto da prepozna, makar Jupiter sa crvenim mrljama ili Saturnov prsten. Nije naišao ni na šta od toga, čak više nije bio siguran da se nalazi u Sun čevom sistemu.

— Pozdrav tebi, Ajakse, vođo Mirmidona-ca, — čuo je prvo, a onda video energiju u ljud skim konturama. Zaustavio se.

— Mora da je neka greška... — počeo je da objašnjava kako nije Ajaks nego Rudolf, a onda spozna kako je bio i Ajaks. I još mnogo toga.

—Da, — reče mu sen, — sećanja na reinkarnacije dolaze tek kada dobro odmakneš od sunca. Ono te prigušuje. Oni koji se ne udalje, nikad i ne postanu svesni svojih bivših života.

—A misle da je egzistencija u kraterima svetle strane Merkura nešto!

—Nekima se to dopada — reče sen, za koju je pokojnik sada znao da je Damokle, vodič pa sa pod Trojom. — Bio sam neko vreme sa Agamemnonom. On egzistira nešto malo dalje od orbite Plutona, poseduje sećanje na bivše živote, ali mu je lepo tamo gde se nalazi i neće dalje da čačka.

—Agamemnon? Baš bih voleo da vidim matorog razvratnika...

—U jednom kasnijem životu ponovo je bio zajedno sa Jelenom, bio je njena ljubavnica, pošto je ona tada bila muškarac, a on muško.

Onda su se sreli i sada, posle života u dvadesetom veku, i rešili da ostanu zajedno.

—A ti?

—Ja? Bio sam sve i svašta. Čak neko vreme i bog, samo što Inke imaju glup običaj da svoje bogove ubijaju. Iako sam to znao od samog početka i živeo baš bogovski, nije mi bilo lako da legnem pod prvosvestenicki nož. Bila je tu kćer izvesnog Jauara Uskaka, koju mi je bilo teško da ostavim.

— Mada, ti titula ne nudi nikakvu garanciju. Šta meni vredi što sam bio jedan od bogatijih markiza u Parizu, kada se to događalo za vreme stogodišnjeg rata. Ceo život na konju, s mačem u ruci, spavanje u šatoru, hrana s kazana. U svom životu sa rođenom ženom nisam stigao da spavam više od tridesetak puta. Porodila se četrnaest puta, a ja sam siguran da u realizaciji potomstva nisam učestvovao sa više od 15 posto...

— Vidiš da se bolje ratovalo pod Trojom. Imali smo najbolje robinje, probrane đakonije, sve u smislu da vidimo kako je otadžbina uz nas. Kao rat, a u stvari izlet sa pevanjem i pucanjem, tek da se ne zaboravi zbog čega smo tu, jurišasmo jednom u mesec dana na trojanske kapije.

— Posle Homer napravio čuda od našeg za vitlavanja...

— I njega sam sreo tamo negde u sedamna estom veku, u Gruziji. U svakom životu bio je pisac, ali je samo kao Stendal uspeo da se pri bliži uspehu koji je doživeo sa Ilijadom.

— On Stendal? Bogati, zamalo da okinem u trećem gimnazije zbog slepca koji je pod Trojom ostao živ samo zato što se spandao sa mojom kuvaricom... Bio sam njome oženjen kasnije. Bili smo zajedno Hanibalovi slonovi u pohodu na Rim.

— Da, dosta toga se nakupilo. Preko dve stotine reinkarnacija.

— Ja sam imao više, jer sam uvek živeo kraće od proseka.

— Baš me interesuje šta me čeka u sledećem životu...

— Mislim da ga neće biti, Ajakse. Slušaj, pustiti nas u život sa ovolikim iskustvom, to ti je kao bacanje pirane u akvarijum sa zlatnim ribicama.

— Verovatno ćemo zaboraviti sećanje na bivše živote. Kao i obično. Kao što se i sada ne sećamo intervala u kojima smo bili bez tela.

— Da, bilo bi zgodno znati šta sada, jesmo li konačno dostigli nirvanu ili opet u život. A ako je opet, gde se deli.

— Sigurno ima veze sa udaljenošću od Sunčevog sistema. Hajde, letimo dalje. Nešto će se valjda desiti...

I leteli su, pretvoreni u beskonačne tanke trake energije. Obišli su nekoliko zvezdanih sistema, jurili dalje. Nijedan od njih nije stao da uzme na sebe oblik za komunikaciju; teško bi im bilo da priznaju besmislenost ovakvog jurcanja kosmosom, bez putokaza koji bi rekli šta dalje.

Nešto im je jurilo u susret, svetio i tanko kao oni sami. Onda je to nešto poprimilo telesne konture.

— Stani, životinjo! Stani, pasji sine, da ti ja pokažem!

Stali su.

— Ovaj me je verovatno pobrkao sa nekim — reče Damokle, vodič pasa pod Trojom. — Jeste da sam u prošlom veku bio životinja, ali nisam bio pas nego sveta krava.

— Ne prepoznajete me, gospodine barone? — pitao je došljak. — Vaše baronstvo ne može da se seti moje malenkosti? Gospodin baron od Hožica u Češkoj nema pojma ko sam?

— Ne sećam se da sam imao čast, — odgovori pokojnik načinom pomenutog barona.

— Ne? Dozvolite da podsetim vaše baronstvo; petak, 13. avgust 1234, leta gospodnjeg.

— Avgust 1234? Da, sećam se tog perioda... Bilo je to posle misije koju sam obavio uz Vatikan. Odmarao sam se posle dva meseca u svom zamku izbegavajući kontakte...

— Izbegavajući kontakte, vaše baronstvo? Naprotiv, gospodine barone, naprotiv. Ne samo da niste izbegavali kontakte, nego ste, štaviše, jurili za mnom. Ganjali smo se ceo dan oko potoka, a onda ste konačno sprovedi svoju gnusnu nameru u delo. Samo, slučajno, žrtva vaše svireposti nisam bio ja nego izabranica mog srca.

Pokojnik napreže sećanje, u ovom obliku se ništa nije zaboravljalo.

— Trinaesti avgust, sećam se. Vi lupate, ceo dan sam proveo u lovu na kuniće i nikakav potok. .. Čekajte, osim ako ste vi...

— Na žalost, — odgovori došljak — nisam bio medved. Da sam bio medved, lov bi se drukčije završio po gospodina barona. Ovako, kao kunić, mogao sam samo da bežim. I onda, kada me je gospodin baron već toliko jurio, zašto nije odapeo strelu u mene, već u moju Elra?

— Verujte mi, uopšte nisam primetio da se radi o dva kunića. Jednostavno sam gađao prvog koji je izleteo iz živice. Žao mi je...

Ja sam mnogo toga oprostio ljudima. Oprostio sam Magbetu što me je ubio na spavanju, oprostio sam Kevi Pisti što mi je oteo ženu, oprostio sam čak i Kazanovi što mi je napravio dete i izgubio se ostavljajući me na milost i nemilost mužu, jednom od najboljih Dželata u Minhenskoj gildi. Mnogo toga sam oprostio, ali tebi ne!

— Žao mi je...

— Ceo svoj život kunića proveo sam u traženju svog mesta u rupama, jedva stekao pravo da se tučem za Elra, izašao kao pobednik u sto borbi, a onda, pre nego što smo se sparili, gospodin baron potegne strelu.

— Rekao sam da mi je žao...

— A znaš li zbog čega neću da ti oprostim? Tog dana imao si za ručak pastrmke. Pa ako nisi hteo da pojedješ lovину, zašto je nisi dao slugama? Ne, ti si hteo da ubiješ, posle ti nije bilo važno. Šta misliš kako sam se osećao gledajući tvoje pse kako proždiru moju ženku pre nego što je izdahnula...

— Vi nikada niste bili lovac?

— Jesam, često sam lovio. To me je i bolelo više od svega, kada bih ponovo došao u ovo stanje. Znaš li kako je grozno sećati se života u kome sam izgubio Elra, a onda shvatiti da sam kao čovek činio i gore stvari od onih zbog kojih tebe mrzim?

— Ajakse, — vrisnuo je (na neki način, svakako) Damokle, vodič pasa pred Trojom — on se seća i svojih međuživota!

— Tačno, primeti pokojnik. Došao je iz onog pravca.

— Kako da se ne vratim, kad sam konačno sreo osobu koju sam oduvek želeo da sretnem? Idemo zajedno na Vagu, možda ćemo izvući isti život i možda ću u tom životu uspeti da ti vratim deo mržnje...

— Pa da, ovako bestelesni, ne možemo da se potučemo.

Vaga je veštački satelit, ogroman ne samo za ljudska iskustva, već i za moći poimanja, Pokojnik (koji je sada znao da je u stvari Dealinepeon sa Kraksa), udobno se namestio u stolici podešenoj na oblik i veličinu njegovih pipaka, pozvao operativca u Centru.

— Pa, — pitao je na svegalaktičkom, pošto su izmenjene uobičajene ljubaznosti, — kako stojim u ovom trenutku?

— Jako loše, — odgovorio je Operativac — bojim se. Specifikacija dobitaka; ulozi od onih koji su ostali u Sunčevom sistemu, 45 bantum kreona. Ulozi koje ste nasledili od onih koji su ostali da se nasleđuju bivšim životima, 985 bantum kreona. Ulozi koje nasleđujete od onih koji nisu uspeli da prođu pored crvenog patuljka i sete se Vage, 8 bantum kreona...

— Zašto loše, to je lepa suma...

— Da, ali ste svoj poslednji život bukvalno prokockali, i to vas košta 1.050 bantum kreona.

— Auuu...

— Tako se trenutno kotira život. Idete li dalje?

— Naravno, ne vraćam se kući bar bez 500 bantum bantuma kreona...

— Idem i ja, iako imam bar dva puta toliko. Važna je igra... procvrkuta Damokle, vodič pasa pod Trojom, u stvari Ceohk, koji se udobno smestio u pori na Dealinepeonovom čelu.

— U tom slučaju, možete otići kod tehničara da odmah pripremi vaš duh za transfer. Ako požurite, možete stići na tekuće kolo slučajnosti. Upravo je počela da se okreće...

— Šta je? — pitala je sestra, zadužena za administraciju u porodilištu.

— Muško — odgovorila je druga, koja je stigla iz inkubatora.

— Zvezde su mu naklonjene, — rekla je prva sestra zalučena horoskopom.

— Nadam se da će znati to da iskoristi — reče druga filozofski.—
Samo jednom se živi...

Sadržaj

Robert Hajnlajn - Čovek koji je prodao Mesec

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

R. Durman - PUT U SREDIŠTE GALAKSIJE